

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEKÖĞRETİM ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMININ
ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ YETERLİKLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN ULAY

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MUSTAFA BAYRAKCI

ORTAK DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ FİDAN ÖZBEY

HAZİRAN 2018

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEKÖĞRETİM ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMININ
ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ YETERLİKLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN ULAY

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MUSTAFA BAYRAKCI

ORTAK DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ FİDAN ÖZBEY

HAZİRAN 2018

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Gökhan ULAY

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

ÖN SÖZ

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada, eğitim fakültelerinde 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı itibariyle uygulamaya konan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Öğretmenliği yeterlikleri açısından fenomenoloji yöntemi ile incelenmesi hedeflenmiştir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana rehberlik eden ve beni yüreklendiren tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa BAYRAKCI'ya, lisans öğrenimimden itibaren örnek aldığım, desteğini hep arkamda hissettiğim ve omzundaki iş yüküne aldırılmadan tezimin ortak danışmanlığını kabul eden değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Fidan ÖZBEY'e, anket formu oluşturma sürecindeki katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Gülden KAYA UYANIK'a, ilkokul öğretmenim Sn. İsmail Toy'dan başlamak üzere üzerimde emeği olan ve hakkını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim öğretmenlerime, tez çalışmam süresince bana her konuda destek olan, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü ve Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli saygıdeğer akademisyen hocalarıma ve araştırmamıza katılımlarıyla destek veren bütün meslektaşlarıma minnettarım.

Beni yetiştirip bugünlere getiren annem Mecbure ULAY ve babam Necati ULAY'a, yaşamımın ilk yıllarında bana arkadaşlık eden ablam Melehat KAYA'ya, cesaretimin kırıldığı anlarda beni tekrar ayağa kaldıran kardeşim Aydan ULAY'a, benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli dostum Mehmet UYMAZ'a ve sevgili hayat arkadaşım Gül YÜCEER ULAY'a en içten şükranlarımı sunarım.

ÖZET
ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMININ
ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ YETERLİKLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ
(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

Ulay, Gökhan

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yükseköğretim Araştırmaları
Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Ortak Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fidan ÖZBEY

Haziran, 2018. xvi+157 Sayfa.

Bu araştırma, eğitim fakültelerinde 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı itibariyle uygulamaya konan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Öğretmenliği yeterlikleri açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji esas alınarak yürütülen çalışmanın evrenini Sakarya ilinde görev yapmakta olan zihin engelliler eğitimi alan mezunu öğretmenler ile Sakarya Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü ve Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmada evreninin büyük olması sebebiyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Sakarya İlinde görev yapmakta olan zihin engelliler eğitimi alan mezunu on iki (12) öğretmen basit tesadüfi örneklem; Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli yedi (7), Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli iki (2) akademisyen ise kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemiyle seçilerek araştırmanın çalışma grubu oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan, "Lisans Programı Değerlendirme Anketi" isimli yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Katılımcı görüşleri doğrultusunda analiz edilen veriler tablolastırılarak verilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Öğretmenliği yeterlikleri ile örtüşmediği görölmüşür. Katılımcıların olumsuz görüşlerinin ve önerilerin genel itibari ile uygulama saatlerinin artırılması, öğretim derslerinin yetersizlik türlerine göre ayrılması, çoklu yetersizliklere yönelik ders okutulması, dil ve konuşma bozuklukları eğitimine önem verilmesi, öğretim derslerinin oyunla öğretim vb. derslerle desteklenmesi, zihin yetersizliğine yönelik daha fazla ders saati ayrılması, kavram öğretimi dersinin zorunlu ders havuzuna çekilmesi, erken eğitim, destek programlara katılımın teşvik edilmesi, sağlık bilgisi ve cinsel eğitim gibi konularda yoğunlaştığı görölmüşür. Araştırmada elde edilen bulguların program geliştiricilere ve alanyazına katkısı olacağı düşünölmektedir.

Anahtar kelimeler: Özel Eğitim Öğretmenliği, Zihin Engelliler Eğitimi, Öğretmen Yetiştirme.

ABSTRACT

THE RESEARCH ON UNDERGRADUATE PROGRAM OF SPECIAL EDUCATION TEACHING IN TERMS OF THE SUFFICIENCY OF MENTALLY HANDICAPPED TEACHING (A SAMPLE OF SAKARYA PROVINCE)

Ulay, Gökhan

Master Thesis, Department of Educational Sciences, Higher Education Studies

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Co-supervisor: Asist. Prof. Dr. Fidan ÖZBEY

June, 2018. xvi+157 Page

The purpose of this study is to investigate undergraduate program of special education teaching which has been put into practice since 2016-2017 academic year in terms of sufficiency of mentally handicapped teaching.

The universe of study, conducted using phenomenology from qualitative research design, is composed of teachers who graduated from Mental Handicapped Education and working in Sakarya and academicians from Sakarya University Special Education Department and Educational Programs and Teaching Department. Since the universe is large in the study, sampling has been made. Study group was established from twelve teachers who graduated from the Department of Mentally Handicapped and working in Sakarya Province in 2017-2018 academic year by simple random sample and seven academicians working at Sakarya University Faculty of Education Department of Special Education and two academicians working at Department of Educational Programs and Teaching by convenience sampling.

In the study the semi-structured interview form named "Bachelor Program Evaluation Questionnaire", formed by the researchers, was used as data collection tool and the obtained data were analyzed by content analysis. The data analyzed in accordance with the participant's views are tabulated.

It was seen that negative views and suggestions of participants generally concentrated on increasing practice hours, dividing courses into kinds of insufficiency, giving lectures aimed at multiple insufficiency, attaching importance to education of motor speech disorders, supporting courses with teaching with drama etc., allowing more course hours about mental deficiency, making concept teaching as compulsory course, promoting the participation to early education support program, hygiene, and sexual education. When research findings were analyzed, it was seen that undergraduate program of special education teaching does not correspond to the sufficiency of mentally handicapped teaching. It is thought that the findings obtained will contribute to program development and literature.

Keywords: Special Education Teaching, Mental Handicapped Education, Teacher Tnaininig.

İÇİNDEKİLER

Bildirim	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası	v
Ön Söz	vi
Özet	vii
Abstract	ix
İçindekiler	xi
Tablolar Listesi.....	xiv
Bölüm I, Giriş	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Alt Amaçlar.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Bölüm II, Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	8
2.1 Özel Eğitim.....	8
2.1.1. Engellilik Kavramı	8
2.1.2. Özel Eğitim Kavramı	10
2.1.3. Dünya’da Özel Eğitimin Tarihsel Gelişimi	11
2.1.3.1. Üstün Zekalı/Yeteneklilerin Eğitimi.....	11
2.1.3.2. İşitme Engellilerin Eğitimi	12
2.1.3.3. Görme Engellilerin Eğitimi	13
2.1.3.4. Zihin Engellilerin Eğitimi	13
2.1.4. Türkiye’de Özel Eğitimin Tarihsel Gelişimi	15
2.1.4.1. Osmanlı Devleti ve Cumhuriyetin İlk Yılları	15
2.1.4.2. 1950’li Yıllar	16
2.1.4.3. 1960’lı Yıllar	16
2.1.4.4. 1970’li Yıllar	17
2.1.4.5. 1980’li Yıllar	17
2.1.4.6 1990’lı Yıllar	17
2.1.4.7. 2000’li Yıllar ve Günümüz	18
2.2. Öğretmen Yetiştirme	18
2.2.1. Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme	19
2.2.2. Tarihsel Süreç	19

2.2.3. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları	20
2.2.4. Özel Eğitim Alanında Öğretmen Yetiştiren Lisans Programları	21
2.3. Zihin Engelliler ve Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programlarının Karşılaştırılması	24
2.3.1. Program Geliştirme	24
2.3.1.1. Program Geliştirmenin Boyutları	24
2.3.2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı	25
2.3.3. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı (2016)	28
2.3.4. Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı (2018)	31
2.4. İlgili Araştırmalar	34
2.4.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	34
2.4.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	35
Bölüm III, Yöntem	37
3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Aracı	41
3.4. Veri Toplama Süreci	42
3.5. Verilerin Analizi	42
Bölüm IV, Bulgular	44
4.1. Öğretmenlerin Zihin Engelliler Öğretmenliği Yeterlikleri Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Hakkındaki Görüşleri	44
4.1.1. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri	44
4.1.2. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri	48
4.1.3. Öğretmenlerin Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	50
4.1.4. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	52
4.2. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Yeterlikleri Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Hakkındaki Görüşleri	55

4.2.1. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri	55
4.2.2. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri	58
4.2.3. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	61
4.2.4. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	62
4.3. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Yeterlikleri Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Hakkındaki Görüşleri	64
4.3.1. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri	64
4.3.2. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri	66
4.3.3. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	68
4.3.4. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	69
Bölüm V, Sonuç, Tartışma ve Öneriler	71
5.1. Sonuç ve Tartışma	71
5.2. Öneriler	78
Kaynakça	80
Ekler	87
Özgeçmiş ve İletişim Bilgileri	157

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. 2015 ve 2016 Yıllarına Ait Özel Eğitim Alan Öğretmenliği Lisans Programları ve Kontenjanları Karşılaştırma Tablosu	22
Tablo 2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Verilerine Göre Engelli Nüfusun Genel Nüfus İçerisindeki Dağılımı	26
Tablo 3. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı	27
Tablo 4. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu	28
Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı (2016)	29
Tablo 6. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu (2016)	30
Tablo 7. Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı (2018). 32	
Tablo 8. Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu (2018)	33
Tablo 9. Çalışma Grubunda Yer Alan Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Mezunu Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler	39
Tablo 10. Çalışma Grubunda Yer Alan Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlere İlişkin Demografik Bilgiler	40
Tablo 11. Çalışma Grubunda Yer Alan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlere İlişkin Demografik Bilgiler	40
Tablo 12. Öğretmenlerin Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı	44
Tablo 13. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumlu Görüşleri	45
Tablo 14. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri	46
Tablo 15. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı	48
Tablo 16. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef	

Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Olumlu Görüşleri	48
Tablo 17. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri	49
Tablo 18. Öğretmenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	51
Tablo 19. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri.....	52
Tablo 20. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı	55
Tablo 21. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumlu Görüşleri	56
Tablo 22. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri	57
Tablo 23. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı	58
Tablo 24. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Olumlu Görüşleri	59
Tablo 25. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri	60
Tablo 26. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	61

Tablo 27. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	63
Tablo 28. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı	65
Tablo 29. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri	65
Tablo 30. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri	66
Tablo 31. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri	67
Tablo 32. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, “Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri	68
Tablo 33. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri	69

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı ve alt amaçları ortaya konmuş, araştırmanın önemi ve sınırlılıkları açıklanmıştır.

Ülkemizde 1952 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde kurulan Özel Eğitim Bölümü ile başlayan özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine yönelik öğretmen yetiştirme süreci 2016 yılına kadar çeşitli öğretim düzeyi ve programlarla devam etmiştir. Yükseköğretim Kurumu Genel Kurulu'nun 08.12.2015 tarihli toplantısında, Öğretmen atamalarına esas teşkil eden 20.02.2014 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2014) yapılan yeni düzenlemeye uyumlu olarak üniversitelerde zihin engelliler, işitme engelliler, görme engelliler ve üstün zekâlılar öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilerek, "Özel Eğitim Öğretmenliği" adı altında tek bir lisans programı oluşturulması önerilmiştir (WEB1).

2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren, Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu'nda (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2007) yapılan güncelleme ile dört farklı disiplin alanında eğitim veren lisans programları tek çatı altında birleştirilerek mezun olan öğretmenlerin tüm yetersizlik türlerine sahip öğrencilere eğitim verebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için öngörülen "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı" uygulamaya konmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarının değerlendirildiği günlerde ise; yani 2018 yılı Haziran ayında Yükseköğretim Kurulu tarafından güncellenerek yayımlanmıştır.

Günümüz itibariyle ülkemizde, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Sistemi ile öğrenci alan yurtdışında 72; yurtdışında 19 eğitim fakültesi bulunmaktadır. 1952 yılında

başlayan özel eğitim öğretmeni yetiştirme süreci ise bugün Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programları bünyesinde öğretmen adayı yetiştiren 31 fakültede devam etmektedir (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2017; Sucuoğlu, 2015).

Ülkemizde 1950’li yıllara kadar sağlık ve bakım hizmetleri kapsamında ele alınan özel eğitim konusu, 1951 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’na bağlı olan İzmir’deki Sağır-Dilsiz ve Körler Okulu’nun Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı ile Talim Terbiye Kurulu’nun 1952 yılında aldıkları “Arızalı öğrencilerin diğer öğrencilerle eşit şartlar içinde okullara alınması” ve “Özel eğitim ve öğretime muhtaç çocuklara mahsus okulların mütehassıs öğretmenlerini yetiştirecek bölüm açılması” kararları ile eğitim hizmeti olarak kabul edilmiştir (Cavkaytar ve Diken, 2007; Çitil, 2013; Sucuoğlu, 2015).

Öğretmen yeterliklerine ilişkin ilk resmi çalışmalar ülkemizde 1998 yılında başlamıştır. 1998-1999 yıllarında Yükseköğretim Kurulu ve Dünya Bankası iş birliği ile yapılan “YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi” kapsamında öğretmen yetiştirme standartlarını belirleme ve akreditasyon çalışmaları yapılmış ve öğretmen yeterlikleri; “konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikler,” “öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterlikler,” “öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma” ve “tamamlayıcı mesleki yeterlikler” olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır (MEB, 2017).

Öğretim süreçlerinin başarı durumları her ne kadar psikolojik, fizyolojik, teknolojik, çevresel v.b. faktörlerden etkilense de öğretici nitelikleri her zaman sürecin başarısı konusunda kilit konumdadır. Bilgi kaynaklarına, öğretime yardımcı teknoloji ve materyallere ulaşmanın kolaylaştığı günümüz bilgi çağı koşullarında eğitimi ve bilimsel dayanaklı öğretim süreçlerini planlama ve uygulama görevi yine öğreticilerin sorumluluğu durumundadır. Öğrenciyi tanıma, ihtiyaçlarını belirleme, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor hedeflere ulaşmak için en uygun öğretim yöntemlerini seçebilme, etkili öğretim yapabilme, öğrenciyi araştırmaya, keşfetmeye ve doğru bilgi kaynaklarına yöneltebilme, ölçme ve değerlendirme süreçlerini en doğru şekilde yönetebilme günümüzde öğretmenlerin sahip olması gereken en önemli özellikler arasında sayılabilir. Küçükahmet (1986: 112) bu özellikleri şöyle özetlemiştir: öğretmenlik mesleğinde bulunanların sağlam bir genel kültürü ve alan

bilgisi yanında sağlıklı bir öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmaları gerekmektedir.

Öğretim süreçlerinde en önemli rolü üstlenen öğretmenlerin yetiştirilmelerine ilişkin programların geliştirilmesi, eğitimin her alanında ve her kademesinde olduğu gibi; doğru ve etkili yöntemlerin kullanılmasının ve erken eğitimin elzem olduğu özel eğitim alanında da çok önemlidir. Özel eğitim öğretmenlerinin, değerlendirme, bilişsel ve duyuşsal süreçleri yönetebilme, öğrencilerin gereksinim ve performansına dayalı program hazırlama ve etkili öğretim yöntemlerine ilişkin yeterlik kazanmış olmalarının yanı sıra, öğretmenlik becerilerine de sahip olmaları gerekmektedir (Özen, Ergenekon ve Batu, 2009).

Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin eğitimi özelinde bakıldığında, bilinen en eski kaynaklarda, devletlerin eğitim politikalarının yetersizliği bulunan bireylerin eğitiminden ziyade sağlıklı ve zeki kişilerin keşfedilerek eğitime alınmasına yönelik olduğu bilgisi mevcuttur (Ataman, 2014). Yetersizliği olan bireyleri öteleyen bu politikaların haklı nedeni olarak, henüz eğitilebilir olduklarının farkına varılmamış olması ve uygun öğretim yöntemlerinin bulunamamış olması gibi sebepler hemen akla gelebilir. Ancak özel eğitime gerekli önemin verilmeye başlandığı dönemlerde en gelişmiş devletlerin dahi engelli bireylerin eğitimine yönelik politikaları ağırdan aldıkları; hatta sivil toplum kuruluşlarının ve engelli ailelerinin mücadeleleriyle bugünlere kadar geldiği unutulmamalıdır (Meral, 2011). Bu yönüyle değerlendirildiğinde özel eğitim şansa veya keyfi kararlara bırakılmayacak kadar önemli bir konudur. Kazanılmış hakların korunması, kullanılması ve hizmetlerde yapılacak iyileştirme çalışmaları planlı ve kararlı politikaların yanı sıra özel gereksinimli bireylerin eğitimlerini üstlenecek kişilerin nitelikli birer öğretici olarak yetiştirilmelerine bağlıdır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren uygulamaya konan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimleri konusunda spesifik bir içeriğe sahip olan Zihin Engelliler Öğretmenliği

Lisans Programı ders plan ve içerikleriyle karşılaştırmasının yapılarak alan uzmanı akademisyenler ve zihin engelliler eğitimi alan mezunu öğretmen görüşleri doğrultusunda Zihin Engelliler Öğretmenliği Yeterlikleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2. ALT AMAÇLAR

1. Öğretmen ve öğretim üyesi görüşlerine göre, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan zihin engelli bireylerin eğitimine yönelik dersler ve süreleri yeterli midir?
2. Öğretmen ve öğretim üyesi görüşlerine göre, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı zihin engelli bireylere eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli içeriğe sahip midir?
3. Öğretmen ve öğretim üyesi görüşlerine göre, zihin engelli bireylerin eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programda eksik ders veya içerikler nelerdir?
4. Öğretmen ve öğretim üyesi görüşlerine göre, zihin engelliler eğitimi konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya öneriler geliştirilebilir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özel eğitime gereksinim duyan bireyler içerisinde büyük grubu zihin yetersizliği olan bireyler oluşturmaktadır (Özsüer, 2011). Ülkemizde zihin yetersizliği olan bireylerin oranı 2011 verilerine göre % 2'dir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2017). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 80.810.525 kişi olan ülke nüfusunun içinde 1.616.210 kişi zihin yetersizliğine sahiptir.

Hangi düzeyde olursa olsun, zihin yetersizliğine sahip bireylerin, sürekli değerlendirilerek eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve içinde buldukları gelişim

dönemlerine uygun eğitim süreçlerinin en erken ve en etkili şekilde işletilmesi gerekmektedir. Zira bir gelişim döneminin diğerinin öncülü olması ve ilerleyen yaşlarda öğrenmenin yavaşlaması sebebiyle zamanında ve etkili eğitim kaçınılmaz bir gerekliliktir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (MEB, 2006) özel eğitimin amacı, “özel gereksinimli bireylerin toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmek” şeklinde ifade edilmiştir. Görülmektedir ki zihin yetersizliği olan bireylere sunulması gereken eğitim hizmetleri yalnızca akademik hedefleri değil bağımsız yaşama katılımlarının sağlanmasını da kapsamaktadır. Bununla birlikte ülkemizde bu bireylerin gerçekçi hedeflerle yetiştirilmesi ve istihdamları konusunda büyük sorunlarla karşılaşıldığı bilinmektedir (Özbey, 2015).

Ülkemizde zihin yetersizliği olan bireyler resmi verilere göre ülke nüfusunun % 2'sini oluştururken resmi olarak örgün eğitim kurumlarında öğrenime devam edenlerin sayıları bu oranın bir hayli altındadır. Çünkü zihin yetersizliği diğer özel gereksinim alanları ile birlikte anılsa da bireylerin zihin işlevlerindeki aksaklıklar edinim ve kalıcılığı sağlayabilmelerini güç kılmaktadır. Günümüzde okula gidemeyecek durumda olan birçok ağır ve çok ağır durumda zihin yetersizliği olan bireyin yanı sıra çoklu yetersizlikleri ve fiziksel engelleri dolayısıyla da örgün eğitime katılamayan bireyler olduğu bilinmektedir.

Örgün eğitim kurumlarına düzenli olarak devam eden öğrencilerden kaynaştırma sınıflarında eğitim alanların durumları nispeten daha olumlu bir düzeye çekilebilse de ağır ve çok ağır durumdaki öğrenciler genellikle özel eğitim iş okullarının üçüncü kademelerinde (orta öğretim) yaş hadlerini doldurana kadar öğrenim görmekte ve bu kitlenin çok küçük bir bölümü aldığı eğitim ile kendi performansları düzeyinde iş sahibi olabilmektedir. Bu öğrencilerin çok büyük bir bölümü ise iş okullarından mezun olduktan sonra kendilerine uygun iş sahaları bulamadıklarından ve işverenlerin olumsuz tavırlarından dolayı ömürleri boyunca günlerini evlerinde oturarak geçirmektedir (Özbey, 2015). Burada söz konusu problem zihin yetersizliği olan bireylerin istihdama katılarak ülkenin kalkınmasına yardımcı olmaları değil yaşamları boyunca geçimlerini sağlayacak ve onları sosyal hayatın içinde tutacak köklü bir tutum değişikliğinin yaratılamamış olmasıdır.

Zihin yetersizliği olan öğrenciler için özel eğitim okullarının her kademesinde öncelikle akademik becerilere ağırlık verilmektedir. Özel eğitim iş okullarında ise bu öğrenciler temel düzeyde el becerileri ve iş disiplini (el işi, atölye v.b.) kazanabilecekleri derslerle desteklenmekte fakat herhangi bir mesleğe yönelik yetiştirilmemektedir. Okuma yazmayı veya matematik becerilerini öğrenemeyen bir bireye, yaş haddine kadar (23 yaş) bu kazanımları dikte etmek ve hiçbirini öğrenmeden ortaöğretimden mezun etmek aile, toplum, ülke ve özellikle bireyin kendisi için ne kadar doğrudur? Bunda dayatmak yerine her ilin istihdam olanakları çerçevesinde zihin yetersizliği olan bireylere orta öğretim düzeyine geldiklerinde ağırlıklı olarak spesifik bir mesleğe yönelik eğitim vermek ve onu iş yaşamına hazırlamak, bireyi bağımsız yaşama ve topluma kazandırmada daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Maalesef 1952 yılından beri özel eğitim öğretmeni yetiştirilen ülkemizde engelli bireylere hem öğrenim hem de iş hayatında sağlanan tüm yasal avantajlara rağmen toplum tarafından sosyal hayattan dışlanan zihin engelli vatandaşlarımızın bağımsız yaşamlarını destekleyici sürdürülebilir bir politika geliştirilememiştir. Bunun en büyük örneği KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) kredileriyle açılan ve zihin yetersizliği olan bireylerin servis işlerinde çalıştırıldığı kafelerin dışında elle tutulur bir istihdam olanağının sağlanamamış olmasıdır. Oysa konu ile ilgili hedeflenen ve yasalarda da öngörülen istendik durum bu bireylerin her açıdan olabildiğince bağımsız yaşamlarının sağlanabilmesidir; herkes gibi evlerinin önünden servis aracına binerek tek başlarına işlerine gidip gelebilmeleri ve topluma gerekli farkındalığın kazandırılmasıdır.

Aileler zihin yetersizliği olan çocuklarıyla ilgili kararları almada, davranış bozuklukları ile başa çıkmada ve yönlendirilme aşamalarında öğretmenlerden destek beklerken zihin engelliler eğitimi alanında yetişmiş, uzmanlaşmış ve ileri görüşlü kararlar alabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Hâlbuki 2016 yılında uygulamaya konan programın 2018 yılı Haziran ayında güncellenen halinde zihin yetersizliği alanına özel iki ders yerini korumakla birlikte, özel eğitim alan derslerinde herhangi bir artış olmadığı; buna karşılık öğretmenlik meslek bilgisi ders sayılarında bir artış olduğu görülmüştür. Kısaca zihin engelliler öğretmenliği

yeterliklerine ulaşmada karar tamamen öğretmen adaylarının tercihine bırakılmıştır. Ancak göz ardı etmemek gerekir ki dört programın birleştirilmesiyle Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programında 4 yıl olan zihin yetersizliğine ayrılan eğitim süresi neredeyse 1 yıla düşmüştür.

Alanyazında konu ile ilgili yapılan araştırma sonuçları Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı mezunu öğretmenlerin meslek yaşamlarında birçok alanda kendilerini eksik gördüklerini ve hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur. Yaşamlarının her alanında yoğun destek ihtiyacı bulunan zihin yetersizliğine sahip bireylerin eğitimlerini üstlenecek öğretmen adaylarının, bu bireylere bağımsız yaşam becerilerini edindirme sürecinde alan ile ilgili yüzeysel değil daha derinlemesine bir eğitim almaları toplumun % 2 gibi hatırı sayılır bir bölümünü olumlu yönde etkileyecektir. Sonuçları itibariyle bu araştırmanın, program geliştirici ve uygulayıcıların dikkatlerini zihin yetersizliği olan bireylerin ve ailelerinin içinde buldukları hassas durumlara çekmesi önemli bir konu olarak görülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Bu araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında ve Sakarya Üniversitesi, Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapmakta olan yedi (7); Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görev yapmakta olan iki (2) akademisyen ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Sakarya İlinde görev yapmakta olan Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı mezunu on iki (12) öğretmen ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde engellilik, özel eğitim, öğretmen yetiştirme ve program geliştirme kavramları ele alınmış, özel eğitim öğretmeni yetiştirme sürecinin ülkemizdeki tarihsel gelişim süreci ve günümüzdeki durumu betimlenmiştir.

2.1. ÖZEL EĞİTİM

2.1.1. Engellilik Kavramı

Sözlük anlamı, bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep manasına gelen “engel” sözcüğünün (Püsküllüoğlu, 2007) eğitim özelindeki tanımını Özyürek (2013: 45) bireyin fiziksel ve psiko-bilişsel işlevleri neticesinde oluşan yetersizlik/güçlük nedeniyle toplumsal uyum ve duygusal davranışlarında görülen sapmalar olarak yapmıştır. Engelli bireyi ise kendisi ile toplum arasında bir eksiklik ya da aksaklığa dayanan bir özrü bulunan kimse olarak tanımlayabiliriz (Bakırcıoğlu, 2016). Yani özel eğitim açısından bakıldığında söz konusu *engel* kavramı ile *topluma ve hizmetlere erişim engeli* kastedilmektedir.

Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında faaliyet gösteren Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından geliştirilerek 2001 yılında uygulamaya konan İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırılması (International Classification of Functioning, Disability and Health-ICF) sistemine göre belirlenen ve araştırmalarda kullanılması önerilen engel türleri listesi aşağıdaki gibidir:

1. Görme
2. İşitme

3. Öğrenme ve öğrendiklerini uygulama
4. Zihinsel fonksiyonlar
 - * Dikkat fonksiyonu
 - * Bellek fonksiyonu
 - * Düşünme fonksiyonu
 - * Yüksek düzeyde bilişsel fonksiyonlar
5. Günlük gereksinimlerini karşılama
 - * Günlük gereksinimlerini yönetme
 - * Günlük gereksinimlerini tamamlama
6. İletişim kurma
 - * Alma
 - * Üretme
7. Beden duruşunu değiştirme ve sabit tutma
8. Eşyaları tutma, hareket ettirme, taşıma
 - * Eşyaları kaldırma ve taşıma
 - * Parmaklarını kullanma
 - * Ellerini ve kollarını kullanma
9. Yürüme ve hareket etme
 - * Yürüme
 - * Çevrede gezinme
10. Öz bakım
 - * Yıkama
 - * Bedensel bakım
 - * Tuvaletini yapma
 - * Giyinme
 - * Yemek yeme
 - * İçme
11. Temel yaşam aktiviteleri
 - * Eğitim
 - * Çalışma
12. Toplumsal, sosyal ve sivil yaşam
 - * Toplum yaşamı
 - * Eğlence ve boş zaman

* Dini ve ruhsal yaşam (Mbogoni ve Me 2002, akt. Bilsin ve Başbakkal, 2014: 66-67).

2.1.2. Özel Eğitim Kavramı

Anayasamızın 42. maddesinde belirtilen, “kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz” ifadesi yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, ırk ve bireysel fark gözetmeksizin herkesin eğitim hakkından yararlanma hakkına vurgu yapmaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 1982). Bu doğrultuda örgün ve yaygın eğitim kurumları vatandaşların hizmetine sunulurken verilecek olan eğitimin niteliği ve kapsamı ilgili kanun ve yönetmeliklerle ihtiyaca binaen belirlenmektedir.

Ülkemizde 2006 yılında çıkarılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin (MEB, 2006) 5. maddesinde ise özel eğitimin amacı şu şekilde açıklanmıştır:

Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

1. Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
2. Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
3. Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını, amaçlar.

Bu amaçlar doğrultusunda sunulacak eğitim hizmetinin niteliklerini ve kapsamını belirlemek amacıyla özel eğitimin ilkeleri yine aynı yönetmeliğin 6. maddesinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır (MEB, 2006);

1. Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
2. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
3. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
4. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.

5. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
 6. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
 7. Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
 8. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.
 9. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.
- Özel eğitimin genel bir tanımını yapacak olursak; en erken yaşta, bireyin engel durumunu, ihtiyaçlarını, yaşını ve gelişim düzeyini de dikkate alınarak bilimsel ilke ve yöntemler ışığında, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bireye bağımsız yaşam becerilerini kazandırma sürecidir.

2.1.3. Dünya’da Özel Eğitimin Tarihsel Gelişimi

İlk çağlardan itibaren engelli bireylere yönelik tedavi amaçlı denemelerin yapıldığına dair bilgiler mevcut olmakla birlikte ilk tarihsel veriler genel olarak olumsuz tutumlara işaret etmektedir. İlk çağlardan itibaren engelli doğan bebeklerin gereksiz ve uğursuz görülmeleri düşüncesiyle acımasızca öldürülmeleri, yaşayanların ise eğlence maksadıyla alay malzemesi edildiği ve bu bireylerin ailelerine tanrı tarafından bir ceza olarak verildiği anlayışının toplumlarda yaygın olduğu gibi bilgilere rastlanmaktadır (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014).

2.1.3.1. Üstün Zekâlı/Yeteneklilerin Eğitimi

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireylerin eğitimlerine dair ilk uygulamaların Eski Yunan medeniyetinde olduğu ve altın yaradılışlı olarak nitelenen bu bireylere özel okullarda eğitim verildiği bilinmektedir. Çin, Japon, Eski Roma ve Eski Isparta medeniyetlerinde ve Rönesans Dönemi’nde bu kişilerin seçilerek askerî, mimarî,

eğitim, mühendislik, hukuk gibi alanlarda yetiştirilmelerine önem verildiği görülmektedir (Ataman, 2014).

Zekâ zerine bugünkü anlamda bilimsel çalışmalar 19. yüzyılın ikinci yarısında Sir Francis Galton'un yaptığı araştırmalar ile başlamıştır (Sak, 2014). Galton, 1889 yılında yayınladığı Kalıtımsal Zekâ isimli kitabında zekânın büyük ölçüde kalıtım yoluyla aktarıldığını ve çevresel etmenlerin zekâ üzerinde yok denecek kadar az bir etkisi olduğunu öne sürmüş ve birkaç aile üzerinde yaptığı araştırma sonuçları ile bu tezini desteklemiştir (Stoeger, 2009 akt. Demirel Gürbüz ve Ayas, 2013; Sak, 2014).

Galton'un zeka ölçmede kullandığı duysal ayırt edicilik testleri ve uyarılara tepki testlerinin zekânın ölçülmesinde yeterli olamayacağını savunan Alfred Binet ve Theodore Simon 1905 yılında ilk zeka leğini geliştirmişlerdir (Ataman, 2014; Sak, 2014). Lewis Madison Terman'ın çalışmalarıyla devam eden süreçte zekâ tanımları, zekâ bölümleri gibi kuramlar çeşitli araştırmacılar tarafından ortaya atılmış; bu bulgular ışığında tarama, tanılama, yerleştirme, ğretim ve değerlendirme gibi süreçler bireysel farklılıklar da göz önünde bulundurularak işletilmeye devam edilmiştir. Günümüzde lkeler arasında uygulama yöntemleri ve isimleri değerirse de genel olarak söylemek gerekirse üstün zekâlı ve üstün yetenekli olarak tanımlanan bireyler özel destek sınıfları, özel okullar, kaynaştırma ortamları ve ocuk niversiteleri gibi çeşitli ğretim ortamlarında eğitimlerini sürdürmektedirler.

2.1.3.2. İşitme Engellilerin Eğitimi

İşitme engeli üzerine bilinen ilk sistemli alışma Pedro Ponce de Leon isminde bir İşpanyol keşişin 16. yüzyılın sonlarında işitme engelli bir grup çocuğa okuma, yazma ve konuşmayı öğretme sürecidir. Bu başarı kilisenin engelli bireylere bakışını değerirmiş olması sebebiyle önemlidir. Ancak işitme engelliler eğitimi üzerine okullaşma Abbe'de J'Epe tarafından 1760 yılında Fransa'da bir okul açmasıyla başlamıştır. Daha sonra bu okulu İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Almanya başta olmak üzere diğer ülkelerde açılan okullar takip etmiştir (Akçamete, 2010). Jakob Rodrigues Pereire ise işitmeyen bireylere iletişimin öğretilebileceğini savunarak ilk işaret dilini geliştirmiş ve alandaki diğer çalışmalara öncülük etmiştir. Thomas Gallaudet ise işitme engelli çocuklara sembol ve el işaret sistemini öğreterek iletişim kurlarını sağlamıştır (Cavkaytar ve Diken, 2007).

2.1.3.3. Görme Engellilerin Eğitimi

Görme yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine ilişkin ilk tarihi bilgiler M.Ö. 4. yüzyılda, Aziz Basil'in Kayseri yöresinde ilk Körler Hastanesi'ni açmasına kadar uzanır. Görme engelli bireylerin eğitimi için bilinen ilk sistemli eğitim çalışmaları ise Valentin Haouy'un 1785 yılında Paris'te kurduğu Genç Körler Enstitüsü ile başlamıştır. Görme engelli bireyler için ilk kez kabartma yazıyı geliştiren kişi de Hauoy'dur. Ardından kendisi de görme engelli olan Louis Braille, Charl Barbier'in geliştirdiği 12 noktalı kabartma yazısından 6 noktasını almış ve yeniden düzenlemiştir. Frank H. Hall ise Braille baskı ve daktilo sistemlerini geliştirerek görme engellilerin okuma-yazmalarına büyük katkı sağlamıştır. Bu dönemde Avrupa'da yaygınlaşmaya başlayan görme engelli bireylere yönelik okulları, ABD, Çin ve Japonya'da kurulan okullar takip etmiştir (Baykoç-Dönmez, Sümer ve Uyaroğlu, 2014).

2.1.3.4. Zihin Engellilerin Eğitimi

Zihin işlevlerinde normal gelişim gösteren bireylere oranla anlamlı farklılıklar gösteren bireyler olarak da tanımlayabileceğimiz zihin engelli bireyleri tanımlama için kullanılan en eski terim olan *idiot* teriminin tarihçesinin 13. yüzyıla kadar gittiği bilinmektedir. Günümüzde bazen insanları aşağılamak için kullanılan bu terim Yunanca'da, toplumsal yaşam içinde yer alamayan, anlamına gelen "idiotus" sözcüğünden türemiştir (Sucuoğlu, 2015: 51)

Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine genel itibariyle baktığımızda tarihte üstün zekâli/yetenekli, işitme ve görme engelli kişiler için hem doğu hem de batı medeniyetlerinde çeşitli isimler altında okullar açıldığını görmekteyiz. Ancak zihin engellilerle ilgili ilk yazılı dokümanların 16. yüzyıla ait olduğu bilinmekte ve *idiot* teriminin yanı sıra 20. yüzyıla kadar zihin engellileri tanımlamak için *embesil* ve *moron* sözcüklerinin kullanılmış olması bu bireylerin eğitilemez olduğu kabulünün toplumda hâkim görüş olduğunu göstermektedir (Eripek, 2012; Sucuoğlu, 2015).

Akıl hastalığı olan bireylerin tedavisinde insancıl yaklaşımı kullanan ilk kişi Fransız bir hekim olan Philippe Pinel'dir. Zihin engelli bireylerin eğitimlerine dair bilinen ilk sistemli çalışma ise yine Pinel'in öğrencisi olan Fransız doktor Jean-Marc Gaspard Itard tarafından yapılmıştır (Cavkaytar ve Diken, 2007). Aslında işitme engellilerle

ilgili çalışmalar yapan Itard, Paris yakınlarında vahşi ve çıplak halde bulunan bir çocuğu, hocası Pinel'in *idiot* (eğitilemez) olarak tanımlamasına rağmen evine götürmüş ve onunla beş yıl boyunca çalışmıştır. Deneyimlerini 1801 yılında bir kitapta toplayan Itard, çok küçük bir ilerleme kaydedilen süreçte, genel anlamda o döneme kadar eğitilemez olduğu düşünülen bireylerin planlı bir eğitim ve davranışsal destekle eğitilebileceklerini göstermiştir. Bilinen ilk bireyselleştirilmiş eğitim programını da yine Itard, Victor adını verdiği bu çocukla yaptığı çalışmaları sırasında uygulamıştır (Cavkaytar ve Diken, 2007; Sucuoğlu, 2015).

Itard'ın çalışmalarından etkilenen Erward Seguin zihin engelli bireylerin eğitilebilir olduğunu söyleyen ilk eğitimcidir. Seguin ve Maria Montessori gibi eğitimcilerle başlayan süreç Avrupa'da birçok okulun açılmasıyla devam etmiştir. ABD'de ise Perkins Körler Okulu bünyesinde zihin engelliler için bir bölüm kurulduktan sonra zihin engelliler eğitimi için devletin desteklediği kurumlar açılmaya başlanmıştır. (Cavkaytar ve Diken, 2007; Sucuoğlu, 2015).

Zihin engelli bireylerin eğitimi alanında 19. yüzyılda kazanılan ivme 20. yüzyılın başlarında yerini kötümserliğe bırakmıştır. Öğrenmenin yavaş olmasından kaynaklı umutsuzlukla, zihin engellilerin eğitimlerine yönelik açılan kurumlarda eğitimden çok bakım hizmetleri öncelik haline gelmiştir. Sir Francis Galton tarafından 1901 yılında yayınlanan bir makaleden sonra Eugenic hareketlerin başlamasıyla zihin engelli bireylerin durumlarının kalıtımsal olduğu görüşü yaygın kabul görmüş ve eğitilebilir olduklarına inanç azalmıştır. Yine bu dönemde kötümserliğe yol açan sebeplerden biri de zekâ testlerinin geliştirilerek yaygın olarak kullanılmasıdır. Bir yandan zekânın kalıtımsal olduğuna inancın kabul görmesi bir yandan zekâ testleri ile hafif derecede zihin yetersizliği olan bireylerin de tespit edilmeye başlamasıyla toplumdaki engelli, yoksulluk ve suç oranının artacağı korkusu, sonraki dönemlerde azalsa da varlığını uzun yıllar sürdürmüştür (Sucuoğlu, 2015).

Günümüze kadar uzanan süreçte zekâ testlerinin geliştirilmesi, zekânın sınıflandırılması, eğitimde yeni yönelim ve yöntemlerin ortaya çıkmasıyla zihin engellilerin eğitimi süreci kesintisiz devam etmiştir. Engelli bireylerin aileleri tarafından kurulan sivil toplum örgütlerinin de mücadeleleri sonucu ABD'de 1975

yılında çıkarılan PL 94-142 Tüm Engelli Çocuklar İçin Eğitim Yasası, bu süreçteki en önemli adımlardan biri olarak kabul edilmektedir.

2.1.4. Türkiye’de Özel Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Tarihte bilinen Türk topluluklarında engellilere karşı kötü muamele yapıldığına dair bir kayda rastlanmamaktadır. Her insanın günahsız doğduğu ön kabulü ve Allah’ın yarattığı her varlığa karşı merhametli olmanın temel düstur olduğu İslam dininin Türk toplumları arasında yayılmasının da engelli bireylere yönelik bu olumlu bakış açısını etkilediği düşünülmektedir. Tam anlamıyla haklarının teslim edildiği söz konusu olmasa da Batı Medeniyetlerinde görülen dışlanma, hor görülme ve hatta öldürülme gibi geleneklerin Türk toplumlarında olmadığı söylenebilir (Çitil, 2013). İslam sonrası Türk devletlerinde engelliler arasında sayılan akıl hastalarını tedavi etmek amacıyla bimarhaneler açıldığı görülmektedir. Osmanlı Döneminde ise Bimarhaneler ve dârüşşifalar sağlık kuruluşları olarak varlıklarını sürdürmüştür (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014).

2.1.4.1. Osmanlı Devleti ve Cumhuriyetin İlk Yılları

Osmanlılarda bilinen ilk özel eğitim kurumu, üstün yetenekli bireylerin yetiştirilmesi için 14. yüzyılda kurulan Enderun Mektebi’dir. Yetersizliğe sahip bireylerin eğitimine yönelik kurulan ilk kurum ise Grati Efendi’nin öncülüğünde 1889 yılında sağır ve dilsizler için açılan Dilsizler Mektebi’dir. Daha sonra yine aynı okul bünyesinde görme engelliler için de bir sınıf açılmıştır (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014). Bu okulu, 1921 yılında İzmir’de açılan Sağır ve Dilsiz Mektebi ve 1944 yılında İstanbul’da bir dernek tarafından açılan İstanbul Özel Sağır Dilsiz ve Körler okulu izlemiştir (Cavkaytar ve Diken, 2007). Bu dönemde zihin yetersizliği olan bireylere yönelik özel bir okul yahut sınıf açılmamıştır. Zihin engelliler eğitimi alanında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine yansımalarının gecikmesinde, son dönem siyasi çalkantıların ve maddi imkânsızlıkların payı olduğu düşünülebilir. Zira 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar, etkileri uzun süren afet, kıtlık, savaş ve ekonomik buhran dönemlerinde devletlerin bütçesini kısıttığı ilk kalemlerden biri de özel eğitim hizmetleri olmuştur.

Cumhuriyet sonrası dönemde özel eğitim alanında ilk adım yine üstün yeteneklilere yönelik çıkarılan 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun ile atılmıştır (TBMM, 1929). Ardından 1940 yılında diğer öğrencilere göre daha yetenekli çocukların öğrenim gördüğü Köy Enstitüleri kurulmuş ve 1948 yılında 5245 sayılı Harika çocuklar Yasası çıkarılmıştır (Ataman, 2014; Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014; TBMM, 2012)

2.1.4.2. 1950’li Yıllar

Bu dönemde milat olarak kabul edilebilecek gelişme 1951 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’na bağlı İzmir’deki Sağır-Dilsiz ve Körler Okulu’nun Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmesidir (Cavkaytar ve Diken, 2007). Böylelikle yetersizliği olan bireylerin eğitimlerinin bir sağlık hizmeti değil bir eğitim hizmeti olarak kabul görmesinin yolu açılmıştır (Çitil, 2013).

Özel eğitim alanında yaşanan bu olumlu değişimi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu’nun 1952 yılında aldıkları “arızalı öğrencilerin diğer öğrencilerle eşit şartlar içinde okullara alınması” ve “özel eğitim ve öğretime muhtaç çocuklara mahsus okulların mütehassis öğretmenlerini yetiştirecek bölüm açılması” kararları ve Ankara Demirlibahçe İlkokulu’nda, özel eğitime muhtaç çocukların teşhisi ve rehberliği amacı ile Psikolojik Servis Merkezi’nin açılması takip etmiştir. Yine aynı yıl Ankara Kazıkıçı Bostanları Semtinde yer alan Yeni Turan ve Hıdırlık Tepe ilkokullarında zihin yetersizliğine sahip öğrencilere yönelik iki özel sınıf açılmıştır (Sucuoğlu, 2015).

1950 yılında Altı Nokta Körler Derneği’nin kurulması, 1952 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde Özel Eğitim Bölümü kurulması, 1955 yılında yine Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde Ölçme Değerlendirme Laboratuvarı açılması ve 1957 yılında özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin haklarını güvence altına alan 6972 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi yine bu dönemin önemli gelişmelerindendir. (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014). 1950’li yılları Türk Eğitim Sistemi’nde özel gereksinimli bireyler için köklü adımların atıldığı yıllar olarak değerlendirebiliriz.

2.1.4.3. 1960'lı Yıllar

1961 Anayasası'nın 50. maddesindeki "Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır" ifadesi ile özel eğitim konusu ilk kez anayasal bir hak statüsüne kavuşmuştur. Aynı yıl çıkarılan 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 12. maddesinde ise "Mecburi ilköğretim çağında buldukları halde zihnen, bedenen, ruhen ve sosyal bakımdan engelli olan çocukların özel eğitim ve öğretim görmeleri sağlanır" hükmü yer almıştır. Uygulamadaki durumları tartışılır olmakla birlikte bu yasal düzenlemeler engelli haklarının güvence altına alınması açısından önemlidir. Bu dönemde hatırı sayılır adımlar yine 1962 yılında fen liselerinin kurulması ve 1964 yılında özel üst sınıfların açılmasıyla üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri konusunda atılmıştır (Baykoç Dönmez, 2014). 1952 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde kurulan ve 1955 yılında 60 mezun verdikten sonra kapatılan Özel Eğitim Bölümü'nün 1965 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde tekrar açılması bu dönemin önemli gelişmeleri arasında sayılabilir (Sucuoğlu, 2015).

2.1.4.4. 1970'li Yıllar

1970 yılında Anadolu liselerinin kurulmasıyla başlayan bu dönemin en önemli gelişmesi 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Temel Eğitim Kanunu'dur. Kanun eğitim sisteminin birçok alanında getirdiği değişikliklerin yanı sıra 6. maddesindeki "Fertler eğitimleri süresince istedikleri gibi istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yerleştirilirler. Milli eğitim sistemi her bakımdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek şekilde düzenlenir" ifadesi yine özel gereksinimli bireylerin eğitim haklarına vurgu yapar (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2014). 1979 yılında ise özel eğitim alanında öğretmen yetiştirilmesi için üniversitelerde sertifika programları açılmıştır (Cavkaytar ve Diken, 2007).

2.1.4.5. 1980'li Yıllar

1980 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nda Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1983 yılında kabul edilen 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile özel eğitim ile ilgili tanımlar ve görevler düzenlenmiş; özel gereksinimli çocukları belirlenmeleri, eğitimleri ve izlenmeleri ile ilgili hükümler kanun kapsamında çıkarılan çeşitli yönetmeliklerde betimlenmiştir.

Yine 1983 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde lisans düzeyinde özel eğitim öğretmeni yetiştirmek İşitme Engelliler ve Zihin Engelliler Öğretmenliği Programları açılmıştır. Bu adımı 1986 yılında Gazi Üniversitesi bünyesinde açılan Zihin Engelliler ve Görme Engelliler Öğretmenliği Programları takip etmiştir (Baykoç-Dönmez ve Şahin, 2013; Cavkaytar ve Diken, 2007; Çitil, 2013).

2.1.4.6. 1990'lı Yıllar

1990'lı yıllar ülkemizde özel eğitim ile ilgili en hızlı gelişmelerin yaşandığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. 1991 yılında toplanan I. Özel Eğitim Konseyi'nde özel eğitim alanında tüm engel gruplarındaki sorunlar değerlendirilmiş ve gündüz ağırlıklı eğitim, kaynaştırmanın yaygınlaştırılması ve gelişimin sürekli izlenmesi gibi kararlar alınmıştır. İzleyen iki yılda özel eğitim kurumları ve özel eğitim hizmetlerinin niteliklerinin artırılması konularında en kapsamlı çalışmalar yapılmış ve nihayet 1993 yılı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Özel Eğitim Yılı" ilan edilmiştir. Özel eğitim hizmetlerinin bugünkü anlamda genel çerçevesi ise 1997 yılında çıkartılan 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (MEB, 1997) ile çizilmiştir (Baykoç Dönmez ve Şahin, 2013). Yüksek Öğretim Kurulu Tarafından 1998 yılında yayınlanan Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu (YÖK, 1998)'nda ise ilk kez Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'nda "Özel Eğitim" dersinin yer aldığı görülmüştür.

2.1.4.7. 2000'li Yıllar ve Günümüz

2000 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (MEB, 2000) ile başlayan süreç, ilgili yönetmeliğin çeşitli yıllarda güncellenmesi, kaynaştırma ve destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması, erken çocukluk eğitim merkezleri, otistik çocuklar eğitim merkezleri ve özel eğitim iş uygulama okullarının sayılarının artması ile devam etmiştir. 1998 yılında yalnızca okul öncesi öğretmenliği lisans programında yer alan "Özel Eğitim" dersi, öğretmen yetiştiren diğer lisans programlarında seçmeli ders olarak yer almaya başlamıştır. 2009 yılında ise ülkemiz BM tarafından çıkarılan Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme (TBMM, 2009)'yi kabul etmiştir. Sözleşme ile engelli hakları ve engellilere yönelik verilen tüm hizmetlerin uluslararası standartlar gözetilerek sağlanması güvence altına alınmıştır.

2.2. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

İdealini “kahramanlık” teriminin oluşturduğu Antik Yunan Eğitim Sistemi, tarihte özellikle batı uygarlığının eğitim sistemine yön vermesiyle tanınan ilk uygulama olarak bilinir. Bu sistem Sokrates, Platon ve Aristoteles gibi düşünürlerin katkılarıyla yeniden yapılandırılmış ve doğa bilimleri, şiir, felsefe, askerlik, hukuk, tıp vb. alanlarda insan gücü yetiştirmeyi amaçlamıştır. Doğu toplumlarında ise bilinen ilk eğitim sistemi Çin Uygarlığına aittir. Bu sistem aileye, topluma ve geleneklere bağlı insan yetiştirmeyi amaçlamıştır (Güneş, 2014).

İlk toplulukların yaşadıkları yer olarak bilinen Asya ve Avrupa Kıtalarında başlayan eğitim-öğretim süreçleri yeni kıtaların keşfiyle Kuzey ve Güney Amerika, Afrika ve Avustralya eğitim sistemlerinin oluşturulmasına kaynaklık etmiştir. Günümüzde devletlerin coğrafi ve sosyolojik şartlarına ve siyasal rejimlerine göre şekillenen eğitim-öğretim sistemlerine yönelik öğretmen yetiştirme politikalarının bazı ülkelerde eyaletler arasında dahi farklılık gösterdiği bilinmektedir. Örneğin yükseköğretim kurumlarında ilköğretim öğretmeni yetiştirme süresi Almanya’da tüm eyaletlerde 7; meslek öğretmeni ve ortaöğretim II. kademe öğretmen yetiştirme süresi 9; özel eğitim öğretmeni yetiştirme süresi 8 dönemken; ortaöğretim I. kademe öğretmeni yetiştirme süresi bazı eyaletlerde 7; bazı eyaletlerde ise 9 dönemdir (Erben Keçici, 2011). Benzer şekilde, Hollanda, Fransa, Çin, Japonya, ve Finlandiya gibi çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme süreçlerine bakıldığında yine eğitimin kademesine ve türüne göre değişen sürelerde eğitim verildiği, farklı tarzlarda mesleğe giriş sınavları ve hizmet içi eğitim uygulamaları olduğu bilinmektedir (Ateş ve Burgaz, 2014; Cirit Gül, 2016; Eziler Kıran, 1995).

2.2.1. Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme

Ülkemizde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununda öğretmenler şu şekilde tanımlanmıştır;

1. Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre öğretim ve eğitim yapan,
2. Türkçeyi düzgün konuşan ve yazan, bu yönde öğrencilerini yetiştiren,
3. Araştırma ve inceleme yapmayı alışkanlık haline getiren, anayasa ve yasalara sadık kalarak görev yapan, kişiler olmalıdır (Boynuzoğlu Çoban, 2007).

Bu tanımdan yola çıktığımızda öğretmen yetiştiren programların genel anlamda bu amaçlar doğrultusunda eğitim vermesi gerektiği düşünülmektedir.

2.2.2. Tarihsel Sürec

Ülkemizde, 1848 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan Darülmualimin ile başlayan öğretmen yetiştirme süreci (Aydın, 1998), günümüze kadar çeşitli düzenlemeler ile devam etmiştir. Öğretmen yetiştirme alanında atılan adımları şekilde özetleyebiliriz:

1. İlköğretmen Okulları: Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ilkokullarda görev alacak öğretmenler bu kurumlarda yetiştirilmiştir.
2. Köy Enstitüleri: Öğrenim süresi ilkokuldan sonra 5 yıl olan bu kurumların amacı yalnızca öğretmen yetiştirmek değil aynı zamanda köy kalkınmasını sağlayacak diğer meslek gruplarına da eleman yetiştirmektir.
3. İki Yıllık Eğitim Enstitüleri: 1973 yılında çıkarılan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacı ile kurulmuş ve 1982 yılında diğer tüm eğitim kurumları gibi "Eğitim Yüksek Okulu" adı altında üniversitelerin bünyesine katılmıştır.
4. Eğitim Yüksek Okulları: İlkokullara öğretmen yetiştiren bu okulların sayıları 1982 yılında 17 iken, iki yıllık okullar olarak faaliyetlerini üniversiteler bünyesinde sürdürmeye başlamış, Yükseköğretim Kurulu'nun 1989 yılında almış olduğu kararla 1989-1990 Eğitim-Öğretim Yılı başında öğrenim süreleri 4 yıla çıkarılmıştır. 1990 yılına gelindiğinde ülke genelinde sayıları 24'ü bulmuştur.
5. Eğitim Fakülteleri: 1989 yılında sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere öğretim hayatına başlayan eğitim fakülteleri bünyesine okul öncesi, özel eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim branş dersleri için öğretmen yetiştirmeye günümüz itibari ile de devam etmektedir (Atanur Baskan, 2001).

2.2.3. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları

Öğretmen yetiştirme politikalarında yapılan tüm iyileştirme ve güncelleme çalışmalarına rağmen öğretmen yetiştirmedeki sorunlar ve tartışmalar devam etmiştir. 1997 yılında 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi ile birlikte Yükseköğretim Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı ve eğitim fakülteleri temsilcileri tarafından yapılan ortak çalışma ile eğitim fakültesi lisans programlarını yeniden yapılandırılmış ve

öğretmenlik lisans programları Milli Eğitim Bakanlığı'nın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmiştir (YÖK,1998). 1998 yılında çıkarılan “Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları” kılavuzunu günün gerektirdiği koşullar çerçevesinde 2007 yılında güncellenmiştir (YÖK, 2007).

2.2.4. Özel Eğitim Alanında Öğretmen Yetiştiren Lisans Programları

Özel eğitim alanında öğretmen yetiştirmek üzere açılan programlarda okutulan dersler, zaman içerisinde bünyesinde buldukları kurumun kararları neticesinde şekillenirken, ilk kez 1998 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzunda (YÖK, 1998), zorunlu ve seçmeli dersler ile tek plan halinde yayınlanmıştır. Bu kılavuzda yan dal alanlarıyla birlikte zihin engelliler öğretmenliği, işitme engelliler öğretmenliği, görme engelliler öğretmenliği ve üstün zekâlılar öğretmenliği olarak dört farklı disiplin alanında özel eğitim öğretmeni yetiştirmek amaçlanmıştır.

Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu'nun Yükseköğretim Kurulu tarafından 2007 yılında güncellenen yeni halinde özel eğitim programları yine dört disiplin alanında varlığını sürdürmekle birlikte, yan dal uygulaması kalktığı gibi bazı dersler ve derslerin buldukları dönemlerde değişikliğe gidildiği görülmüştür (YÖK, 2007).

Özel Eğitim Öğretmenliği için kaynaklık eden Üstün Zeka-Yetenek / Zihin / Görme ve İşitme Engelliler Öğretmenlikleri lisans programlarının adının Özel Eğitim Öğretmenliği olarak değiştirilmesi hakkındaki YÖK'ün 29/04/2015 tarih ve 387 sayılı yazısı doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 21-25 Mayıs 2015 tarihleri arasında Balıkesir Ayvalık ilçesi Ayvalık Cunda Uygulama Otelinde "Özel Eğitim Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Çalıştayı" düzenlenmiştir (WEB2). Yükseköğretim Kurumu Genel Kurulu'nun 08.12.2015 tarihli toplantısında ise Üstün Zekâlılar Öğretmenliği, İşitme Engelliler Öğretmenliği, Görme Engelliler Öğretmenliği ve Zihin Engelliler Öğretmenliği lisans programlarının tek çatı altında birleştirilmesi önerilmiştir (WEB1). 2016 yılında Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu (YÖK,

2007)'nda yapılan güncelleme ile mezun olan öğretmenlerin tüm yetersizlik türlerine sahip öğrencilere eğitim verebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için öngörülen “Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı” 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren uygulamaya konmuş ve 2018 yılı Haziran ayında güncellenerek yayımlanmıştır.

Özel eğitim alanında öğretmen yetiştiren üniversite ve programların yapılan değişiklik öncesi ve sonraki durumlarını ortaya koymak adına, ilgili programların Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nın 2015 ve 2016 yıllarına ait, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzları Tablo 1.'de verilmiştir (ÖSYM, 2015; ÖSYM, 2016).

Tablo 1. 2015 ve 2016 Yıllarına Ait Özel Eğitim Alan Öğretmenliği Lisans Programları ve Kontenjanları Karşılaştırma Tablosu

ÜNİVERSİTE	LİSANS PROGRAMI (2015 ÖSYS KILAVUZU)	TOPLAM KONTENJAN	LİSANS PROGRAMI (2016 ÖSYS KILAVUZU)	TOPLAM KONTENJAN
Abant İzzet Baysal Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	60	Özel Eğitim Öğretmenliği	70
Anadolu Üniversitesi	İşitme Eng. Öğretmenliği	76	Özel Eğitim Öğretmenliği	151
	Zihin Eng. Öğretmenliği	70		
Ankara Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	60	Özel Eğitim Öğretmenliği	80
Atatürk Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	60
Biruni Üniversitesi	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	50	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
	Zihin Eng. Öğretmenliği	60		
Bülent Ecevit Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	100	Özel Eğitim Öğretmenliği	70
Dokuz Eylül Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	80	Özel Eğitim Öğretmenliği	80
E. Osmangazi Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	120	Özel Eğitim Öğretmenliği	100
Gazi Üniversitesi	Görme Eng. Öğretmenliği	66	Özel Eğitim Öğretmenliği	121
	Zihin Eng. Öğretmenliği	65		
İnönü Üniversitesi	Zihin Eng. Öğretmenliği	50	Özel Eğitim Öğretmenliği	50
İstanbul Aydın Üniversitesi	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
	Zihin Eng. Öğretmenliği	60		
İst. S. Zaim Ü.	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	20	Özel Eğitim Öğretmenliği	20
İstanbul Ü.	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	46	Özel Eğitim Öğretmenliği	46
Karadeniz Teknik Ü.	İşitme Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	120
	Zihin Eng. Öğretmenliği	120		
Maltepe Ü.	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	44	Özel Eğitim Öğretmenliği	98
	Zihin Eng. Öğretmenliği	54		
Marmara Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	120	Özel Eğitim Öğretmenliği	100
Mustafa Kemal Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	40

Tablo 1. 2015 ve 2016 Yıllarına Ait Özel Eğitim Alan Öğretmenliği Lisans Programları ve Kontenjanları Karşılaştırma Tablosu (Devamı)

ÜNİVERSİTE	LİSANS PROGRAMI (2015 ÖSYS KILAVUZU)	TOPLAM KONTENJAN	LİSANS PROGRAMI (2016 ÖSYS KILAVUZU)	TOPLAM KONTENJAN
N. Erbakan Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	190	Özel Eğitim Öğretmenliği	140
Okan Üniversitesi	Zihin Eng. Öğretmenliği	50	Özel Eğitim Öğretmenliği	60
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	İşitme Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
	Zihin Eng. Öğretmenliği	60		
Sakarya Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	100	Özel Eğitim Öğretmenliği	80
Trakya Üniversitesi	Zihin Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	50
Uludağ Üniversitesi	Zihin Eng. Öğretmenliği	40	Özel Eğitim Öğretmenliği	60
Doğu Akdeniz Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	70	Özel Eğitim Öğretmenliği	70
Lefke Avrupa Ü.	Özel Eğitim Öğretmenliği	70	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
Uluslararası Kıbrıs Ü.	Zihin Eng. Öğretmenliği	100	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
Yakın Doğu Üniversitesi	Ü. Zekâlılar Öğretmenliği	60	Özel Eğitim Öğretmenliği	90
	Zihin Eng. Öğretmenliği	70		
Ege Üniversitesi			Özel Eğitim Öğretmenliği	60
H. Kalyoncu Ü.			Özel Eğitim Öğretmenliği	40
İst. Medipol Ü.			Özel Eğitim Öğretmenliği	80
Girne Üniversitesi			Özel Eğitim Öğretmenliği	40
Toplam Kontenjan		2371		2426

Tablo 1 incelendiğinde yalnızca bir veya iki disiplin alanında eğitim veren kurumların yapılan değişiklik sonrası dört disiplin alanını da kapsayacak şekilde eğitim vermeye başladığı görülmektedir. Bu durum şu soruları da beraberinde getirmektedir;

1. Yapılan değişiklik sonrası üniversiteler arasında ihtiyaca göre öğretim elemanı geçişleri olmuş mudur?
2. Öğretim elemanı geçişleri sağlansa bile her branşta yeterli sayıda yetişmiş akademisyen bulunmakta mıdır?

Üniversitelerdeki Özel Eğitim Bölümleri arasında hatırı sayılır akademisyen geçişleri yapıldığına veya bu konuda yasal bir düzenleme yapıldığına dair resmi bir veri olmadığı gibi tablodaki verilere bakıldığında 24 zihin engelliler öğretmenliği lisans programı, 6 üstün zekâlılar öğretmenliği lisans programı olmasına karşın 3 işitme ve 1 görme engelliler öğretmenliği lisans programı olduğu anlaşılmaktadır. Zihin

engelliler ve üstün zekâlılar eğitimi alanında yeterli sayıda öğretim elemanı olduğu kabul edilse dahi işitme ve görme engelliler eğitimi alanında bu yeterlilikten söz etmek mümkün görünmemektedir.

2.3. ZİHİN ENGELLİLER VE ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ülkemizde 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı itibariyle uygulamaya konan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı üstün zekâlılar/yetenekliler, işitme engelliler, görme engelliler ve zihin engelliler eğitimi olmak üzere dört disiplin alanında özel gereksinimli tüm öğrencilere nitelikli eğitim verebilecek kabiliyette öğretmen yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek öğretim etkinliklerinin iyi bir planlama ile hazırlanmasına bağlıdır (Ekşioğlu, 2016). Bu sebeple Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı ile Zihin Engellileri Öğretmenliği Lisans Programının karşılıklı olarak incelemiden önce program geliştirme kavramını tanımlamak, bahse konu olan süreçlerle ilgili genel bir çerçeve çizilebilmek ve durumu bu perspektiften değerlendirebilmek adına faydalı olacaktır.

2.3.1. Program Geliştirme

Eğitimde birlik ve başarı ancak zamana, hedeflere ve içeriğe dayalı olarak geliştirilecek programlar sayesinde mümkün olabilir. Varış (1988: 21) program geliştirmeyi, programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde saptanması ve gerçekleşmesi için faydalanılan esasları, prensipleri (teori) ve faaliyetleri (uygulama) operasyonel anlamda ele alan bir çalışma olarak tanımlarken; Demirel (2007) ise bir eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört temel ögesi olduğunu belirtmiştir.

2.3.1.1. Program Geliştirmenin Boyutları

Program geliştirme süreçlerindeki boyutlar, alan uzmanlarına ve program geliştirme modellerine göre farklılıklar gösterse de Varış (1988: 22) genel anlamda bu boyutları şu şekilde sıralamıştır;

1. Programın geliştirileceği kurumun amaç ve işlevi,

2. Programın genel amaçları,
3. Programın kimlere verileceği,
4. Programın ne zaman verileceği,
5. Öğretim mekânı,
6. Öğrenim alanı,
7. Davranışsal amaçlar,
8. Girdi davranışlarının saptanması,
9. İçerik ve etkinlikler,
10. Öğretim elemanlarının seçiminde uygulanacak kriterler,
11. Süre, ayrıntılı zamanlama,
12. Uygulanacak yöntemler,
13. Kullanılacak öğretim araçları yayınlar vb.,
14. Destek faaliyetler,
15. Sosyal faaliyetler,
16. Maliyet/yarar,
17. Değerlendirme,
18. Geliştirme programı.

2.3.2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı

Zihin engelliler öğretmenlerinin görev yaptıkları kurumlarda aynı zamanda zihin yetersizliğine de sahip otizmlili ve down sendromlu bireylerle çalıştıkları bilinmektedir. Ayrıca dil ve konuşma bozuklukları, motor becerilerde yetersizlik ve süreğen hastalıklar gibi problemler de zihin yetersizliği ile ilintili olarak özel gereksinimli bireylerde görülebilmektedir (Sarı, 2002). Buradan hareketle, özel eğitimin önemine ışık tutması açısından öncelikle yetersizlik türlerinin yaygınlık oranlarının gözden geçirilmesi faydalı olacaktır.

Ülkemizde 2002 yılında Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nca Türkiye İstatistik Kurumu'na yaptırılan "Türkiye Özürlüler Araştırması" sonuçlarına göre engelli nüfusun normal nüfusa oranı % 12,29 olarak belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ortopedik engelli ve süreğen hastalığı olan bireyler en büyük grubu oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2002). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2018)

ise yayınladığı bir istatistikte ülkemizdeki engelli bireylere ilişkin Tablo 2’de sunulan 2011 yılı verilerini paylaşmıştır.

Tablo 2. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Verilerine Göre Engelli Nüfusun Genel Nüfus İçerisindeki Dağılımı

Engel Grubu	Nüfusa Oranı (%)
Görmede zorluk yaşayanlar	1,4
Duymada zorluk yaşayanlar	1,1
Konuşmada (konuşma bozukluğu, tutukluk, kekemelik gibi nedenlerden dolayı)zorluk yaşayanlar	0,7
Yürümede, merdiven çıkmada / inmede zorluk yaşayanlar	3,3
Bir şeyler taşımada / tutmada zorluk yaşayanlar	4,1
Yaşlılarına göre öğrenmede / basit dört işlem yapmada / hatırlamada dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar	2
Toplam	12,6

Tablo 2’de verilen değerler incelendiğinde yine 2002 yılı, Türkiye Özürlüler Araştırması sonuçlarına paralel olarak ortopedik yetersizliği olan bireylerin nüfus içerisinde en büyük engelli grubunu oluşturduğu görülmektedir. Tablonun geneline bakıldığında, % 12,6’lık toplam engelli oranının % 7,4’ünü ortopedik yetersizliği olan bireyler oluşturmaktadır. Hemen ardından en büyük özel gereksinimli kitle olarak zihin yetersizliği olan bireyler % 2’lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca konuşmada zorluk yaşayan % 0,7’lik grup ile zihin yetersizliği olan grup arasında geçişkenlik olduğu da unutulmamalıdır.

Yukarıdaki bilgiler göz önünde bulundurularak incelendiğinde, Tablo 3’te verilen Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planının geneli itibari ile zihin yetersizliği ve öğrenme güçlüğü olan bireylerin eğitimlerine yönelik spesifik derslerle birlikte, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden oluştuğu görülmektedir (YÖK, 2007).

Tablo 3. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı

I. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Özel Eğitim	4	0	4	
GK	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	
GK	Yabancı Dil I	3	0	3	
GK	Atatürk İlk. veİnk. Tarihi I	2	0	2	
GK	Bilgisayar I	2	2	3	
MB	Psikolojiye Giriş	3	0	3	
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	
II. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Zihin Engelliler ve Eğitimi	3	0	3	
GK	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	
GK	Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	2	0	2	
GK	Atatürk İlk. veİnk. Tarihi II	2	0	2	
GK	Yabancı Dil II	3	0	3	
GK	Bilgisayar II	2	2	3	
MB	Bireysel Farklar ve Psikoloji Yaklaşımları	3	0	3	
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	
III. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Engellilere Yönelik Tutumların Değıştirilmesi	2	0	2	
A	Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3	
A	Uygulamalı Davranış Analizi	4	0	4	
A	Seçmeli I	3	0	3	
GK	Seçmeli I	2	0	2	
MB	Eğitsel-Davranışsal Ölçme ve Değerlendirme	4	0	4	
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	
IV. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Z.E. Beceri ve Kavram Öğretimi	3	0	3	
A	Z.E. Matematik Öğretimi	4	0	4	
A	Z.E. Resim-İş Öğretimi	2	0	2	
A	Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri	2	0	2	
A	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3	
A	Z.E. İletişim Becerilerinin Kazandırılması	3	0	3	
A	Seçmeli II	3	0	3	
MB	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları	2	0	2	
V. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3	
A	Z.E. Günlük Yaşam ve Sosyal Beceri Öğretimi	4	0	4	
A	Z.E. Oyun ve Şarkı Öğretimi	3	0	3	
A	Seçmeli III	3	0	3	
MB	Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları ve Öğretimin Bireyselleştirilmesi	2	0	2	
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	
MB	Rehberlik	3	0	3	
VI. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Fen Bilgisi Öğretimi	3	0	3	
A	Aile Eğitimi ve Rehberliği	3	0	3	
A	Seçmeli IV	3	0	3	
A	Seçmeli V	3	0	3	
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	
GK	Toplumla Hizmet Uygulamaları	1	2	2	
GK	Seçmeli II	2	0	2	
MB	Okul Deneyimi ve Kaynaştırma Uygulamaları	1	4	3	
VII. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Z.E. İçin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı I	3	0	3	
A	Yasalar ve Özel Eğitim	2	0	2	
MB	Öğretmenlik Uygulaması I	2	8	6	
VIII. YARIYIL					
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	
A	Z.E. İçin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı II	3	0	3	
MB	Öğretmenlik Uygulaması II	2	8	6	
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	
GENEL TOPLAM		Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
		134	26	147	160

Tablo 3'e bakıldığında, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programında özel gereksinimli grupların tümüne yönelik Özel Eğitim, Bireysel Farklılıklar ve Psikoloji Yaklaşımları, Erken Çocuklukta Özel Eğitim, Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi, Aile Eğitimi ve Rehberliği gibi genel çerçevede sunulan dersler planda yer almasına rağmen tüm öğretim derslerinin zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine yönelik verildiği görülmektedir. Derslerin alan bazında ağırlıklı dağılımları ise Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu

Alan Genel Toplamları	Teorik	Uygulama	Saat	%
Alan - Zorunlu Dersler	57	0	72	36.5
Alan - Seçmeli Dersler	15	0	15	9
Genel Kültür Dersleri	27	6	33	20.5
Meslek Bilgisi Dersleri	35	20	55	34

Tablo 4 incelendiğinde, alan zorunlu derslerin teorik saatlerinin genel programın % 36.5 gibi büyük bir bölümünü oluşturduğu görülmektedir. Alan seçmeli dersler yine zihin yetersizliği alanında seçildiğinde bu oran % 45.5'e kadar çıkabilmektedir. Ders kodlarına bakıldığında, Okul Deneyimi ve Kaynaştırma Uygulamaları, Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II derslerinin uygulama saatlerinin öğretmenlik meslek bilgisi kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

2.3.3. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı (2016)

Özel eğitime gereksinim duyan tüm bireylere eğitim hizmeti verecek öğretmenleri yetiştirmek amacıyla oluşturulan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, hedefleri doğrultusunda içerikleri düzenlenerek Tablo 5'teki haliyle uygulamaya konmuştur (YÖK, 2016).

Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı

I. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Özel Eğitim	2	0	2
GK	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3
GK	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi I	2	0	2
GK	Bilgisayar I	2	2	3
A	Çocuk Gelişimi	3	0	3
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
A	Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu	2	0	2

II. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek	2	0	2
GK	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
GK	Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	2	0	2
GK	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil II	3	0	3
GK	Bilgisayar II	2	2	3
A	İşitme ve Görme Yetersizliği	2	0	2
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3

III. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Özel Eğitimde Bütünleştirme	2	0	2
A	Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3
A	Uygulamalı Davranış Analizi	3	0	3
A	Seçmeli I	2	0	2
A	Seçmeli II	2	0	2
MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3
A	Türk İşaret Dili	2	0	2

IV. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Özel Eğitimde Değerlendirme	3	0	3
A	Ö.E. Teknoloji Destekli Eğitim	2	0	2
A	Ö.E. Oyun ve Müzik	2	0	2
A	Braille Okuma-Yazma	2	0	2
A	Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi	3	0	3
A	Seçmeli III	2	0	2
A	Seçmeli IV	2	0	2
MB	Ö.E. Kurumlarında Gözlem	1	4	3

V. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Ö.E. Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3
A	Ö.E. Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3
A	Ö.E. Matematik Öğretimi	3	0	3
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
A	Ö.E. Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi	3	0	3
A	Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Geçiş Planlarının Hazırlanması	2	0	2
A	Seçmeli V	3	0	3
A	Seçmeli VI			

VI. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Ö.E. Aile Eğitimi	3	0	3
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
A	Seçmeli VII	2	0	2
A	Seçmeli VIII	2	0	2
A	Ö.E. Fiziksel Eğitim ve Spor	3	0	3
A	Ö.E. Sanatsal Becerilerin Öğretimi	2	0	2
A	Ö.E. Türkçe Öğretimi	3	0	3
MB	Ö.E. Okul ve Kurum Deneyimi	1	4	3

VII. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Ö.E. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	3	0	3
A	Ö.E. Meslek Etiği	2	0	2
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	8	6
A	Seçmeli IX	2	0	2
A	Seçmeli X	2	0	2
MB	Ö.E. Öğretmenlik Uygulaması I	2	8	6

VIII. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	3	0	3
MB	Rehberlik	2	8	6
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
A	Seçmeli XI	2	0	2
A	Seçmeli XII	2	0	2
MB	Ö.E. Öğretmenlik Uygulaması II	2	8	6

GENEL TOPLAM		Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
		134	32	150	166

Tablo 5’te verilen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planında işitme engelliler, görme engelliler, zihin engelliler ve üstün zekâlılar/yeteneklilere yönelik derslerin yanında Özel Eğitimde Fiziksel Eğitim ve Spor dersinin de yer alması programın doğasına ve amacına uygun olarak göze çarpan ilk değişiklik olarak değerlendirilebilir. Fakat programda özel eğitim çatısı altında birleştirilen öğretim derslerinin, yetersizlik gruplarının tümüne eğitim vermesi beklenen öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda içerik bakımından yeterli olsa bile süre bakımından yeterli olup olmayacağı belirsizdir. Programda yer alan 12 adet seçmeli dersin bu belirsizliği gidermek amacıyla konulduğu değerlendirilebilir. Ancak asıl görev başta bu derslerin öğretim elemanlarına sonra da öğretmen adaylarına düşmektedir.

Programda işitme yetersizliği olan bireylerin eğitimi özelinde, Türk İşaret Dili; görme yetersizliği olan bireylerin eğitimi özelinde, Braille Okuma-Yazma dersi olmak üzere birer ders yer alırken üstün zekâlı/yetenekli ve zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimi özelinde öğretime yönelik derslerin olmadığı görülmektedir. Programdaki derslerin genel olarak alan bazında dağılımları ise Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu (2016)

Alan Genel Toplamları	Teorik	Uygulama	Saat	%
Alan - Zorunlu Dersler	62	2	64	38.5
Alan - Seçmeli Dersler	24	0	24	14.5
Genel Kültür Dersleri	23	6	29	17.5
Meslek Bilgisi Dersleri	25	24	49	29.5
Program Genel Toplamı	134	32	166	100

Tablo 6 incelendiğinde uygulamalı derslere ayrılan sürenin, IV. dönemde Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem dersinin eklenmesiyle 20 saatten 24 saate yükseltilmiş ve öğretmen adaylarının meslek yaşamlarında çalışmak istedikleri özel gereksinim gruplarına yönelik ders almalarını sağlayacak şekilde seçmeli derslere ayrılan % 9’luk payın % 14.5’e çıkarılmış olduğu görülmektedir.

Özel eğitim alanında verilen zorunlu derslerin teorik saatleri genel programın % 38.5 gibi büyük bir kısmını oluştururken alan seçmeli derslerle bu oran % 53’e kadar çıkabilmektedir. Ancak zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimleri özelinde öğretim derslerinin ve teorik derslerin olmaması sebebiyle öğretmen adayları, özel eğitim çatısı altında yer alan derslerde zihin yetersizliğine ayrılan süre kadar konu ile ilgili

bilgi ve beceri sahibi olacaktır. Bununla birlikte fakültelerin seçmeli ders havuzlarında zihin yetersizliği alanından dersler seçerek konu hakkında yeterliğe ulaşmalarının öngörüldüğü yine programın genel yapısına bakarak değerlendirilebilir.

2.3.4. Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı (2018)

Yükseköğretim Kurulu tarafından Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında çeşitli değişikliklere gidilerek, 2018 yılı Haziran ayında Tablo 7'deki haliyle uygulamaya konmuştur (YÖK, 2018).

Tablo 7'ye bakıldığında, yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının 2016 yılındaki durumuna göre alan derslerinin birkaç dönem değişikliği dışında saat ve içerik olarak aynı kaldığı görülmektedir. Göze çarpan diğer değişiklikleri ise şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Eğitim fakülteleri lisans programlarının tamamında olduğu gibi öğretmenlik meslek bilgisi zorunlu ders saatleri 3'ten 2'ye indirilmiştir.
2. Eski programda teorik+uygulama (2+2) olarak yer alan Bilgisayar I ve Bilgisayar II dersleri birleştirilerek yalnızca teorik düzeyde 3 saat olarak yeni programda yer almıştır.
3. Zorunlu ders havuzunda bulunan öğretmenlik meslek bilgisi derslerine Eğitimde Ahlâk ve Etik, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Felsefesi ve Öğretim Teknolojileri isimli dersler eklenmiştir.
4. Eski programdaki seçmeli ders havuzunda yer almayan öğretmenlik meslek bilgisi seçmeli ders başlığı oluşturulmuş ve öğretmen adaylarının VII. Dönemde 2; VIII. Dönemde 1 dersi bu başlık altındaki derslerden seçmeleri zorunlu tutulmuştur.
5. Eski programda zorunlu ders havuzunda yer alan Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersi kaldırılmış ve içeriğine benzer herhangi bir ders seçmeli havuzuna konulmamıştır.
6. Eski programda meslek bilgisi dersleri olarak değerlendirilen Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem ve Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi isimli dersler yenilenen programda alan eğitimi dersleri olarak değerlendirilmiştir.
7. Eski programda toplam 166 saat olan teorik+uygulama olan ders saatleri 162 saate indirilmiştir.

Tablo 7. Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Ders Planı (2018)

I. YARIYIL					II. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MB	Eğitime Giriş	2	0	2	MB	Eğitim Sosyolojisi	2	0	2
MB	Eğitim Psikolojisi	2	0	2	MB	Eğitim Felsefesi	2	0	2
GK	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi I	2	0	2	GK	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	2	0	2	GK	Yabancı Dil II	2	0	2
GK	Türk Dili I	3	0	3	GK	Türk Dili II	3	0	3
GK	Bilişim Teknolojileri	3	0	3	AE	Çocuk Gelişimi	3	0	3
AE	Özel Eğitim	2	0	2	AE	İşitme ve Görme Yetersizliği	2	0	2
AE	Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu	2	0	2	AE	Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek	2	0	2
III. YARIYIL					IV. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MB	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	MB	Öğretim Teknolojileri	2	0	2
MB	Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2
AE	Seçmeli I	2	0	2	AE	Seçmeli III	2	0	2
AE	Seçmeli II	2	0	2	AE	Seçmeli IV	2	0	2
AE	Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3	AE	Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi	3	0	3
AE	Uygulamalı Davranış Analizi	3	0	3	AE	Bireyselleştirilmiş Eğt. ve Geçiş Planlarının Haz.	2	0	2
AE	Özel Eğitimde Değerlendirme	3	0	3	AE	Seçmeli IV	2	0	2
AE	Özel Eğitimde Bütünleştirme	2	0	2	AE	Braille Okuma-Yazma	2	0	2
AE	Türk İşaret Dili	2	0	2	AE	Ö. E. Kurumlarında Gözlem	1	4	3
V. YARIYIL					VI. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	MB	Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2
MB	Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
AE	Seçmeli V	2	0	2	AE	Seçmeli VII	2	0	2
AE	Seçmeli VI	2	0	2	AE	Seçmeli VIII	2	0	2
AE	Ö.E. Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3	AE	Ö. E. Türkçe Öğretimi	2	0	2
AE	Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3	AE	Özel Eğitimde Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi	3	0	3
AE	Ö. E. Matematik Öğretimi	3	0	3	AE	Ö. E. Oyun ve Müzik	2	0	2
AE	Ö. E. Sanatsal Becerilerin Öğretimi	2	0	2	AE	Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi	1	4	3
AE	Ö. E. Fiziksel Eğitim ve Spor	2	0	2	AE	Özel Eğitimde Aile Eğitimi	2	0	2
VII. YARIYIL					VIII. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
MB	Öğretmenlik Uygulaması I	2	6	5	MB	Öğretmenlik Uygulaması II	2	6	5
MB	Seçmeli I	2	0	2	MB	Okullarda Rehberlik	2	0	2
MB	Seçmeli II	2	0	2	MB	Seçmeli III	2	0	2
AE	Seçmeli IX	2	0	2	GK	Topluma Hizmet Uyg.	1	2	2
AE	Seçmeli X	2	0	2	AE	Seçmeli XI	2	0	2
AE	Ö.E. Materyal Tasarımı	1	2	2	AE	Seçmeli XII	2	0	2
					AE	Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	2	0	2
GENEL TOPLAM		Teorik	Uygulama	Kredi	Saat				
		138	24	150	162				

Tablo 7’deki ders dağılımları geneli itibariyle incelendiğinde eski programda 60 olan ders sayısının yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında 65’e çıkarıldığı ancak bu derslerin tamamını öğretmenlik meslek bilgisi dersleri oluşturduğu görülmektedir. Programdaki derslerin alan bazında dağılımları ise Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı Derslerinin Alan Bazında Ağırlıklı Dağılım Tablosu (2018)

Alan Genel Toplamları	Teorik	Uygulama	Saat	%
Alan - Zorunlu Dersler	60	10	70	43
Alan - Seçmeli Dersler	24	0	24	15
Genel Kültür Dersleri	18	2	20	12
Meslek Bilgisi Dersleri	30	12	42	26
Meslek Bilgisi – Seçmeli Dersler	6	0	6	4
Program Genel Toplamı	138	24	162	100

Tablo 8’e bakıldığında eski programda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kapsamında değerlendirilen Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem ve Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi isimli derslerinin alan eğitimi dersleri olarak yenilenen programda yer almasıyla alan zorunlu ders saatleri toplamının 2’den (Özel Eğitimde Materyal Tasarımı) 10’a çıktığı görülmektedir. Buna karşılık yenilenen programda yine öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kapsamında değerlendirilen Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II derslerinin uygulama saatlerinin 8’den 6’ya düşürülmesiyle uygulama saatleri 12’ye düşmüştür.

Yenilenen programın zorunlu ve seçmeli ders havuzlarına eklenen öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, birleştirilen Bilgisayar I ve Bilgisayar II gibi dersler programın alan ağırlıklarında küçük oynamalara yol açmış olsa da eski program ile arasında köklü değişikliklerden söz etmek mümkün değildir.

2.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.4.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Ülkemizde öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmaların çok kısıtlı olduğu ve genel olarak sürece yoğunlaştığı görülmektedir. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı'nı çeşitli yetersizlik türlerine sahip bireylerin eğitim durumları ve program yeterlikleri bağlamında inceleyen bir çalışma henüz yapılmamış olmakla birlikte alanyazında eğitim fakültelerindeki öğretmen yetiştirme programlarının yapısına ilişkin diğer araştırma örnekleri aşağıda verilmiştir.

Dedeoğlu, Durali ve Tanrıverdi Kış (2004) Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı öğrencileri ve mezunlarının kendi bölüm programları, öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri ile ilgili görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında lisans derslerinde uygulamaya daha yoğun olarak odaklanılması ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Özyürek (2008) nitelikli öğretmen yetiştirmedeki sorunları özel eğitim örneğiyle betimlediği çalışmasında, öğretmen yetiştirme sürecinin başarısının kurumların iş birliğine, bilimsel dayanaklı programlar oluşturulmasına, uzun süreli planların yapılmasına ve öğrencilerde kalıcı davranış değişikliğine yol açan öğretmen davranışlarının belirlenerek belli standartlar oluşturulmasına bağlı olduğunu belirtmiştir.

Ergül, Baydık ve Demir (2013) özel eğitim öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının, özel eğitim öğretmenliği lisans programlarına, alan yeterliklerine ve kendi mesleki yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin inceledikleri çalışmalarında, akademik becerilerin öğretimi, sınıf yönetimi, dil ve konuşma becerilerinin kazandırılması ve otizm gibi konuların öğretmenlerin kendilerini yetersiz buldukları alanlar olduğunu, öğretmenlik uygulaması derslerinin sürelerinin uzatılması ve yaygınlaştırılması ile bu derslerin teoriden çok uygulamaya yönelik olmasının katılımcıların özel eğitim lisans programlarında yapılmasını en sık önerdikleri değişiklikler olduğunu bildirmişlerdir.

Tekin (2011) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programının değerlendirilmesine yönelik yaptığı araştırmada, lisans programında yer alan içerik kategorilerinin paralel düzenleme modeli ile uygunluk göstermediği; derslerin programdaki düzeninde, derslerin aşamalılık ve kaynaşıklık ilkesine büyük oranda uygun olarak düzenlendiği fakat süreklilik ilkesine ise yeterince uyulmadığını bildirmiştir.

Özyurt (2014) Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı dersleri öğrenme çıktılarının, Fen ve Teknoloji Öğretmenliği özel alan yeterlikleri ile örtüşme düzeyini incelediği araştırmasında, alan ve alan eğitimi dersleri öğrenme çıktılarının ilgili yeterlikler ile tam anlamıyla örtüşmediği görüşüne ulaşmıştır.

Kurtoğlu-Erden (2014) ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans Programını mezun yeterlik algılarına göre değerlendirdiği araştırmasında, ilgili programın, pedagojik yeterlikleri kazandırma konusunda yeterli, teknolojik ve teknik yeterlikleri kazandırma konusunda ise az yeterli olduğu sonucuna ulaşmış ve program müfredatının geniş kapsamlı oluşu, ülkede bölüme gereken önemin verilmemesi ve akademisyen yetersizliği gibi konulara dikkat çekmiştir.

2.4.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yapılan tarama neticesinde yurtdışında yine benzer bir çalışmaya rastlanmamış ve çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme politikalarının farklılıklar gösterdiği hatta bazı ülkelerde eyaletler arasında bir birlik olmadığı görülmüştür. Ancak ülkemizde ve Dünya’da özel eğitim politikalarına rehberlik eden ABD’de, yine eyaletler arası farklar olmakla birlikte, özel eğitim öğretmeni yetiştirme sürecine yönelik aşağıda yer verilen araştırmalar incelenmiştir.

Thurman ve Hare (1979) ABD’deki özel eğitim öğretmeni yetiştirme politikasını incelediği araştırmasında, sürecin başarıya ulaşmasında aşağıdaki şartların etkili olabileceğine dikkat çekmiştir;

1. Özel eğitim kurumları ve yükseköğretim kurumlarının işbirliği içinde çalışması,
2. Özel eğitim alanında çalışacak öğretmenlerinin her eyalette belli standartlarda yetiştirilmesi ve finansman sağlanması konusunda tutarlı politikalar izlenmesi,
3. Özel eğitim öğretmenlerinin diğer alan öğretmenleriyle iş birliği içinde olması,

4. Her engel türüne sahip bireylere eğitim verebilecek yeterlikte öğretmen yetiştiren, iyi planlanmış programlar geliştirilmesi.

Lampner (1979) ABD'deki özel eğitim öğretmeni yetiştirme programlarının ülkemizde 2016 yılında yapıldığı gibi tek çatı altında toplanma sürecini incelediği çalışmasında, bu yöntemin öğrenci ve öğretim üyeleri arasında sürekli ilişkiler sağlayabileceğine ve öğretmen adaylarının her türden özel gereksinimli öğrencinin eğitimi ve takibi konusunda yetkin olabileceğine ilişkin öngörülerde bulunmuştur.

Morsink (1988) ise, yaptığı çalışmada, 1983 yılında Florida Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde uygulamaya konan PROTEACH adlı beş yıllık bir öğretmen yetiştirme programını öğretmenlerin işbirlikçi olarak yetiştirilmeleri açısından incelemiş ve bu yeni programın, önceki özel eğitim öğretmeni yetiştirme programından ayıran beş ana özelliği üzerinde durmuştur;

1. Akademik içerik üzerinde daha fazla durulmasıyla ortaya çıkan yüksek akademik standartlar,
2. Daha yoğun alan deneyimleri,
3. Araştırmalara daha fazla önem verme,
4. Yetkinlik göstergelerine yönelik artan beklentiler,
5. İşbirliği için artan beklentiler.

Morsink özel eğitim alanında öğretmenlerin işbirlikçi yetiştirilmelerinin olumlu yanlarına dikkat çekmiş ve bu yöntemin öğretmen adaylarının yaratıcılığı arttırabileceğini ve en zor çocukların bile hayatlarında bir fark yaratmalarına yardımcı olabileceklerini belirtmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ilgilene ilişkin bilgiler verilmiştir

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenoloji (olgubilim) farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu yöntem Edmund Husserl'in felsefesine dayanır. Bu felsefe, metafiziğe karşıdır. "Somut yaşantılar vardır ve bunlarla uğraşarak felsefenin yolunu açmak gerekir." savını ileri sürer (Sönmez ve Alacapınar, 2016: 92).

Fenomenoloji, "özü görüleme yöntemi" olmakla birlikte, aynı zamanda fenomenin ne olduğunu ve nasıl kavranabileceğini de sorgular ve inceler. Bu nedenle, fenomenoloji "fenomenlerin bilimi" olarak tanımlanmaktadır. Fakat bütün bilim dalları fenomenlerden söz ederler. Fizik, fizik fenomenleri; psikoloji, psikik fenomenleri; sosyoloji, sosyal fenomenleri; tarih ise, tarihsel fenomenleri inceler. O halde, fenomenolojinin sözünü ettiği fenomenlerle bu fenomenler arasında ne fark vardır? Kuşkusuz bu fark fenomenolojinin tavrı, fenomenlere yaklaşımı ile diğer bilim dallarının tavrı arasındaki farklılıktan kaynaklanır. Husserl'e göre, her bilimin olduğu gibi, fenomenolojinin de objesi karşısında aldığı bir tavır vardır. Bu tavır, fenomenolojik tavidir (Öktem, 2005).

Geleneksel felsefi anlayışa göre, hakikat yani öz, objektif ve değişmezdir. Oysa, realite, yani fenomen, sübjektif ve değişkendir. Bu durumda öz ile fenomenin taban

tabana zıt iki kavram; fenomenin ise 'görünen' değil, sadece bir 'görünüş'ten ibaret olduğu ortaya çıkar. Böylece, geleneksel felsefede 'fenomen' ve 'öz' kavramlarının bariz bir şekilde birbirinden aşılmaz bir uçurumla ayrıldığı anlaşılır (Öktem, 2005: 33). Hem bildiklerimiz hem de gerçeklik dışta bırakılarak bilginin nasıl ve hangi süreçlerde oluşturulduğunu/oluşturduğunu anlamaya çalışan fenomenoloji, bu noktada kendine has yöntemsel kategoriler geliştirir. İki temel kategorisi bulunan bu yöntemin ilk kategorisi askıya alma; ikincisi ise fenomenolojik indirgemedir (Turgut, 2014). Fenomenolojik çözümlene tekniğini daha yakından tanımak, başlangıç noktasına dikkatle bakmaktan geçmektedir. Belirli olgu alanlarının zengin bir betimlemesi değil, tikel olguların çözümlenmesi esastır. İlgili fenomeni tanımlamak ilk basamağı oluşturmaktadır. Materyalin toplanması bu tanımlamayla ilişkilendirilir (Mayring, 2011: 111).

Fenomenolojik analizde Moustakas (1994; akt. Turgut, 2014: 237)'ın metodu sıklıkla kullanılmaktadır. Bu metodun analiz basamakları aşağıda kısaca özetlenmiştir:

1. Fenomenin yaşanmışlığının tam bir tanımı elde edilir.
2. Yaşanmışlığın kelimesi kelimesine transkripsiyon üzerinde aşağıda belirtilen aşamaları sırayla yapılır.
 - a) Yaşantının tanımı için her ifadenin önemi gözetilerek değerlendirilir.
 - b) İlgili tüm ifadeler kaydedilir.
 - c) Tekrar etmeyen, birbiri üzerine düşmeyen her ifade listelenir. Bunlar evren/fikir ufukları ya da yaşantının değişmez anlam birimleridir.
 - d) Değişmeyen anlam üniteleri temalarla ilişkilendirilir ve bir araya getirilir.
 - e) Yaşantı metninin tanımı içindeki değişmeyen anlam birimleri ve temalar sentezlenir.
 - f) Kişisel metinsel tanımlar üzerindeki düşünceler yansıtılır. Kişisel yaşantınızın yapısının tanımı oluşturulur.
 - g) Kişisel yaşantının özü ve anlamı metinsel-yapısal tanım olarak yapılır.
3. Diğer araştırmacıların her birinin kelimesi kelimesine olan transkripsiyonları içinde yukarıda belirtilen aşamalar (a-g) tekrarlanır. *Diğer araştırmacılar, araştırmayı yürüten araştırmacılar olabileceği gibi katılımcılar da olabilir.

Fenomenolojik desenlemenin, (1) Yorumlayıcı (hermenütik) ve (2) Tanımlayıcı Fenomenoloji olarak iki türü vardır. Yorumlayıcı Fenomenoloji, insanların yaşam

deneyimlerini bir araç olarak kullanır ve bu deneyimlerin yaşandığı toplumsal, kültürel, siyasal ve tarihsel yapı içerisinde, davranışları anlamaya ve kavramaya çalışır; Tanımlayıcı Fenomenoloji ise işitme, hissetme, görme, inanma, hatırlama, karar verme ve değerlendirme gibi günlük yaşam deneyimlerini tanımlar. Araştırmacı bir olayı veya durumu anlamak ve gözler önüne sermek istediğinde bu yöntemi seçer (Sönmez ve Alacapınar, 2016).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Sakarya ilinde görev yapmakta olan zihin engelliler eğitimi alan mezunu öğretmenler ile Sakarya Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü ve Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmada evreninin büyük olması sebebiyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Sakarya İlinde görev yapmakta olan zihin engelliler eğitimi alan mezunu on iki (12) öğretmen basit tesadüfi örneklem; Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli yedi (7), Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli iki (2) akademisyen ise kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilerek araştırmanın çalışma grubu oluşturulmuştur.

Tablo 9. Çalışma Grubunda Yer Alan Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Mezunu Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Değişkenler (n=12)		f
Cinsiyet	Kadın	9
	Erkek	3
Mezuniyet Durumu	Lisans	12
Hizmet Süresi (Yıl)	0-5	6
	6-10	3
	11-15	2
	16-20	1

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı mezunu öğretmenlerin 9'unun kadın ve 3'ünün erkek olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin tamamının hali hazırdaki mezuniyetleri lisans düzeyindedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin yarısının hizmet sürelerinin 0-5 yıl aralığında olması ise alanın ülkemizde yeni gelişmekte olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 10. Çalışma Grubunda Yer Alan Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler (n=7)		f
Cinsiyet	Kadın	4
	Erkek	3
Akademik Unvanı	Doçent Doktor	1
	Doktor Öğretim Üyesi	3
	Araştırma Görevlisi	3
Hizmet Süresi (Yıl)	0-5	3
	6-10	1
	11-15	3

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin 4'ünün kadın; 3'ünün erkek olduğu ve 1'inin Doçent, 3'ünün Dr. Öğretim Üyesi ve 3'ünün de Araştırma Görevlisi olarak Sakarya Üniversitesi'nde görevli buldukları görülmektedir.

Tablo 11. Çalışma Grubunda Yer Alan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler (n=2)		f
Cinsiyet	Kadın	1
	Erkek	1
Akademik Unvanı	Profesör Doktor	1
	Doktor Öğretim Üyesi	1
Hizmet Süresi (Yıl)	21-25	2

Tablo 11'e bakıldığında, araştırmaya katılan eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanlarından birinin Profesör Doktor, birinin Dr. Öğretim Üyesi kadrosunda bulunduğu ve hizmet sürelerinin 20 yıldan fazla olduğu görülmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Lisans Programı Değerlendirme Anket Formunun geliştirme süreci akademisyenler ve öğretmenlerle yapılan ön görüşmelerle başlamıştır. Katılımcılara önce açık uçlu sorular sorulmuştur. Ön görüşmede elde edilen veriler ışığında öğretmenlerin ve akademisyenlerin üzerinde durduğu konular ile sorular düzenlenerek "Lisans Programı Değerlendirme Anket Formu" adlı veri toplama aracı oluşturulmuştur (EK 1-3). Anket formunda yer alan sorular geçerlilik ölçütünün sağlanması amacıyla zihin engelliler eğitimi ve ölçme değerlendirme alanı uzmanlarına incelenmiş, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra anket formuna son hali verilmiştir. Görüşme soruları aşağıdaki dört başlıktan oluşmaktadır:

1. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan "Zihin Engelliler Eğitimine" yönelik dersler ve süreleri Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı göz önüne alındığında size göre yeterli midir; neden?
2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı hedef çıktıları düşünüldüğünde; size göre Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip midir; neden?
3. Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?
4. Bir alan uzmanı olarak değerlendirdiğinizde "Zihin Engelliler Eğitimi" konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

Oluşturulan veri toplama aracına Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı ve Sakarya Üniversitesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Öğrenme Çıktıları da eklenerek katılımcılara teslim edilmiştir.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmaya ilişkin veriler 24 Şubat - 12 Mart 2018 tarihleri arasında Kanada Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I. ve II. Kademe), Nilüfer Özel Eğitim İş Uygulama Merkezi (III. Kademe), Şehit Ali Borinli Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi (I., II. ve III. Kademe) ve Doğançay Özel Eğitim Uygulama Merkezi'nde görevli Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı mezunu öğretmenlerin ve 14 Mart – 11 Mayıs 2018 tarihleri arasında, Sakarya Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü ve Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda görevli akademisyenlerin katılımıyla toplanmıştır.

Katılımcılara görüşme öncesi araştırma konusu ve amacı açıklanmış ve Lisans Programı Değerlendirme Anket Formu ekleriyle birlikte kendilerine teslim edilmiştir. Veri toplama sürecinde yalnızca Sakarya Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli 4 akademisyenin müsait olmaması sebebiyle, onayları alınarak kendileriyle sesli görüşme yapılmış ve görüşme kayıt cihazına kaydedilerek yine ilgili form üzerine dökümü yapılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada veriler çözümlenirken nitel veri analiz tekniklerinden “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: 1. Verilerin kodlanması, 2. Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, 3. Kodların ve temaların düzenlenmesi, 4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 260).

Veri analizi sürecinde öncelikle, formlar düzenlenmiş; görüşme kayıtları ile toplanan veriler yazılı ortama aktarılmış ve katılımcı öğretmenlere (K1, K2..) ve akademisyenlere (Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenler: Ö1, Ö2.. / Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenler: P1, P2..) birer kod numarası verilerek listelenmiştir. Daha sonra toplanan veriler kodlanmış ve katılımcıların benzer ifadeleri formda yer alan soru başlıkları temelinde gruplandırılmıştır. Her soru için ayrı tablolar hazırlanmış ve katılımcı ifadelerinde yer alan aynı veya benzer temalar ortak bir maddede toplanmıştır. Son olarak katılımcılar tarafından verilen tüm cevaplar frekansları ile birlikte tablolarda verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde toplanan veriler üzerinde yapılan analiz sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda sunulmuştur.

4.1. ÖĞRETMENLERİN ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin, zihin engelliler eğitimi bağlamında özel eğitim öğretmenliği lisans programı hakkındaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Soru 1: Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Zihin Engelliler Eğitimine” yönelik dersler ve süreleri Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı göz önüne alındığında size göre yeterli midir; neden?

Soru 1’e ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli olduğunu düşünüyorum.	2
2	Yeterli olduğunu düşünmüyorum.	10

Tablo 12’deki frekanslara bakıldığında çalışma grubundaki 12 öğretmenden 10 tanesinin Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan zihin engelliler eğitimine yönelik dersler ve sürelerini Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde yetersiz bulduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin Soru 1’e ait görüşleri olumlu ve olumsuz olarak gruplandırılmış ve ilk olarak olumlu görüşleri Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumlu Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Mevcut ders saatleri aktif kullanıldıktan sonra yeterli olacaktır.	1
2	Zihin yetersizliği alanına ayrılan dersler ağırlıktadır.	1

Tablo 13’e ait frekans değerleri ve katılımcı ifadeleri incelendiğinde, çalışma grubundaki bir öğretmenin zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine ayrılan derslerin ağırlıkta olduğunu belirttiği görülmektedir. Olumlu görüş bildiren bir diğer öğretmen ise mevcut ders saatlerinin aktif olarak kullanılması durumunda yeterli olacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin Soru 1’e yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Evet, nitelikli ders içerikleri, uygun ve kaliteli akademisyenler olduğu için yeterli buluyorum. Yeni programda işitme, öğrenme ve zihin yetersizlik ders planlamasında zihinsel yetersizliğin daha ağırlıklı olduğu da bir gerçektir (K4).” “Zihin engelliler eğitimine yönelik dersler ve süreleri yeterlidir. Çünkü ihtiyaç olan tüm engel türlerine ait dersler bulunmaktadır. Öğretim derslerinin yetersizlik derslerine göre bir saat fazla olmasını da önemli buluyorum (K1).”

Öğretmenlerin Soru 1’e ait olumsuz görüşleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Zihin engelli bireyle karşılaşma olasılığı daha yüksektir.	3
2	Uygulamalı dersler içerik açısından yetersizdir.	2
3	Öğretim derslerinde süre yeterli ancak içerik yetersizdir.	4
4	Öğretmenlik Uygulaması dersinin uygulama saatleri azdır.	2
5	Zihin engellilerin eğitimine yönelik dersler süre olarak azalmıştır.	3
6	İngilizce ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	1
7	Özel Eğitime Giriş dersinin süresi yetersizdir.	2
8	İletişim Becerileri dersinin süresi yetersizdir.	3
9	Otizme yönelik dersler ve süreleri yetersizdir.	5
10	Dil ve konuşmaya yönelik ders ve içerikler yetersizdir.	4

Tablo 14’te yer alan frekans değerleri incelendiğinde, 7 öğretmen dil ve iletişim becerilerinin öğretimine (8. ve 10. madde) yönelik derslerin; 5 öğretmen de otizm spektrum bozukluğu bulunan bireylerin eğitimlerine yönelik ders ve ders sürelerinin yetersiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan 4 öğretmen öğretim derslerinde (Özel Eğitimde Matematik Öğretimi, Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi v.b.) sürelerinin yeterli ancak içeriğin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Çalışma grubunda yer alan 3 öğretmen ise yeni plandaki ders ve sürelerin yeterliği konusunda değerlendirme yaparken, engel türleri içerisinde en fazla karşılaşılması muhtemel grubun zihin yetersizliğine sahip bireylerin oluşturduğu grup olduğuna dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerin Soru 1’e yönelik olumsuz ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Yeterli olduğunu düşünmüyorum, öncelikle I. Yarıyılıda bulunan Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu dersinin aynı anda ve bir dönemde alınması gerektiğini düşünmüyorum. Zihin yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu tamamen

ayrı ayrı ders olarak işlenmeli, ikisinin de yelpazesi çok geniş. Bu sürede genel hatlarıyla işlenebilir ancak, bir özel eğitim öğretmenin bu alanda daha donanımlı olması gerektiğini düşünüyorum (K1).” “İşitme, görme, zihinsel, üstün yetenekli çocuklara yönelik çalışma alanları ayrıken hepsini özel eğitim öğretmenliği bölümü altında toplayan MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), atamaları kolaylaştırmış fakat uygulama okullarında genelde zihinsel yetersizliği olan bireyler fazladır. Bu nedenle üniversitelerde zihinsel engelliler eğitimine daha çok yer (ders ve süre) verilmeli diye düşünüyorum (K9).” “Özel eğitim bölümlerindeki dersler verilen süre açısından yeterli ancak içerik olarak yetersizdir. Derslerde işlenen konuların hedef kitleleri çok dar kapsamlıdır. Yani derslerde anlatılan teorik bilgilerin çoğu hafif düzeydeki çocukları kapsarken işin içine girince daha ağır çocuklara yetemediğimizi düşünüyorum (K5).” “Zihin engellilere iletişim becerilerinin kazandırılması alanındaki eğitimin süresinin daha fazla olması çok faydalı olacaktır. Derslerine girdiğimiz öğrencilerin birçoğunda dil-konuşma becerisinin olmadığını görmekteyiz. En fazla ağırlık verilmesi gereken derslerden biri de dil ve konuşma eğitimi olmalıdır. Dil-konuşma terapistlerinin sayıları az, ihtiyacı olan çocuğun fazla olması ve müfredatta böyle bir dersi vermek zorunda olmamız nedeniyle bu derse çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum (K10).” “Yeterli değil. Çünkü zihin engelli öğrencilerle karşılaşma olasılığı diğer engel türlerine göre daha fazla olup onların eğitimi alanının her aşamasında daha fazla bilgi edinmeye; yöntem, teknik bilmeye, yaşantı oluşturmaya ve tabii ki uygun plana dayandırılmalıdır. Dolayısıyla özel eğitim lisans programında yer alan zihin engelliler eğitimi süre açısından yetersizdir (K3).” “Özel eğitim öğretmenleri geniş bir alanı içinde barındırdığı için derslerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Liseyi de özel eğitimde okuyan biri olarak, lisede bile daha kapsamlı dersler gördüğümüzü hatırlıyorum. Otizmlili çocukların sayısının her geçen gün arttığını düşünürsek otizm üzerine derslerin daha yoğunlaştırılmış hale gelmesini ve en büyük sorunlarımızdan olan dil konuşma bozuklukları üzerine ders sayıları arttırılabilir. Teorik derslerin ardından uygulama derslerinin de amaca uygun, daha sıkı takiplerle; özellikle alanda işimize yarayacak ödevlerle desteklenmesini daha doğru buluyorum (K11).” “Eski programla kıyaslandığında zihin engelliler alanı eğitimi derslerinde azalma olduğu gözlenmekte; özellikle Kavram ve Beceri Öğretimi gibi zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitiminde en önemli konuların yeni bir düzenlemede seçmeli dersler arasına konulmasını bir handikap olarak düşünmekteyim (K6).”

4.1.2. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Soru 2: Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı” hedef çıktıları düşünüldüğünde; size göre Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip midir; neden?”

Soru 2’ye ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli girdiye sahiptir.	2
2	Yeterli girdiye sahip değildir.	10

Tablo 15’teki frekans dağılımlarına baktığımızda yine çalışma grubundaki 12 öğretmenden 10 tanesinin Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip olmadığını düşündükleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Soru 2’ye ait görüşleri olumlu ve olumsuz olarak gruplandırılmış ve ilk olarak olumlu görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin *Olumlu* Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Çoklu yetersizliğe sahip bireylerin eğitimi için daha donanımlı öğretmenler yetiştirilebilir.	2
2	Program amacına uygun bir şekilde verilirse verimli olur.	1

Tablo 16 incelendiğinde, 2 öğretmenin çoklu yetersizlikler konusuna değinerek, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının öğretmen adaylarını çoklu yetersizliği olan bireylerin eğitiminde daha donanımlı hale getirebileceğine vurgu yaptığı; 1 öğretmenin ise programın amacına uygun verildiği takdirde verimli olacağını belirttiği görülmektedir.

Öğretmenlerin, Soru 2'ye yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Zihin engelli bireylere yönelik ders saati azalmış olmasına rağmen işitme ve görme yetersizliği, Braille okuma-yazma dersleriyle aday öğretmenlerin daha donanımlı hale geldiği söylenebilir. Çift engel sahibi öğrencilerin eğitiminde faydalı olacağını düşünüyorum (K8).” “Hedef ve çıktılar düşünüldüğünde zihinsel engelli bireylere eğitim verecek öğretmen adaylarının eksikleri tabii ki var ancak özel eğitim öğretmenliği lisans programı ile aldığı dersler ile çoklu engeli olan bireylere daha yardımcı olacaklarını düşünüyorum (K9).”

Öğretmenlerin Soru 2'ye ait olumsuz görüşleri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Öğretim derslerinin uygulamaya ayrılan saatleri eksiktir.	6
2	Aile eğitimi konusunda uygulama saatlerine ihtiyaç vardır.	2
3	Öğretim dersleri dört farklı branş için ayrı olmalı.	5
4	Alandaki akademisyenler yeterli sayıda değildir.	1

Tablo 17 incelendiğinde, 5 öğretmenin, programda öğretim derslerinin özel gereksinimli dört farklı gruba özel olması gerektiğini; 6 öğretmenin ise öğretim derslerinin uygulama saatlerinin eksik olduğunu belirttikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan 1 öğretmen alandaki akademisyenlerin yeterli sayıda olmadığını; 2 öğretmen ise aile eğitimi konusunda uygulama saatlerine ihtiyaç olduğunu düşünmektedir.

Öğretmenlerin, Soru 2'ye yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Bazı dersler sadece teorik olarak verilip uygulama bazında değerlendirmeden geçilmemeli. Örneğin Aile Eğitimi ve Rehberliği dersini bu kapsamda değerlendirebiliriz. Öğretmen adayları aldıkları bu dersin bir kısmını uygulama okullarına gidip uygulamaya koymalıdır. Farazi sorun ve çözümlerini okuyup geçmek yerine derste öğrendiklerini uygulamaya koyup, çözüm sağlayıp sağlayamama durumunu değerlendirmeliler (K12).” “Hayır, yeterli değildir. Zihinsel yetersizliği olan bir bireye verilecek bir eğitim ile başka bir yetersizliğe sahip bireye (örneğin; görme) verilecek eğitimde kullanılacak yöntem farklılık gösterecektir. Örneğin bir kavram öğretimi veya okuma-yazma öğretimi farklı yetersizlikte olan bireylere aynı şekilde öğretilemeyecektir. Zihinsel yetersizliği olan bir birey için örneğin bir renk öğretiminde daha ayrıntılı, daha uzun süreli bir öğrenme-öğretme etkinliği gerekirken; farklı bir yetersizlikte bu şekilde olmayabilir. Kavram öğretimi, okuma-yazma öğretimi, matematik öğretimi ve sosyal uyum becerileri gibi alanlarda uygulama yapılırken yetersizlik türleri arasında farkın çok daha fazla olacağını düşünüyorum (K1).” “Derslerde teorik bilgilerin yanında belirli zamanlarda alandan mezun deneyimli öğretmenlerin fikirleri paylaşılmalı; buldukları farklı yöntem-teknikleri anlatmaları, dersler içinde bir problem davranış ortaya atılıp beyin fırtınası yoluyla bölüm öğrencilerinin çözmesi amaçlanmalıdır (K11).”

4.1.3. Öğretmenlerin Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

Soru 3: Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programda eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?

Öğretmenlerin, Soru 3'e ait görüşleri Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Kavram Öğretimi dersi zorunlu değil.	4
2	Cinsel eğitime yönelik bir ders yok.	1
3	Özel Eğitime Giriş dersi için bir dönem yetersiz.	2
4	Uygulama derslerinde saatler az.	6
5	Zihin yetersizliği alan bilgisi derslerinin saatleri az.	4
5	Dil ve konuşma bozuklukları dersi uzman kişilerce anlatılmalı.	2
6	Her üniversitenin bünyesinde özel eğitim uygulama birimi yok.	2
7	Otizm Spektrum Bozukluğu dersinin uygulama saati olmalı.	3

Tablo 18'e bakıldığında, öğretmenlerin, "Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programda eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?" sorusuna verdikleri cevapların 1. ve 2. sorulara verdikleri cevapların devamı niteliğinde, derslerin teorik ve uygulama saatlerindeki eksiklik üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna paralel olarak 6 öğretmen uygulama saatlerinin; 4 öğretmen ise zihin yetersizliği alanına ait ders saatlerinin eksikliğine dikkat çekmiştir. Programda cinsel eğitime yönelik bir dersin olması gerektiğine dair 1; teorik olarak verilen Özel Eğitim dersinin yalnızca bir dönem değil her dönem okutularak tüm engel gruplarına yönelik ayrıntılı bilgi verilmesi gerektiğine dair 2 öğretmen görüşü yine Tablo 18'de yer almıştır.

Öğretmenlerin Soru 3'e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

"Özel eğitimde her alanda bilgi sahibi olacak ve iki-üç alanda uzmanlaşma imkânı verilecek bir özel eğitim lisans programı var ancak zihinsel engellilerin eğitimini düşününce, Bilgisayar dersi ve Yabancı Dil ders saatleri düşürülüp o saatleri alan derslerine eklemek daha mantıklı geliyor (K9)." "Bence tüm alanların öğretim dersleri ayrı ayrı olmalı; her alanda detaya inilmeli. Örneğin bir okuma-yazma dersinde bir zihin engelliye öğretimiyle bir görme engelliye öğretimi tabii ki bir olamaz; yalnız bunun özel eğitimde okuma-yazma dersi olarak işlenmesi ne kadar

faydalı olur? Tabii artık burası da bu dersi alacak öğretmen adayının yeteneğine kalmış (K3).” “Alanlar birleştirildiği için seçmeli olarak belirlenen tüm dersleri öğrencilerin alması gerektiğini düşünüyorum. Uzmanlaşmak istediğiniz alandan yedi (7) ders seçiyorsunuz, diğer alanlardan birer ders seçiyorsunuz ama uzmanlaştığınız alanda atanamama gibi bir durum da söz konusu. Bu yüzden özel eğitim öğretmenlerinin tüm alanlarda uzman olması gerekli diye düşünüyorum (K10).” “Cinsel eğitim dersi bizim zamanımızda da yoktu şimdi de olmadığını görüyorum. Çocuklarımız için önemli bir konu. Bir diğer konu da kavram ve beceri öğretiminin zorunlu olmaması; eksiklik olarak düşünüyorum ve en önemlisi uygulama safhasının az olması saat olarak; artırılması lazım (K6).”

4.1.4. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

Soru 4: Meslekteki deneyimlerinizi de göz önüne aldığımızda “Zihin Engelliler Eğitimi” konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

Öğretmenlerin Soru 4’e ait görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Zihin yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu konuları ayrı dersler olarak işlenmeli.	6
2	Uygulamalı Davranış Analizi dersi gereksinim türüne göre ayrılmalı.	2
3	Öğretim derslerinin saatleri artırılmalı.	6
4	Cinsel eğitim dersi konulmalı.	2
5	Öğretim derslerinin tümü gereksinim türüne göre ayrı olmalı.	8
6	Otizm Spektrum Bozukluğu ile ilgili daha fazla ders olmalı.	4
7	Dersler alan uzmanı akademisyenler tarafından verilmeli.	2

Tablo 19 (Devamı)

8	Kavram Öğretimi dersi zorunlu olmalı.	7
9	Zihin engellilere yönelik derslerin sayısı artırılmalı.	2
10	Öğretim derslerinin içerikleri en ağır düzeydeki çocukların eğitim durumlarını kapsayacak şekilde düzenlenmeli.	2
11	Farklı üniversitelerden alan hocaları davet edilmeli.	1
12	Son sınıftaki öğrenciler mezun olmadan önce yeterlik sınavı yapılmalı.	1
13	Çoklu yetersizliklerle ilgili bir ders eklenmeli.	1
14	Eskiden olduğu gibi alan öğretmenliği programları ayrılmalı.	1
15	İkinci dönemden itibaren okullarda gözlem dersi olmalı.	1
16	Özel Eğitimde Oyun ve Müzik dersinin ders saatinin artırılmalı.	3
17	Eğitim Bilimine Giriş dersi uygulamalı olmalı.	1
18	Son sınıfta en az iki tam gün staj uygulaması olmalı.	1
19	Deneyimli mezun öğretmenlerin fikirleri paylaşılmalı.	1
20	Erken çocukluk eğitimine ağırlık verilmeli.	1
21	Tüm derslerin saatleri artırılmalı.	2
22	Aile destek programları hazırlanmalı.	1
23	Aile Eğitimi ve Rehberliği dersi uygulamalı olmalı.	2
24	Genel kültür ders saatleri kısılarak alan derslerine eklenmeli.	3
24	Dil ve konuşma bozukluklarına yönelik daha fazla ders olmalı.	6

Tablo 19 incelendiğinde, en yüksek frekans değerlerinin yine teorik ve uygulama ders saatlerinin artırılmasına yönelik görüşlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin, öğretim derslerinin tümünün özel gereksinim türüne göre ayrılarak işlenmesi gerektiğine görüşlerinin yer aldığı 5. madde frekans değeri (8) en yüksek maddedir. Diğer maddelere bakıldığında ise programda Kavram Öğretimi dersinin programda zorunlu olması gerektiğine dair 7; dil ve konuşma bozuklukları eğitimine yönelik daha fazla dersin olması gerektiğine dair 6; zihin yetersizliği ve otizm spektrum bozukluğu konularının aynı derste değil; bölünerek işlenmesi gerektiğine dair 6; tüm öğretim derslerinin saatlerinin artırılması gerektiğine dair 6; otizm spektrum bozukluğu ile ilgili daha fazla dersin yer alması gerektiğine dair 4

öğretmenin görüş beyan ettiği görülmektedir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin üzerinde durdukları diğer konuları aile eğitimi, müzik ve oyun eğitimi, erken eğitim, cinsel eğitim ve çoklu yetersizlikler olarak sıralayabiliriz.

Öğretmenlerin, Soru 4'e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Özel eğitim alanında çocuklar kadar ailenin de önemi olduğu için aile destek programları gibi programlar anlatılmalı, gerekirse bu tarz programlar yapılmalı. Rehberlik hizmetleri ve benzeri alanlara hâkim öğretmen adayları yetiştirilmeli. Gereken durumlarda PDR bölümüyle iş birliği içine girilebilir (K11).” “Zihinsel engelli bireyler fiziki yaşı ne kadar büyük olursa olsun, zihinsel yaşı küçük olduğu için birçoğu oyun çağındadır. Oyunla eğitimi öğretim programının içine ne kadar çok yerleştirebilirsek öğrencinin keyif alması ve dersle ilgisi bir o kadar yoğun olmaktadır. Özel Eğitimde Oyun ve Müzik dersinin ders saatlerinin çoğaltılması ve aday öğretmenlerin çocuk oyunlarında daha çeşitli bilgi sahibi olması verimi artıracaktır (K8).” “Öğretmenler gerekli teori bilgisine sahiptir. Fakat alınan bilgilerle öğrenciler bir robot niteliği taşımaktadır. Onların da duyguları olduğu çoğu ders için göz ardı edilmektedir. Hâlbuki duygular insanı yönetebilirler. Bu noktada duyu terapiye lisans programlarında ağırlık verilmesi gerekmektedir. Öğretmenler aldıkları eğitim ile öğrencilere hayatı boyunca yetebilecek becerileri öğretmede her zaman yetersiz kalacaklardır. Önemli olan öğrencilerin kendi öğrenmelerinin yolunu açmaktır. Bunda engelli bireylerin erkenden eğitime başlaması ve her yaş aralığında duyu terapi görmesiyle mümkün kılınacağı unutulmamalıdır (K2).” “Birinci sınıftan itibaren her engel türüne göre çocuğun gözlemlenebilmesi uygun olacaktır. Alanda yapılan değişikliklerin, gelişmelerin atandıktan sonra değil atanmadan önce takip edilebilmesi için seminerlere katılmanın zorunlu olması gerekmektedir (K10).” “Özel eğitim öğretmenliği lisans programında ilk yıl staj olmalı diye düşünüyorum. Okullara gözleme gelip ben bu işi yapabilir miyim diye düşünmeli bir üniversite öğrencisi. Öğretmenlik mesleğine giriş dersini uygulamalı almalılar diye düşünüyorum. Çünkü son sınıfta gelip de ilk defa zihinsel engelli bireyle karşılaşanlar var (K9).”

4.2. ÖZEL EĞİTİM ALAN UZMANI AKADEMİSYENLERİN, ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ YETERLİKLERİ BAĞLAMINDA ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Araştırma grubunda yer alan özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, zihin engelliler eğitimi bağlamında özel eğitim öğretmenliği lisans programı hakkındaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Soru 1: Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Zihin Engelliler Eğitimine” yönelik dersler ve süreleri Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı göz önüne alındığında size göre yeterli midir; neden?

Soru 1’e ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli olduğunu düşünüyorum.	1
2	Yeterli olduğunu düşünmüyorum.	6

Tablo 20’deki frekanslar incelendiğinde, çalışma grubunda bulunan 7 özel eğitim alan uzmanı akademisyenden 6’sının Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan zihin engelliler eğitimine yönelik dersler ve sürelerini Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde yetersiz bulduğu görülmektedir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 1’e ait görüşleri olumlu ve olumsuz olarak gruplandırılmış ve ilk olarak olumlu görüşleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin *Olumlu* Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Seçmeli derslerle desteklenebileceği için yeterli.	1
2	Her dersin içinde zihin yetersizliğine değinileceği için yeterli.	1
3	Özel eğitim alanında her zaman zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimine ağırlık verilmiştir; yeni programda da öyle olacaktır.	1
4	Fiziksel Eğitim ve Spor dersinin eklenmesi olumludur.	1
5	Türkçe Öğretimi dersinin eklenmesi olumludur.	1

Tablo 21'deki veriler incelendiğinde, maddelerdeki, Türkçe Öğretimi ve Fiziksel Eğitim ve Spor derslerinin eklenmesini; özel eğitim alanında zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimine öteden beri ağırlık veriliyor olmasını; öğretmen adaylarının zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimi konusundaki yeterlik düzeylerinin alana yönelik seçmeli derslerle desteklenebilecek olması ve her derste zihin yetersizliği konusuna değinileceğini bildiren görüşlerin, özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e verdikleri olumlu cevaplar olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Alandaki hocalar hep o formasyondan yani zihin formasyonundan gelmiştir. Önceden ne vardı işte, zihin işitme görme falan özellikle zihin formasyonuna devam eden hocalar özellikle zihin formasyonundan geldiği için, bu programda yani yeni programda yani özel eğitim öğretmenliği programında farklı alanlara yer açmak isteseler de özellikle o zihnin sultanı kırılmadı. Kırılmaz da yani. Çünkü hocaların backroundu o şekilde. Onu terk etmeleri çok olası değil. Dolayısıyla yine özel eğitim öğretmenliğinin ana damar olarak zihin engellilerin eğitiminin hala ağırlığını koruduğunu düşünüyorum (Ö1).” “Zihin engelliler öğretmenliğinden farklı olarak buraya çok güzel dersler eklenmiş bu benim hoşuma gitti. Bunlar benim olumlu bulduğum şeyler. Mesela beden eğitimi ile ilgili Fiziksel Eğitim ve Spor dersi eklenmiş; bu çok iyi, zihin engelliler öğretmenliğinde böyle bir ders yok (Ö6).

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e ait olumsuz görüşleri Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Olumsuz Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Zihin engelliler eğitimine yönelik yeterli ders yok.	3
2	Bu şekilde tüm dersler ancak yüzeysel olarak işlenebilir.	2
3	Zihin engellilerin eğitimine yönelik derslerin süreleri yetersizdir.	4
4	Dersleri alan uzmanı olmayan akademisyenlerin vermesi bekleniyor.	2
5	Öğretim derslerinin süreleri dört alan için yetersizdir.	4
6	Öğretim yöntemleri bilgisinde çok büyük eksikler olacak.	2

Tablo 22'deki frekans değerlerine bakıldığında, olumsuz görüşlerin zihin yetersizliğine yönelik derslerin sayısı ve sürelerinin yetersizliği konusunda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Özel eğitim alan uzmanı 2 akademisyenin tüm özel gereksinim alanlarında eğitim verecek akademisyen eksikliğine; yine 2 akademisyenin ise öğretmen adaylarının tüm öğretim yöntemlerini öğrenebilmeleri için ders saatlerinin yetersiz olduğuna dikkat çektiği görülmektedir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e yönelik olumsuz ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Örnek verelim; Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi, yani bu işitme yetersizliğine sahip bir çocuk için bambaşka bir şey, görme için bambaşka; yani Türkçe'nin öğretim şekilleri bile farklılaşıyor burada, üstün yetenekli için çok farklı. O yüzden salt zihinsel yetersizlik için yeterli dersiniz, bu dersin ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bizim bölümün zihin engelliler programına baktığınız zaman bile öğrencilerimiz ancak bazı konuları öğreniyorlar ve oturtuyorlar; şimdi bu her yetersizlik için nasıl olacak. Zihin engelliler için konu ne kadar anlatılacak, konu zihninde ne kadar oturacak ve öğretmen olduğu zaman kullanabilecek? Ben biraz şüphyle yaklaşıyorum (Ö6).” “Kesinlikle yeterli değil. Eski içeriklerle

karşılaştırıldığında süreler yetersiz. Burada tabii öğrencilerin motivasyonu şu noktada yükselebilir. Farklı dersler gördüğü için, ben zihin engelliler eğitimini sevmiyordum ama işitmede belki kendimi daha iyi geliştirebilirim, diye düşünebilir. Ama tabii ki ders saati; zihin engelliler için ayrılan ders saati düşüyor. Belki daha derinlemesine bilgi edinemeyebilirler (Ö2).” “Yeterli olacağını düşünmüyorum açıkçası. Yani öğrencileri çok iyi yönlendirmek lazım, seçmeli ders havuzumuz var. Yine zihinsel yetersizliği olan bireylerle ilgili; seçmeli derslerin hepsi ikişer saatlik, yani saatlerde çok büyük bir kısıtlama var ki bizim zihin engelliler programındaki beceri derslerimizin ve öğretim derslerimizin bir kısmı 4 saatlik derslerdi. Dolayısıyla 4 saatten 2 saate inmesi zaten bir büyük sorun; bir de öğrenciler seçecekler mi acaba (Ö4).”

4.2.2. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Soru 2: Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı” hedef çıktıları düşünüldüğünde; size göre Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip midir; neden?”

Soru 2’ye ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli olduğunu düşünüyorum.	1
2	Yeterli olduğunu düşünmüyorum.	6

Tablo 23’teki oranlar incelendiğinde, yine çalışma grubundaki 7 özel eğitim alan uzmanı akademisyenden 6’sının, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı

hedef çıktıları bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının, zihin engelli bireylere eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda, alan ile ilgili yeterli girdiye sahip olmadığını düşündükleri görülmektedir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 2'ye ait görüşleri olumlu ve olumsuz olarak gruplandırılmış ve ilk olarak olumlu görüşleri Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliliğine İlişkin *Olumlu* Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Seçmeli dersler alana özgü alınırsa yeterli olur.	1
2	Ders ve içeriklerde zihin yetersizliği ağırlıklı görünüyor.	1

Tablo 24 incelendiğinde, yenilenen programda yer alan seçmeli derslerin alana özgü seçilmesine ve zorunlu derslerin içeriğinde zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimine ağırlık verildiğine ilişkin görüşlerin yer aldığı görülmektedir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, Soru 2'ye yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Eğer seçmeli dersler programın özünde olduğu gibi verilirse ve öğretmen adayları uzmanlaşmak için zihin yetersizliği dalını seçerse yeterli olacağına inanıyorum. Çünkü yeni programda ikinci sınıftan itibaren öğrencilerin her dönem 2 tane seçmeli ders almaları gerekiyor. Bu açıdan mezun olana kadar çok sayıda seçmeli ders alacaklar. Ki burada şöyle bir durum da söz konusu: belli başlı ve sayılı birkaç üniversite dışında genel olarak özel eğitimdeki kadroların çoğunda zihin yetersizliği alanından mezun hocalar bulunmakta. Bu da seçmeli derslerin sıklıkla o alanda açılarak “zihin” programında olduğu gibi öğrencilerin benzer dersleri almalarına yol açacaktır (Ö3).” “Öğretmen adayları seçmeli havuzlarından zihin yetersizliği olan öğrencilerin eğitimine yönelik dersleri seçerlerse o alanda eksik kalmazlar aslında (Ö5).”

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 2'ye ait olumsuz görüşleri Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliliğine İlişkin *Olumsuz* Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Ders ve içerikler sınırlı girdi sağlayabilir.	3
2	Birleştirilmiş ders içeriğinin verilmesinde, başarı durumu öğretim elemanının yeterliklerine kalıyor.	2
3	Alanlar birleştirildiği için uzmanlaşma ortadan kalkıyor.	2

Tablo 25 incelendiğinde, özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin olumsuz görüşlerinin disiplin alanlarının birleştirilmesinin ortaya çıkardığı sorunlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Alan uzmanı 3 akademisyen ders ve içeriklerle sınırlı girdi sağlanabileceğini ifade ederken; 2 akademisyen alanların birleştirilmesi sebebiyle ilgili yetersizlik alanlarında uzmanlaşmış öğretmenlerin yetiştirilmesindeki sorunlara dikkat çekmiştir. Yine 2 akademisyen birleştirilen ders içeriklerinin tüm yetersizlik türlerini kapsayacak şekilde verilebilmesini öğretim elemanlarının yeterliklerine bağlı olduğunu belirtmiştir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, Soru 2'ye yönelik olumsuz ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Zihin ve işitme diye ayrıldığı zaman, gerçekten uzman öğretmenler yetişiyordu o alanda. Daha uzman öğretmenler çıkıyordu diye düşünüyorum ben. Şimdi o anlamda birazcık yeterlikleri az olacak. Yani çok iyi olmadı sanki bu program. Belki özel eğitim öğretmenliği altında belki hepsinin görülmesi lazım. Ama ilk iki yıla toplanıp genel şeylerin okutulup; 3. ve 4. Sınıfta daha böyle uzmanlaştırılması olabilir öğretmen adaylarının. Yani çok içime sinmedi açıkçası. Endişelerim var çıkacak mezunlarla ilgili. Programlar ayrı olacak aslında. Her üniversiteden çıkan aynı olmayacak. Belki bir pilot üniversite seçilip orada uygulanıp da ilk mezunlar verildikten sonra ne oluyor ne bitiyor değerlendirilebilirdi. Milli Eğitim’de de

yapıyorlar bunu. Yani nüfus cüzdanlarına bile pilot uygulamayla geçtik. Dolayısıyla şu program bir pilot uygulaması yapılmadan, mezun vermeden, ne çıkacağına bakılmadan, genele yayılarak uygulanması özel eğitim açısından büyük bir sıkıntı (Ö4).” Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programına göre disiplin alanlarının birleşmesinden kaynaklı ortaya çıkan sorunlar nedeniyle öğretmen adayları için oldukça sınırlı girdi sağladığını düşünüyorum (Ö7).”

4.2.3. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

Soru 3: Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, Soru 3’e ait görüşleri Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Öğretim Planları (BÖP) dersi eksik.	2
2	Sağlık Bilgisi dersinin uygulama saatleri eksik.	2
3	Çoklu Yetersizlikler dersi eksiktir.	2
4	Tüm öğretim derslerinin saatleri eksiktir.	5
5	Psikoloji veya Psikolojiye Giriş dersi olmalıydı.	2

Tablo 26 incelendiğinde özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ağırlıklı olarak öğretim derslerinin saatlerinin eksikliği konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Yanı sıra Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Öğretim Planları (BÖP) dersinin programda zorunlu olarak yer alması gerektiğine dair 1; Psikoloji/Psikolojiye Giriş dersinin programda zorunlu olarak yer

alması gerektiğine dair 2; Çoklu Yetersizlikler dersinin programda zorunlu olarak yer alması gerektiğine dair 1 ve Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersinin uygulama saatleri olması gerektiğine dair 2 akademisyen görüş bildirmiştir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 3'e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersi için şunun araştırılması gerektiğini düşünüyorum; özel gereksinimli çocuklar, hangi hastalıkları geçirmeye daha eğilimliler, ne tür yaralanmalar oluyor sınıf ortamında gibi, özel eğitim okullarından bu verinin toplanması lazım; ondan sonra bu dersin içeriğinin oluşturulması lazım. Şuanda böyle çok havada, yani sağlık bilgisiyle ilgili bilinmesi gereken genel bilgiler var. Tamam, bunlar bilinsin ama bir insanın gerçek bir ortama girdiği zaman karşılaşacağı sorunlara dair de bir fikri olması lazım. Biraz böyle, mezun olsun da kervan yolda düzülür gibi bir şey olmaması gerekiyor (Ö6).” “Öğrencilerin özellikle otizm spektrum bozukluğu alanında oldukça sınırlı bir eğitim aldıklarını düşünüyorum. Görülme sıklığının yüksek bir yetersizlik olması nedeniyle pek çok mezun öğrencinin öğretmenlik hayatında oldukça fazla sayıda otizmli öğrencisi olacağını ama bu öğrencilere uygun eğitimi verebilecek içeriğe lisansla erişemediklerini düşünüyorum (Ö7).” “Programı renklendiren konu farklı derslerin devreye girmesi, yani mesela özel yetenek konusu, öğrenme güçlüğü konusu, otizm spektrum bozukluğu konusu. Bazı yerlerde bu dersin hocası varsa verebilecek kişi varsa bu ders açılıyordu yoksa açılmıyordu. Mesela Braille ya da işaret dili konusu çok teknik bir konu; olması gerekiyor muydu tartışmalı. Braille konusunu öğrendi diyelim öğrenci, dersi geçti, bunu muhafaza edebilecek mi? Ya da bu bilgiyle gidip böyle bir öğrenci çıktı eğitim verebilecek mi. Sen yalnızca iki saat aldığın bir Braille dersiyse hem bu bilgiyi koruyacaksın hem de bu Braille alfabesiyle eğitim vereceksin. Yani bu çok mümkün mü (Ö1).”

4.2.4. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

Soru 4: Bir alan uzmanı olarak değerlendirdiğinizde “Zihin Engelliler Eğitimi” konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği

Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin Soru 4'e ait görüşleri Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Özel Eğitim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Kavram Öğretimi dersi zorunlu olmalı.	1
2	Uygulamalı Davranış Analizi dersi gereksinim türüne göre ayrılmalı.	2
3	Öğretim derslerinin saatleri artırılmalı.	5
4	Psikoloji/Psikolojiye Giriş dersi konmalı.	2
5	Öğretim derslerinin tümü gereksinim türüne göre ayrı olmalı.	4
6	Otizm spektrum bozukluğu ile ilgili daha fazla öğretim dersi olmalı.	3
7	Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Öğretim Planları dersi konmalı.	2
9	Zihin yetersizliğine yönelik zorunlu derslerin sayısı artırılmalı.	2
10	Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersi uygulamalı olmalı.	2
11	Dil ve konuşma bozukluklarına yönelik daha fazla ders olmalı.	3

Tablo 27 incelendiğinde, en yüksek frekans değerlerinin yine zihin yetersizliği olan bireylere yönelik teorik ve uygulama ders saatlerinin artırılmasına yönelik görüş belirtilen maddelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Dil ve konuşma bozuklukları eğitimine yönelik daha fazla dersin olması gerektiğine dair 3; otizm spektrum bozukluğu ile ilgili daha fazla öğretim dersinin olması gerektiğine dair 3; öğretim derslerinin özel gereksinim türüne göre bölünerek işlenmesi gerektiğine dair 4; tüm öğretim derslerinin saatlerinin artırılması gerektiğine dair 5; Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersinin uygulamalı olarak işlenmesi gerektiğine dair 2 özel eğitim alan uzmanı akademisyen görüş bildirmiştir.

Özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin, Soru 4'e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Mesela Uygulamalı Davranış Analizi dersinin ders saati azaltılmış. Bence 4 saat iyi bir saattir 3'e indirilmiş. Giren hoca için daha mı pratik olur 3 saat derse girmek 4

saat yerine ama daha çok ders koyabilmek için saatleri azaltılmış. Bence özel eğitim alanında önemli olan derslerde biraz saatler kesintiye uğramış gibi geliyor. Mesela Uygulamalı Davranış Analizi dersinde 3 saat ders yetmezmiş gibi geliyor bana (Ö2).” “Günlük yaşam becerileri öğretimi, kavram öğretimi, öğretim uyarlamaları v.b. Öğretim derslerinin artırılmasından ziyade süresinin artırılması gerekir. Öğretim dersleri için 2 saat gerçekten çok yetersiz. Seçmeli öğretim derslerinin hepsi 2 saatlik. Belki 4 saat verilirse yeterli olabilir. Eski programda hocalar öğretim derslerinin içeriğini 4 saatte bile yetiştiremiyorlardı, yeni programda 2 saatte nasıl yetiştirecekler. Dolayısıyla hap bilgileri olacak, herkes ufak tefek bir şeyler bilecek ama gerçekten o çocukla karşılaştığında, bu bilgilerin hepsi var ama ben ne yapacağım şimdi diye düşünecek öğretmenler gibi geliyor bana (Ö4).” “Seçmeli ders havuzu zenginleştirilebilir. Bu derslerin seçimine ilişkin sınırlar esnetilebilir. Bunun dışında psikolojik destek ile ilgili dersler eklenebilir (Ö3).”

4.3. EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ALAN UZMANI AKADEMİSYENLERİN, ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ YETERLİKLERİ BAĞLAMINDA ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Araştırma grubunda yer alan Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı uzmanı akademisyenlerin, zihin engelliler eğitimi bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı hakkındaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

4.3.1. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Soru 1: Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Zihin Engelliler Eğitimine” yönelik dersler ve süreleri Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı göz önüne alındığında size göre yeterli midir; neden?

Soru 1’e ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşlerinin Genel Dağılımı

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli olduğunu düşünüyorum.	0
2	Yeterli olduğunu düşünmüyorum.	2

Tablo 28'e bakıldığında, çalışma grubundaki eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı 2 akademisyenin de Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan zihin engelliler eğitimine yönelik dersler ve sürelerini Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde yetersiz bulduğu görülmektedir.

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e ait görüşleri Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Zihin Engelliler Eğitimine Yönelik Dersler ve Sürelerin Yeterliğine İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Bu kadar dersin genele göre hazırlanması uygun değil.	1
2	Zihin yetersizliğine yönelik yeterli spesifik ders yoktur.	2

Tablo 29'daki veriler incelendiğinde, eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programındaki özel eğitim çatısı altında toplanan derslerin fazla oluşuna ve zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine yönelik derslerin alana özgü olmamasına yoğunlaştığı görülmektedir.

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin Soru 1'e yönelik olumlu ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Zihinsel engelliler eğitimine doğrudan yönelik derslere baktığımda sadece ilk 2 yarıyılıda birer ders olduğunu görüyorum. Bunun dışındaki dönemlerde yer alan dersler ise daha genel olarak özel eğitim öğretmenliğine yönelik hazırlanmış. Ancak bana göre bu kadar genel ders hazırlanmış olması uygun değil. Çünkü her özel eğitime muhtaç öğrenci aynı engele sahip değil. Bu nedenle engel türüne göre daha spesifik olarak hazırlanan programlarla öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiği kanaatindeyim (P2).”

4.3.2. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Soru 2: “Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı” hedef çıktıları düşünüldüğünde; size göre Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip midir; neden?”

Soru 2’ye ilişkin olumlu ve olumsuz cevapların frekansları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Hedef Çıktıları Bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yeterli olduğunu düşünüyorum.	0
2	Yeterli olduğunu düşünmüyorum.	2

Tablo 28 incelendiğinde, bakıldığında, yine çalışma grubundaki eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı 2 akademisyenin de Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı hedef çıktıları bağlamında Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının, zihin engelli bireylere eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda, alan ile ilgili yeterli girdiye sahip olmadığını düşündükleri görülmektedir.

Eğitim programları ve օđretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin Soru 2'ye ait gօrüşleri Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Eğitim Programları ve օđretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Zihin Engelliler օđretmenliđi Lisans Programı Hedef ıktıları Bağlamında օzel Eğitim օđretmenliđi Lisans Programının Alan ile İlgili Sahip Olduğu Girdi Yeterliğine İlişkin Gօrüşleri

S.N.	Kodlanmış Gօrüş	f
1	օđretmen adayları bu programla tüm yetersizlik tۈrlerine yönelik օđretmenlik yapacak düzeyde yetiştirilemez.	2
2	Ders ve içerikler çıktılara ulaşmada yetersizdir.	1

Tablo 31 incelendiğinde, eğitim programları ve օđretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, օzel Eğitim օđretmenliđi Lisans Programındaki օzel eğitim çatısı altında toplanan ders sayısının fazla oluşu sebebiyle օđretmen adaylarının her yetersizlik tۈrۈ için gerekli düzeyde kazanım sağlayamayacağı dۈřۈncesinde oldukları anlaşılmaktadır.

Eğitim programları ve օđretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, Soru 2'ye yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Burada asıl olan, “օzel Eğitim օđretmenliđi Lisans Programı” olarak adlandırılan metin bir “Eğitim Programı” yeterliklerine sahip değildir. Bu metin ancak “Mۈfredat-ders ve konu listeleri ve içerikleri” olarak adlandırılabilir. օzel Eğitim օđretmenliđi Lisans Programı olarak adlandırılan metinde yer alan derslerin içerikleri, bu çıktılara (hedeflere) ulaştırıcı düzey ve kapsamda bilgi yeterliğine sahip değildir dۈřۈncesindeyim (P1).” “Az օnce de ifade ettiğim gibi bu program çok genel olarak hazırlanmış durumda ve daha օzel gereksinimlere sahip bireylerle karşılaşacak olan օđretmenlere o bireylerin gereksinimleri karşılamaya yetecek yeterlilikleri kazandırdığı konusunda řۈpheliyim (P2).”

4.3.3. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

Soru 3: Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programda eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, Soru 3'e ait görüşleri Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, “Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi Özelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Eksik Gördükleri Ders veya İçeriklere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Yetersizlik alanlarında uzmanlaşma ortadan kalkmıştır.	2
2	Genel düzeyde bilgiye sahip özel eğitim öğretmeni yetiştirilebilir.	2

Tablo 32 incelendiğinde eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin ağırlıklı olarak, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan dersleri her alanda yeterli düzeyde bilgi ve donanıma sahip öğretmen yetiştiremeyeceğine yönelik görüş bildirdikleri görülmektedir.

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin Soru 3'e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Programın tamamını ele aldığımız zaman derslerin içerik olarak daha ayrıntılı bir şekilde ve zihinsel engelli bireylerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmaları gerekmektedir. Bireyler aynı anda birden fazla engele de sahip olabilirler ama baskın olarak karşımıza çıkan engel türü ne ise öğretmenlerin o engel türüne sahip olan bireylerin eğitimine yönelik donanıma sahip olmaları gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle bence Özel Eğitim Öğretmenliği bu hali ile kalmamalı ve (eskiden olduğu gibi) zihin engelliler öğretmenliği, görme engelliler

öğretmenliği, işitme engelliler öğretmenliği vb. şekilde alt branşlara ayrılmalı ve öğretmenler bu branşlar için ayrı ayrı yetiştirilmeli (P2).”

4.3.4. Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

Soru 4: Bir alan uzmanı olarak değerlendirdiğinizde “Zihin Engelliler Eğitimi” konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, Soru 4’e ait görüşleri Tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Uzmanı Akademisyenlerin, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında Yapılması Yararlı Olabilecek Düzenlemelere İlişkin Görüşleri

S.N.	Kodlanmış Görüş	f
1	Program bütün yetersizlik türleri ile ilgili uzmanlaşma sağlayacak şekilde düzenlenmeli.	2
2	Öğretim derslerinin tümü gereksinim türüne göre ayrı olmalıdır.	2
3	Alan bilgisi derslerinin payı artırılmalıdır.	2
4	Öncelikle program geliştirme ilkelerine göre program geliştirilmeli.	1
5	Öğretim derslerinin tamamı zorunlu olmalı.	1

Tablo 33 incelendiğinde, öğretim derslerinin özel gereksinim türüne göre bölünerek işlenmesi gerektiğine dair 2; tüm alan derslerinin saatlerinin artırılması gerektiğine dair 2; öğretim derslerinin tamamının zorunlu olması gerektiğine dair 1; tüm yetersizlik türlerinde uzmanlaşma sağlanması gerektiğine dair 2 görüş bildirildiği görülmektedir.

Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, Soru 4’e yönelik ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir;

“Uzmanlaşmaya önem verilmeli ve bunun içinde öğretmenler sadece özel eğitim öğretmeni sıfatıyla yetiştirilmemeli, her engel durumuna yönelik olarak alanında uzmanlaşmış öğretmenleri yetiştirecek şekilde lisans programları tekrar düzenlenmelidir. Bunun yapılamadığını varsayarsak ise Özel eğitim öğretmenliği programlarındaki alan bilgisi derslerinin engel türlerine göre spesifik hale getirilmesi ve öğretmen adaylarının bu dersleri zorunlu bir şekilde almaları sağlanmalıdır (P2).” “Özellikle 20. yüzyıl ile birlikte her bilim ve meslek alanında, alt uzmanlık alanları doğmaya başlamıştır. Günümüzde ise, alt uzmanlık alanlarının da alt dalları oluşmaya başlamıştır. Çünkü her alt uzmanlık alanlarında çok geniş bir bilgi birikimi, bu zorunluluğu doğurmaktadır. Programda, özel eğitim ile ilgili derslere nerede ise, genel kültür niteliğinde yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle, “Zihin Engelliler Eğitimi” alanında, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının (dersler bağlamında) ihtiyacı karşılama yeterliğinin oldukça düşük olduğu söylenebilir (P1).”

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları doğrultusunda sonuçların yorumlarına ve zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimleri konusunda daha donanımlı öğretmenler yetiştirilebilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yapılması yararlı olabilecek önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Özel gereksinimli bireylere yönelik öğretmen yetiştirme programlarının tek çatı altında birleştirildiği Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitim durumları açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırmaya katılan 12 özel eğitim öğretmenin 10'u; 7 özel eğitim alan uzmanı akademisyenin 6'sı ve 2 eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenin her ikisi Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programındaki zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine yönelik dersleri ve sürelerini yeterli bulmamıştır.
2. Araştırmaya katılan 12 özel eğitim öğretmenin 10'u; 7 özel eğitim alan uzmanı akademisyenin 6'sı ve 2 eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenin her ikisi Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Öğretmenliği Yeterliklerine ilişkin yeterli içeriğe sahip olmadığını düşünmektedir.
3. Özel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim alan uzmanı akademisyenler Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında cinsel sağlık, otizm spektrum bozukluğu, kavram

öğretimi, dil ve konuşma bozuklukları gibi derslerin eksikliğine ve ders saatlerinin yetersiz olduğunu; eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenler ise programın Zihin Engelliler Öğretmenliği yeterliklerine yönelik sadece genel düzeyde bilgi verebileceğini ve uzmanlaşmayı ortadan kaldıracığını düşünmektedirler.

4. Özel eğitim öğretmenleri ve özel eğitim alan uzmanı akademisyenler, zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimleri konusunda Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ders saat ve sürelerinin artırılması, öğretim derslerinin ve Uygulamalı Davranış Analizi dersinin özel gereksinim türüne göre ayrılmasının yanında programda cinsel sağlık, çoklu yetersizlikler, otizm spektrum bozukluğu, kavram öğretimi, psikoloji/psikolojiye giriş dil ve konuşma bozuklukları gibi derslerin programa eklenmesinin yararlı olabileceğini düşünmektedirler. Ayrıca araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenleri, uygulamaya ilk dönemden itibaren ağırlık verilmesi; Eğitim Bilimine Giriş ve Özel Eğitimde Aile Eğitimi derslerinin uygulamalı olması; deneyimli öğretmenlerin fikirlerinden faydalanılması ve mezuniyetten önce öğretmen adaylarının sınava tabii tutulmasına yönelik görüş belirtmişlerdir. Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenler ise öğretim derslerinin zorunlu olması, programın bütün yetersizlik türleri ile ilgili uzmanlaşma sağlayacak şekilde düzenlenmesi, öğretim derslerinin gereksinim türüne göre ayrı olması, alan bilgisi derslerinin payının artırılması gibi önerilerin yanı sıra öncelikle program geliştirme ilkelerine göre programların geliştirilmesinin yararlı olacağını söylemişlerdir.

Program hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlerin ve önerilerin genel itibari ile Dedeoğlu ve ark. (2004) da vurguladığı uygulama saatlerinin artırılması, öğretim derslerinin yetersizlik türlerine göre ayrılması, çoklu yetersizliklere yönelik ders okutulması, dil ve konuşma bozuklukları eğitimine önem verilmesi, öğretim derslerinin oyunla öğretim vb. derslerle desteklenmesi, zihin yetersizliğine yönelik daha fazla ders saati ayrılması, kavram öğretimi dersinin zorunlu ders havuzuna çekilmesi, erken eğitim, destek programlara katılımın teşvik edilmesi, sağlık bilgisi ve cinsel eğitim gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir.

Katılımcıların büyük bir bölümü cevapladıkları anket formunun çeşitli bölümlerindeki ifadelerinde otizmin yaygınlık oranının artmasına dikkat çekerek

konuya yönelik programda daha fazla ders ve içerik konulmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir. Otizmli bireyler en başta iletişim olmak üzere farklı alanlarda erken ve yoğun eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca otizm özellikleri itibari ile kişiden kişiye birçok değişiklik göstermekte ve bu durum öğretim ve değerlendirme süreçlerinde aksamalara sebep olmaktadır. Bazı otizmli çocuklar dokunma yoluyla iletişime geçerlerken bazıları için ise işitme ve görme duyusundan çok koku alma duyusu onlar için dış dünya ile ilgili daha güvenilir bilgi toplama aracı olabilmektedir (Grandin, 2015). Bir meslek yalnızca akademik eğitim ile öğrenilemeyeceği gibi, iş yaşamı her zaman dönüşüme açık dinamik bir süreçtir. Nitekim katılan özel eğitim öğretmenlerinin bir bölümü lisans öğrenimleri sonrası sürekli eğitim aldıklarını ifade ederek bu gerçekliğe dikkat çekmişlerdir. Ancak profesyonel meslek yaşamında görev almadan önce verilen akademik eğitimin doğası itibari ile meslek alanındaki gelişmelere ve teknolojilere yönelik olması beklenmelidir (Uşaklı, 2011).

Yükseköğretim Kurulu tarafından yenilenen ve 2018 yılı Haziran ayında yayımlanan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı araştırma bulgularıyla karşılaştırıldığında otizm spektrum bozukluğuna yönelik “Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu” isimli teorik dersin zorunlu ders havuzundaki yerini koruduğu; buna karşılık olarak programa otizmli bireylerin eğitimlerine yönelik başka bir zorunlu dersin konulmadığı görülmektedir. Yenilenen programda seçmeli ders havuzuna “Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Alanında Seçmeli Ders İçerikleri” başlığı altında 10 adet ders eklenerek otizmli bireylere yönelik yeterli düzeyde eğitim alma tercihinin öğretmen adaylarına bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Dil ve konuşma bozuklukları öğretmenlerin yine öğretim konusunda çok fazla zorlandıkları bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler orta ve ağır düzeyde zihin yetersizliği olan, down sendromlu ve otizmli bireylere iletişim becerilerini kazandırmada yetersiz kaldıklarını ifade etmektedirler. İletişim becerileri zihin yetersizliğine sahip bireyler için yalnızca sosyalleşme aracı değil yaşamlarını sürdürebilmeleri için büyük öneme sahip olan bir beceri alanıdır. Sağlık problemlerini ifade etmede zorlanan bireylerin rahatsızlıklarının farkına varılmadan ilerlemesine ve daha ciddi boyutlara taşındığı bir gerçektir (Smith, Ittenbach ve Patton, 2002 akt. Eripek, 2005)

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programındaki zorunlu ders havuzuna dil ve konuşma bozuklukları ile ilgili 2016 yılında uygulamaya konan programdaki “Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi” isimli dersin dışında bir ders eklenmemiştir. Seçmeli ders havuzuna bakıldığında ise zihin yetersizliği, öğrenme güçlüğü ve otizm spektrum bozukluğuna başlıkları altında herhangi bir ders konulmadığı, yalnızca “İşitme Yetersizliği (İY) Alanında Seçmeli Ders İçerikleri” başlığı altında konulan “İşitme Yetersizliğinde İletişim Becerilerinin Desteklenmesi” isimli dersin bulunduğu görülmektedir.

Oyun ile öğretim, öğretmenlerin üzerinde durdukları bir diğer konudur. Kamu ve özel sermayeli özel eğitim kuruluşlarında görev yapan birçok öğretmenin, öğretimi eğlenceli hale getirmek ve kolaylaştırmak için hizmet içi eğitimler veya sertifika programları kanalıyla oyun terapisi, drama vb. konularda eğitimlere dâhil oldukları bilinmektedir. Özdoğan (2009) oyunun yalnızca öğretimde değil sosyal uyumda, davranış problemlerinin azaltılmasında ve hatta zihin gelişiminin saptanmasında çeşitli roller üstlendiğini; Singer ve Singer (1998) ise oyunun hayal gücünü ve yaratıcılığı desteklediğini bildirmiştir. Öğretmenler bu konuda programda daha ileri düzey derslerin yer alması yönünde görüş bildirerek meslek yaşamlarında yaşadıkları zorluklara ve çözüm yollarına işaret etmişlerdir.

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programına bakıldığında “Özel Eğitimde Oyun ve Müzik” isimli dersin dışında zorunlu havuzuna yeni bir ders konulmamıştır. Seçmeli ders havuzuna ise yine oyun ve müzik eğitimine ilişkin herhangi bir dersin konulmadığı görülmektedir.

Programdaki saatlerinin yetersizliği konusunda yapılan değerlendirmelerin, teorik dersleri de kapsamakla birlikte öğretim dersleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Örnekleme gerekirse, Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programında yer alan Zihin Engellilere Matematik Öğretimi Dersinin haftalık ders saati 4 iken ve bahse konu olan ders yalnızca zihin yetersizliğine sahip bireylere yönelik verilirken, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan Özel Eğitimde Matematik Öğretimi dersi, hem bütün yetersizlik alanları ile birlikte üstün zekâlılar/yeteneklilere yönelik verilmekte hem de haftalık ders saatinin 3’e indirildiği görülmektedir. Kısaca zihin yetersizliğine sahip bireylere matematik öğretimine yönelik öğretmen adaylarının eğitimine yönelik haftalık ders sayısı 4 saat iken, bugünkü programda 1

saat bile değildir. Nitekim katılımcıların büyük çoğunluğu öğretim derslerine ayrılan haftalık ders saatlerinin yetersiz olduğuna ve konuların tüm özel eğitim gereksinimli bireylere yönelik işlenmesinin zorluğuna dikkat çekmişlerdir.

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programındaki ders saatlerine bakıldığında öğretim derslerinin saatlerinin aynı kaldığı, öğretmenlik meslek bilgisi ders saatlerinin 3 saatten 2 saate indirildiği ve bunun sonucunda artan saatlerin öğretim derslerine eklenmek yerine programa konulan öğretmenlik mesleği alan bilgisi zorunlu (Eğitimde Ahlak ve Etik, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Felsefesi ve Öğretim Teknolojileri) ve seçmeli dersleri için kullanıldığı görülmektedir.

Özel eğitim alanında en önemli konulardan biri de aile eğitimi ve rehberliğidir. Özel gereksinimli bireylerin ilk eğiticisi olan ailelerle güçlü bir ilişki kurulması ve eğitim sürecine katılımlarının sağlanması eğitim hedeflerine ulaşma sürecini ve kalitesini etkilediği için ikinci plana atılmayacak bir öneme sahiptir (Özbey, 2013). Çünkü orta ve ağır düzey zihin yetersizliğine sahip bireylerle iletişim kurmak neredeyse imkânsızdır. Öğretmenler, öğrencilerini ilk olarak aileleri vasıtası ile tanıyabilmekte ve edinimlerin kalıcılığını ailenin sürece katılımı ve desteği ile sağlayabilmektedir. Yanı sıra, özel gereksinime sahip ailelerin geçirdikleri “şok” evresi ile başlayan süreçte, duygusal yıpranmanın da etkisiyle, eğitim düzeyleri ne olursa olsun “kabul ve uyum” evresine çok zor geçtikleri ve uzun süre “pazarlık” aşamasında kaldıkları bilinmektedir. Bu bakımdan ailelerin geçirdikleri süreçlerde onları doğru şekilde yönlendirmek ve yasal hakları konusunda rehberlik etmek özel eğitim öğretmenlerinin öncelikli görevleri arasındadır (Acar, 2012).

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında, aile eğitimi ve rehberliğine yönelik 2016 yılında uygulamaya konan programdaki “Özel Eğitimde Aile Eğitimi” isimli dersin dışında yeni bir zorunlu ders eklenmediği görülmüştür. Seçmeli ders havuzunda ise yalnızca “İşitme Yetersizliği Eğitimine Aile Katılımı” ve “Görme Yetersizliği Eğitimine Aile Katılımı” dersleri bulunmaktadır. Araştırma bulgularıyla karşılaştırıldığında yenilenen programda yine aile eğitimi ve rehberliği konusunda yalnızca teorik bilgiye dayalı temel bir eğitim verilmesinin amaçlandığı düşünülebilir. Ailelerin ve özel gereksinimli bireylerin durumları düşünüldüğünde öğretmen yetiştirmedeki bu uygulamanın ihtiyacı karşılar nitelikte olmadığı açıktır.

Özel gereksinimli bireylerin ergenliğe geçiş dönemleri ile birlikte ortaya çıkan davranış problemlerinin ve öğretim sürecinin yavaşlamasının önemli sebeplerinden biri olan cinsel gelişim süreci yine katılımcılar tarafından üzerinde durulan konular arasında yer almıştır. Cinsel tatmin, özel bölge temizliği, cinsel istismar, cinsiyet farklarını kavrama gibi konular özel gereksinimli bireyler için sıkıntılı durumlara yol açabilmektedir. Nitekim Konuk Er, Girgin Büyükbayraktar ve Kesici (2016) özel gereksinimli bireylere yönelik cinsel eğitim programı geliştirilmesine yönelik yaptıkları çalışmada, bu bireylerin hafif ve ağır olma düzeylerinin dikkate alınmasının, program geliştirme uzmanlarının ve eğitim psikologlarının hedeflere yönelik içerik, öğretim ilke ve stratejilerini engel düzeyine göre geliştirmelerinin önemine vurgu yapmışlardır.

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının zorunlu ders havuzunda, 2016 yılında uygulamaya konulan programda olduğu gibi cinsel eğitim üzerine bir ders bulunmamaktadır. Seçmeli ders havuzunda ise “Zihin Yetersizliği (ZY) Alanında Seçmeli Ders İçerikleri” başlığı altında “Ergenlik ve Cinsel Eğitim” isimli bir ders bulunmaktadır. Zihin yetersizliği bulunan bireyler için elzem konulardan biri olan cinsel eğitim konusunun yine öğretmen adaylarının tercihine bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersi üzerine ifade edilen görüşler ise bu konuda daha detaylı bilgi ve uygulama ihtiyacına dikkat çekmektedir. Yürüttüğü bir araştırmada özel gereksinimli bireylerin sağlık, eğitim ve rehabilitasyon hizmeti alanlarında büyük oranda gereksinimlerinin olduğunu ve bu gereksinimlerin % 60'ının yeterince karşılanmadığı ya da karşılanmasının geciktiğini saptayan Ramaslı Gürsoy (2014), bu bireylerin karşılanmamış gereksinimlerin çoğunluğunun sağlık ve eğitim sistemi ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylerin sağlık durumları hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaları ve aile rehberliği yapabilmeleri yine lisans programlarında yapılacak iyileştirmelere bağlıdır.

Yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı incelendiğinde “Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım” dersinin zorunlu ders havuzundan kaldırıldığı ve seçmeli ders havuzuna da konu ile ilgili herhangi bir dersin konulmadığı görülmektedir. Bununla birlikte yenilenen programın seçmeli ders havuzunda öğretmenlik meslek bilgisi

seçmeli derslerinin yer aldığı “Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri” başlığı altındaki “Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi” dersinin içeriği aşağıdaki şekilde verilmiştir;

“Hastanede yatan çocukları yaş gruplarına göre gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, ruhsal durumları; hastane personeli, çocuk ve aile arasındaki etkileşim; hastaneye hazırlayıcı eğitim, teşhis, tedavi ve ameliyata hazırlama; hastanede yatan çocuklara yönelik oyun, müzik, sanat, drama, matematik, hikâye vb. etkinlik planı hazırlama ve uygulama; hastane okulları ile ölümcül hastalığı olan çocuklar, aileleri ve personel arasındaki etkileşim.”

Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında sıkça rastlayacakları sağlık problemleri (nöbetler, ataklar vb.) ve yaralanmalar gibi durumlar hakkında ihtiyaç duydukları bilgiyi teorik olsa da veren “Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım” dersini almadan, yukarıda içeriği verilen “Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi” isimli dersi seçtikleri takdirde, yoksun oldukları temel düzey sağlık bilgisini nereden edinecekleri ve bu derste öğrendikleriyle nasıl harmanlayacakları da ayrı bir merak konusudur.

Yukarıda yer verilen konulara ilişkin görüşler yine katılımcıların programda yapılmasını gerekli gördükleri değişikliklerle Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının zihin yetersizliği olan bireyler için yeterli girdiye sahip olabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının yeniden disiplin alanlarına ayrılarak eski lisans programlarına dönülmesi gerektiği yönünde görüş bildiren eğitim programları ve öğretim anabilim dalı uzmanı akademisyenlerin, günümüzde alt uzmanlık alanlarının dahi bilgi sınırlarının genişlemesiyle daha alt alanlara bölündüğünü ifade ederek uzmanlaşmanın ortadan kalkacağına vurgu yapmaları da araştırmacılar tarafından üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülmektedir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma sonuçları bir bütün olarak ele alındığında, katılımcılar tarafından 2016 yılında uygulamaya konan Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının genel yapısı itibariyle, öğretmen adaylarını zihin engelliler öğretmenliği yeterliklerini karşılamadığı düşünülmektedir. 2018 yılında yenilenen Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı incelendiğinde ise araştırma sonuçları doğrultusunda hiçbir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak özel eğitimde “*en az kısıtlayıcı ortam*” ilkesi doğrultusunda, ağır ve çok ağır olarak sınıflandırılan yetersizlik grupları dışında kalan tüm öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında eğitim görmesinin hedeflenmesi, özel eğitim öğretmenlerinin okul öncesi, sınıf ve branş öğretmenlerine yol gösterici olarak yetiştirilmesinin ve yalnızca kendilerinin istedikleri alanda uzmanlaşmalarının amaçlandığı düşünülmektedir. Eldeki verilere göre özel eğitim öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılarına en fazla çıkacak olan ve zihin işlevlerindeki aksaklıklar sebebiyle öğrenme zorluklar yaşayan zihin engelli bireylerin eğitimlerine yönelik daha donanımlı öğretmenler yetiştirilebilmesi için program geliştiricilere ve uygulayıcılara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır;

1. Otizmli bireylere yönelik öğretim dersleri ayrılabilir,
2. Çoklu yetersizliklere ilişkin dersler seçmeli havuzundan zorunlu havuzuna alınabilir,
3. Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım dersinin tekrar zorunlu ders havuzuna konularak VII. ve VIII. dönemlerde teorik+uygulama şeklinde yer alabilir,
4. Özel Eğitimde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi II. sınıfa alınarak ve dört farklı disiplin alanı için de yeterli süre göz önünde bulundurularak iki döneme ayrılabilir veya ders saati artırılabilir,
5. Aile eğitimine yönelik dersler çeşitlendirilerek teorik+uygulama olarak verilebilir,
6. Müzik ve oyunla öğretime yönelik derslerin içeriği zenginleştirilerek sayısı artırılabilir,
7. Öğretim derslerinin tamamı özel gereksinim türlerine göre ayrılabilir,

8. Cinsel eğitime yönelik bir ders zorunlu olarak programda yer alabilir,
9. Çoklu yetersizlikler ve öğretim uyarlamaları gibi konuları içeren bir ders zorunlu olarak programda yer alabilir,
10. Her fakülte bünyesinde “Özel Eğitim Uygulama Birimi” açılabilir,
11. Üniversiteler arasında maddi vb. teşviklerle alan uzmanı akademisyen geçişleri sağlanabilir,
12. Dil ve iletişim becerileri eğitimi ile ilgili daha fazla ders ve içerik programda yer alabilir,
13. Otizm Spektrum Bozukluğu Öğretmenliği adı altında ayrı bir lisans programı açılabilir,
14. Ülke genelinde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programını çeşitli açılardan inceleyen daha fazla nitel ve nicel çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. (2012). Aileleri Desteklemede Birlikte Çalışalım. *Özel Eğitimde Uygulamalı Aile Eğitimi*. Cavkaytar, A. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 47-66. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Akçamete, G. (2010). Özel Eğitime Başlangıç. *Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* Akçamete, G. (Ed.). (Üçüncü Baskı), s. 29-76. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Ataman, A. (2013). I. Bölüm. *Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler Konusunda Bilinmesi Gerekenler* Ataman, A. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 7-27. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Atanur Başkan, G. (2001). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 16-25.
- Ateş, H. ve Burgaz, B. (2014). Türkiye, ABD ve Finlandiya Öğretmen Yetiştirme Sistemlerine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri ve Türkiye'deki Sistemin Geliştirilmesine İlişkin Öneriler. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 23 (4), 1710-1722.
- Aydın, A. (1998). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Yetiştirme Sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4 (3), 275-286.
- Bakırcıoğlu, R. (2016). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N. ve Şahin, S. (2014). Özel Eğitimin Tarihi Gelişimi. *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. N. Baykoç (Ed.). (İkinci Baskı), s. 31-68. Ankara: Eğiten Kitap.
- Baykoç Dönmez, N. (2014). Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri. *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. N. Baykoç (Ed.). (İkinci Baskı), s. 359-384. Ankara: Eğiten Kitap.
- Baykoç Dönmez, N., Sümer, A. ve Uyaroğlu, B. (2014). Görme Engelli Çocuklar ve Eğitimleri. *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. Baykoç Dönmez, N. (Ed.). (İkinci Baskı), s. 215-238. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bilsin, E. ve Başbakkal, Z. (2014). Dünyada ve Türkiye'de Engelli Çocuklar. *Ege*

- Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 65-78.
- Boynuzoğlu Çoban, P. (2007). *1999-2006 Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim İş Öğretmenliği Lisans Programı Niteliklerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ.H. (2007). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cirit Gül, A. (2016). Türkiye ile Çin, Finlandiya, Japonya ve Hollanda'nın Öğretmen Yetiştirme ve Seçme Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 63-72.
- Çitil, M. (2013). *Yasalar ve Özel Eğitim*. Ankara: Vize yayıncılık.
- Dedeoğlu, S., Durali, S. ve Tanrıverdi Kış, A. (2004). Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Öğretmenliği Anabilim Dalı 3., 4. Sınıf Öğrencileri ve Mezunlarının Kendi Bölüm Programları, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri ile İlgili Düşünce ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 47-55.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel Gürbüz, Ş. ve Ayas, M.B. (2013). Üstün Zekâlılar ve Eğitimleri. *Özel Eğitim*. Vuran, S. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 363-398. Ankara: Maya Akademi Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık.
- Ekşioğlu, S. (2016) Öğretimi Planlama. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Güven, S. ve Özerbaş M.A. (Ed.). (İkinci Baskı), s. 111-144. Ankara: Pegem Akademi.
- Erben Keçici, S. (2011). Almanya'da Öğretmen Eğitimi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34, 117-132.
- Ergül, C., Baydık, B. ve Demir, Ş. (2013). Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 499-52.
- Eripek, S. (2005) *Zeka Geriliği*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Eripek, S. (2012). *Zihin Yetersizliği Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Erziler Kıran, A. (1995). Fransız Öğretim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 163-169.

- Güneş, H. (2014). Eğitimin Tarihsel Temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş*. Saylan, N. (Ed.). (Sekizinci Baskı), s. 19-37. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Grandin, T. (2015). Resimlerle Düşünmek Otizmin İçerden Anlatımı. (Çev. M.C. İftar). İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Konuk Er, R., Girgin Büyükbayraktar, Ç. ve Kesici, Ş. (2016). Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrencilere Yönelik Cinsel Eğitim Programının Geliştirilmesi. *Turkish Journal of Education*, 5 (4), 224-234. DOI: 10.19128/turje.267920.
- Kurtoğlu Erden, M. (2014). *Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans Programının Mezun Yeterlik Algılarına Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçükahmet, L. (1986). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Lampner, C. (1979). Special Education Teacher Training: A Cumulative Development Model. *Education and Training of the Mentally Retarded*, 14 (3), 204-210. <http://www.jstor.org/stable/23876800> adresinden erişilmiştir.
- Mayring, P. (2011). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*. (Çev. A. Gümüş ve M.S. Durgun) Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Meral, B.F. (2011). Özel Eğitimde Yasal Düzenlemeler. *Özel Eğitim*. Barut, Y. ve Vural M. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 37-48. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. 31.05.2006 tarih ve 26184 Sayılı Resmi Gazete.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları. 2678 sayılı Tebliğler Dergisi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMEN_LYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf adresinden 22 Şubat 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Morsink, C.V. (1988). Preparing Teachers as Collaborators in Special Education. *The Clearing House*, 61 (7), 317-319. <http://www.jstor.org/stable/30188353> adresinden erişilmiştir.
- Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl'de Apaçıklık (Evidenz) Problemi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45 (1), 27-55.

- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2015). Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları ve Kontenjan Kılavuzu.
<http://www.osym.gov.tr/TR,50/2015-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> adresinden 06 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2016). Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları ve Kontenjan Kılavuzu.
<http://www.osym.gov.tr/TR,12454/2016-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> adresinden 06 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi. (2017). Merkezi Yerleştirme ile Öğrenci Alan Yükseköğretim Lisans Programları ve Kontenjan Kılavuzu.
<http://www.osym.gov.tr/TR,13263/2017-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> adresinden 01 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Özbey, F. (2013). Aile Bireylerinin Katılımı. *Özel Eğitimde Aile Eğitimi ve Rehberliği*. Cavkaytar, A. (Ed.). (İkinci Baskı), s. 146-176. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Özbey, F. (2015). *Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere İş Analizi Temelinde Tekstil İşçiliği Becerilerinin Öğretilmesi: Eylem Araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdoğan, B. (2009). *Çocuk ve Oyun Çocuğa Oyunla Yardım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özen, A., Ergenekon, Y. ve Batu, E.S. (2009). Zihin Engelliler Öğretmenliği Adaylarının Uygulama Okulları ve Uygulama Sınıf Öğretmenleri Hakkındaki Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9 (1), 185-200
- Özsüer, S. (2011). Zihin Yetersizliği Olan Çocuklar. *Özel Eğitim*. Barut, Y. ve Vural M. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 81-96. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Özyurt, Y. (2014). *Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı Dersleri Öğrenme Çıktılarının Fen ve Teknoloji Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri ile Örtüşme Düzeyi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar ve Çözümler: Özel Eğitim Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6 (2), 189-226.
- Özyürek, M. (2013). *Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Püsküllüoğlu, A. (2007). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Can Yayınları.

- Ramaslı Gürsoy, T. (2014). *Özel Gereksinimleri Olan Çocukların Sağlık, Eğitim, Rehabilitasyon ve Sosyal Alanlardaki Karşılanmamış Gereksinimleri*. Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi. Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi.
- Sak, U. (2014). *Üstün Zekâlılar Özellikleri Tanımlanmaları Eğitimleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Sarı, H. (2002). *Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Çağdaş Öneriler*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Singer, D.G. ve Singer J.L. (1998). *Çocuklarda Yaratıcılığın Gelişimi*. (Çev. N. Cihanşümül). İstanbul: Gendaş A.Ş.
- Sönmez, V. ve Alacapınar F.G. (2016). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sucuoğlu, B. (2015). Zihin Engelinin Tarihçesi. *Zihin Engelliler ve Eğitimleri*. Sucuoğlu, B. (Ed.). (Beşinci Baskı), s. 16-48. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tekin, İ. (2011). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thurman, K., Hare, B.A. (1979). Teacher Training in Special Education: Some Perspectives Circa 1980. *Education and Training of the Mentally Retarded*, 14 (4), 292-295. <http://www.jstor.org/stable/23876702> adresinden erişilmiştir.
- Turgut, Y. (2014). Verilerin Kaydedilmesi, Analizi, Yorumlanması: Nitel ve Nicel. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Tanrıoğen, A. (Ed.). (Dördüncü Baskı), s. 191-248. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1929). Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun. 16.04.1929 Tarih ve 1169 sayılı Resmi Gazete. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1416.pdf> adresinden 11 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 09.11.1982 tarihli ve 17863 sayılı Resmi Gazete. <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> adresinden 11 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2009). Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme. 14.07.2009 Tarihli resmi Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm> adresinden 12 Nisan 2018 tarihinde erişilmiştir.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*.
<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/129/ss427.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 03 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018). *Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistiki Bilgiler*.
<http://eyh.aile.gov.tr/data/56179f30369dc5726c063e73/B%C3%BClten-Nisan2018.pdf> adresinden 19 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı. (2002). *Türkiye Özürlüler Araştırması*.
<https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0014899.pdf> adresinden 17 Şubat 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). *Nüfus Projeksiyonları 2018-2080*.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567> adresinden 02 Nisan 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Uşaklı, H. (2011). *Otizm. Özel Eğitim*. Barut, Y. ve Vural M. (Ed.). (Birinci Baskı), s. 117-139. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- WEB1: Yükseköğretim Kurulu. (2015). Basın Duyurusu.
http://www.yok.gov.tr/web/guest/anasayfa;jsessionid=82F006992D67A32A686D9DA467BE7269?p_p_auth=uU44mA3o&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_assetEntryId=23030125&_101_type=content&_101_urlTitle=yok-te-ozel-egitimin-sorunlar%C4%B1-ele-al%C4%B1n-1&redirect=http%3A%2F%2Fwww.yok.gov.tr%2Fweb%2Fguest%2Fanasayfa%3Bjsessionid%3D82F006992D67A32A686D9DA467BE7269%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_advancedSearch%3Dfalse%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Dburs%2Bve%2Bdestek%26_3_delta%3D20%26_3_resetCur%3

Dfalse%26_3_cur%3D131%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_format%3D%26_3_andOperator%3Dtrue

WEB2: Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). Özel Eğitim Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Çalıştayı.

<http://oygm.meb.gov.tr/www/ozel-egitim-ogretmeni-ozel-alan-yeterlik-calistayi/icerik/279#> adresinden 21.03.2018 tarihinde erişilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu. (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/Egitim_fakultesi_ogretmen_yetistir_me_lisans_programlari_mart_98.pdf/5e166018-b806-48d5-ae13-6afd5dac511c adresinden, 08.02.2018 tarihinde erişilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu. (2007). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları.

http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik//journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/49875 adresinden, 22.02.2018 tarihinde erişilmiştir

Yükseköğretim Kurulu. (2018). Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı.

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Ozel_Egitim_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf adresinden, 19.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

EKLER

EK 1: LİSANS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ANKETİ (Öğretmen)

Değerli Meslektaşım,

Yükseköğretim Kurumu Genel Kurulu'nun 08.12.2015 tarihli toplantısında, Milli Eğitim Bakanlığınca öğretmen atamalarına esas oluşturan 20.02.2014 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yapılan yeni düzenlemeyle de uyumlu olarak üniversitelerde zihinsel engelliler, işitme engelliler, görme engelliler ve üstün zekâlılar/yetenekliler öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilerek, "Özel Eğitim Öğretmenliği" adı altında yeni ve tek bir lisans programı oluşturulması önerilmiştir.

2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu'nda yapılan güncelleme ile dört farklı branşta eğitim veren lisans programları tek çatı altında birleştirilerek mezun olan öğretmenlerin tüm yetersizlik türlerine sahip öğrencilere eğitim verebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için öngörülen "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı" uygulamaya konmuştur.

Uygulamaya konan yeni ders planında dersler ve ders içeriklerinden bazıları aynı kalmakla birlikte bazı dersler "Özel Eğitim" çatısı altında birleştirilerek içerikleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı hedef çıktılarının ve program mezunlarının mesleki yeterlik durumlarını Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde değerlendirmektir.

Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

İlgi ve katkılarınız için teşekkürler.

Gökhan ULAY

Zihin Engelliler Öğretmeni

Ekler:

1. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
3. SAÜ Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Öğrenme Çıktıları

** Lütfen açıklama metnini ve ekte sunulan iki lisans programı ders plan ve içeriklerini inceledikten sonra görüşünüz için ayrılmış kısımları doldurunuz.*

3. Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Meslekteki deneyimlerinizi de göz önüne aldığınızda size göre “Zihin Engelliler Eğitimi” konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 2: LİSANS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ANKETİ
(Özel Eğitim Bölümü)

Değerli Alan Uzmanı,

Yükseköğretim Kurumu Genel Kurulu'nun 08.12.2015 tarihli toplantısında, Milli Eğitim Bakanlığınca öğretmen atamalarına esas oluşturan 20.02.2014 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yapılan yeni düzenlemeyle de uyumlu olarak üniversitelerde zihinsel engelliler, işitme engelliler, görme engelliler ve üstün zekâlılar/yetenekliler öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilerek, "Özel Eğitim Öğretmenliği" adı altında yeni ve tek bir lisans programı oluşturulması önerilmiştir.

2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu'nda yapılan güncelleme ile dört farklı branşta eğitim veren lisans programları tek çatı altında birleştirilerek mezun olan öğretmenlerin tüm yetersizlik türlerine sahip öğrencilere eğitim verebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için öngörülen "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı" uygulamaya konmuştur.

Uygulamaya konan yeni ders planında dersler ve ders içeriklerinden bazıları aynı kalmakla birlikte bazı dersler "Özel Eğitim" çatısı altında birleştirilerek içerikleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı hedef çıktılarının ve program mezunlarının mesleki yeterlik durumlarını Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde değerlendirmektir.

Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

İlgi ve katkılarınız için teşekkürler.

Gökhan ULAY

Zihin Engelliler Öğretmeni

Ekler:

1. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
3. SAÜ Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Öğrenme Çıktıları

** Lütfen açıklama metnini ve ekte sunulan iki lisans programı ders plan ve içeriklerini inceledikten sonra görüşünüz için ayrılmış kısımları doldurunuz.*

EK 3: LİSANS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ANKETİ
(Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı)

Değerli Alan Uzmanı,

Yükseköğretim Kurumu Genel Kurulu'nun 08.12.2015 tarihli toplantısında, Milli Eğitim Bakanlığınca öğretmen atamalarına esas oluşturan 20.02.2014 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla yapılan yeni düzenlemeyle de uyumlu olarak üniversitelerde zihinsel engelliler, işitme engelliler, görme engelliler ve üstün zekâlılar/yetenekliler öğretmenliği olarak ayrı ayrı verilen lisans eğitimlerinin birleştirilerek, "Özel Eğitim Öğretmenliği" adı altında yeni ve tek bir lisans programı oluşturulması önerilmiştir.

2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları Kılavuzu'nda yapılan güncelleme ile dört farklı branşta eğitim veren lisans programları tek çatı altında birleştirilerek mezun olan öğretmenlerin tüm yetersizlik türlerine sahip öğrencilere eğitim verebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için öngörülen "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı" uygulamaya konmuştur.

Uygulamaya konan yeni ders planında dersler ve ders içeriklerinden bazıları aynı kalmakla birlikte bazı dersler "Özel Eğitim" çatısı altında birleştirilerek içerikleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı hedef çıktılarının ve program mezunlarının mesleki yeterlik durumlarını Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı özelinde değerlendirmektir.

Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

İlgi ve katkılarınız için teşekkürler.

Gökhan ULAY
Zihin Engelliler Öğretmeni

Ekler:

1. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
2. Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Ders Plan ve İçerikleri
3. SAÜ Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Öğrenme Çıktıları

** Lütfen açıklama metnini ve ekte sunulan iki lisans programı ders plan ve içeriklerini inceledikten sonra görüşünüz için ayrılmış kısımları doldurunuz.*

1. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Alandaki Hizmet Süreniz:

0–5 yıl 6–10 yıl 11–15 yıl 16–20 yıl 21 yıl ve üzeri

3. En Son Bitirdiğiniz Yükseköğretim Programı:

Lisans Yüksek Lisans Doktora

4. Unvanınız

Arş. Gör. Öğr.Gör. Yrd. Doç. Dr. Doçent Profesör

2. PROGRAM HAKKINDA GÖRÜŞLER

1. Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Zihin Engelliler Eğitimine” yönelik dersler ve süreleri Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı göz önüne alındığında size göre yeterli midir; neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. “Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı” hedef çıktıları düşünüldüğünde; size göre Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı, zihin engelli bireylere de eğitim verecek olan öğretmen adaylarını yetiştirme konusunda alan ile ilgili yeterli girdiye sahip midir; neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Zihin Engelli Bireylerin Eğitimi özelinde düşünüldüğünde; Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programda eksik gördüğünüz ders veya içerikler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Bir alan uzmanı olarak değerlendirdiğinizde; size göre “Zihin Engelliler Eğitimi” konusunda daha nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programında ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapılması yararlı olur?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**EK 4: ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI VE
DERS İÇERİKLERİ**

ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ

ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Özel Eğitim	4	0	4
GK	Türkiye I: Yazılı Anlatım	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
GK	Bilgisayar I	2	2	3
MB	Psikolojiye Giriş	3	0	3
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
TOPLAM		19	2	20

II. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Zihin Engelliler ve Eğitimi	3	0	3
GK	Türkiye II: Sözlü Anlatım	2	0	2
GK	Seçik Bilgisi ve İlk Yardım	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil II	3	0	3
GK	Bilgisayar II	2	2	3
MB	Bireysel Farklar ve Psikoloji Yaklaşımları	3	0	3
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
TOPLAM		20	2	21

III. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Engellilere Yönelik Tutumların Değişirilmesi	2	0	2
A	Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3
A	Uygulamalı Davranış Analizi	4	0	4
A	Seçmeli I	3	0	3
GK	Seçmeli I	2	0	2
MB	Eğitici-Davranışsal Ölçme ve Değerlendirme	4	0	4
MB	Öğretimlik ve Yöntemleri	3	0	3
TOPLAM		21	0	21

IV. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Zihin Engellilere Beceri ve Kavram Öğretimi	3	0	3
A	Zihin Engellilere Matematik Öğretimi	4	0	4
A	Zihin Engellilere Resim-İş Öğretimi	2	0	2
A	Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri	2	0	2
A	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3
A	Zihin Engellilere İletişim Becerilerinin Kazandırılması	3	0	3
A	Seçmeli II	3	0	3
MB	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları	2	0	2
TOPLAM		22	0	22

V. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3
A	Zihin Engellilere Günlük Yaşam ve Sosyal Beceri Öğretimi	4	0	4
A	Zihin Engellilere Oyun ve Şarkı Öğretimi	3	0	3
A	Seçmeli III	3	0	3
MB	Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları ve Öğretimin Bireyselleştirilmesi	2	0	2
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
MB	Rehberlik	3	0	3
TOPLAM		20	0	20

VI. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Fen Bilgisi Öğretimi	3	0	3
A	Aile Eğitimi ve Rehberliği	3	0	3
A	Seçmeli IV	3	0	3
A	Seçmeli V	3	0	3
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
GK	Seçmeli II	2	0	2
MB	Okul Deneyimi ve Kaynaştırma Uygulamaları	1	4	3
TOPLAM		18	6	21

VII. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Zihin Engelliler İçin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı I	3	0	3
A	Yasalar ve Özel Eğitim	2	0	2
MB	Öğretmenlik Uygulaması I	2	8	6
TOPLAM		7	8	11

VIII. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Zihin Engelliler İçin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı II	3	0	3
MB	Öğretmenlik Uygulaması II	2	8	6
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
TOPLAM		7	8	11

GENEL TOPLAM	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
	134	26	147	160

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri

ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI DERS İÇERİKLERİ

I. YARIYIL

Özel Eğitim (4-0-4)
Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim, gelişimsel yetersizlikler, zihinsel yetersizlik ve otistik bozukluklar, öğrenme güçlükleri, işitme yetersizlikleri, dil ve konuşma bozuklukları, duyu ve davranış bozuklukları, görme yetersizlikleri, bedensel yetersizlikler, üstün zeka ve yetenek, kaynaştırma, erken eğitim, Dünya'da ve Türkiye'de özel eğitim uygulamaları.

Türkçe I: Yazılı Anlatım (2-0-2)
Yazı dilinin ve yazılı iletişimin temel özellikleri, yazı dili ile sözlü dilin arasındaki temel farklar. Anlatım: yazılı ve sözlü anlatım; öznel anlatım, nesnel anlatım; paragraf; paragraf türleri (giriş-gelişme-sonuç paragrafları). Metnin tanımı ve metin türleri (bilgilendirici metinler, yazımsal metinler); metin olma koşulları (bağlılık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik, metinler arası ilişkiler). Yazılı anlatım (yazılı kompozisyon: serbest yazma, planlı yazma); planlı yazma aşamaları (konu, konunun sınırlandırılması, amaç, bakış açısı, ana ve yan düşüncelerin belirlenmesi; yazma planı hazırlama, kâğıt düzeni); bilgilendirici metinler (dilekçe, mektup, haber, karar, ilan/reklam, tutanak, rapor, resmi yazılar, bilimsel yazılar) üzerinde kuramsal bilgiler; örnekler üzerinde çalışmalar ve yazma uygulamaları; bir metnin özetini ve planını çıkarmak, yazılı uygulamalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme.

Yabancı Dil I (3-0-3)
Bu ders, üniversite öğrencilerinin kendi alanlarında yürüttükleri her türlü akademik faaliyette okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerini belirli bir etkinlikte kullanabilmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Bu derste ilgi çekici bağlamlar yaratılarak, dilin işlevliğini artırıcı alıştırma verileri, dilin gerçek iletişim becerilerinde kullanımı gösterilerek öğrencilerin dilsel ve iletişimsel yetileri geliştirilecek ve yabancı dil yeterlikleri artırılabilecektir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I (2-0-2)
Kavramlar, tanımlar, ders yöntemleri ve kaynakların tanımı, Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi, Osmanlı Devleti'nin Dağılışı (XIX. Yüzyıl), Tanzimat ve İslahat Fermanı, I. ve II. Meşrutiyet, Trablusgarp ve Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, Mondros Ateşkes Antlaşması, Wilson İlkeleri, Paris Konferansı, M. Kemal'in Samsun'a Çıkışı ve Anadolu'daki Durum, Amasya Genelgesi, Ulusal Kongreler, Mebusan Meclisinin Açılışı, TBMM'nin Kuruluşu ve İç İsyenlar, Teşkilat-ı Esasi Kanunu, Düzenli Ordunun Kuruluşu, I. İnönü, II. İnönü, Kütahya-Eskişehir, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz, Kurtuluş Savaşı sırasındaki antlaşmalar, Lozan Antlaşması, Saltanatın Kaldırılması.

Bilgisayar I (2-2-3)
Bilişim teknolojileri, yazılım ve donanım ile ilgili temel kavramlar, genel olarak işletim sistemleri, kelime işlemci programları, elektronik tablolu programları, veri sunumu, eğitimde İnternet kullanımı, bilişim teknolojilerinin sosyal yapı üzerindeki etkileri ve eğitimdeki yeri, bilişim sistemleri güvenliği ve ilgili etik kavramları.

Psikolojiye Giriş

(3-0-3)

Psikoloji'nin tanımı, temel kavramları ve tarihsel süreci, bireyin kendini ve dünyayı anlamlandırma atılımı olarak psikoloji ve bir bilim olarak psikolojinin genel çerçevesi. Psikanalitik, davranışçı, bilişsel, hümanist / varoluşçu ve sistem kuramları. Psikolojinin temel alt alanlarından sosyal, klinik, deneysel, gelişim, okul, eğitim ve endüstri – örgüt psikolojileri. Psikolojinin Felsefe, Sosyoloji, Antropoloji, Eğitim, Psikiyatri gibi diğer bilim dallarıyla ilişkisi. Davranışın normal ve normal dışı boyutta biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel temelleri. Psikolojide araştırma yöntemleri, davranışın biyolojik temelleri, duyum ve algı psikolojisi, bilinç durumları, öğrenme ve bellek, zeka ve diğer temel bilişsel süreçler, normal dışı davranışlar ve kişilik. Kişilerarası ilişkilerin psikoloji bilgileri ışığında yorumlanması ve psikolojinin özel eğitim alanı ile ilişkisi.

Eğitim Bilimine Giriş

(3-0-3)

Eğitimin temel kavramları, eğitimin diğer bilimlerle ilişkisi ve işlevleri (eğitimin felsefi, sosyal, hukuki, psikolojik, ekonomik, politik temelleri), eğitim biliminin tarihsel gelişimi, 21.yüzyılda eğitim biliminde yönelimler, eğitim biliminde araştırma yöntemleri, Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısı ve özellikleri, eğitim sisteminde öğretmenin rolü, öğretmenlik mesleğinin özellikleri, öğretmen yetiştirme alanındaki uygulamalar ve gelişmeler.

II. YARIYIL

Zihin Engelliler ve Eğitimi

(3-0-3)

Terim ve tanımlar, AAIDD tarafından yapılan tanımlarının kuramsal temelleri, sınıflama, görülme sıklığı ve yaygınlık, zekanın değerlendirilmesi, uyumsuz davranışların değerlendirilmesi, biyolojik kaynakları ve önlenmesi, zeka geriliğinin psiko-sosyal yönleri, hafif geriliği olan bireylerin özellikleri, ağır geriliği olan bireylerin özellikleri, bebeklik ve erken çocuklukta eğitim, ilköğretim, geçiş yılları.

Türkçe II: Sözlü Anlatım

(2-0-2)

Sözlü dilin ve sözlü iletişimin temel özellikleri. Sözlü anlatım; konuşma becerisinin temel özellikleri (doğal dili ve beden dilini kullanma); iyi bir konuşmanın temel ilkeleri; iyi bir konuşmacının temel özellikleri (vurgu, tonlama, duraklama; diksiyon vb.). Hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma; hazırlıklı konuşmanın aşamaları(konunun seçimi ve sınırlandırılması; amaç, bakış açısı, ana ve yan düşüncelerin belirlenmesi, planlama, metni yazma; konuşmanın sunuluşu). Konuşma türleri:(karşılıklı konuşmalar, söyleşi, kendini tanıtmaya, soruları yanıtlama, yılbaşı, doğum, bayram v.b. önemli bir olayı kutlama, yol tarif etme, telefonla konuşma, iş isteme, biriyle görüşme/röportaj yapma, radyo ve televizyon konuşmaları, değişik kültür, sanat programlarına konuşmacı olarak katılma v.b.). Değişik konularda hazırlıksız konuşma yapma, konuşma örnekleri üzerinde çalışmalar ve sözlü anlatım uygulamaları, konuşmalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme.

Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım

(2-0-2)

İlk yardımın tanımı ve genelleme, solunum sistemi ve acil durumlarda yapılacaklar, dolaşım sistemi ve acil durumlarda yapılacaklar, kalp durması ve acil durumlarda yapılacaklar, kanamalar ve acil durumlarda yapılacaklar, yanıklar ve acil durumlarda yapılacaklar, yaralanmalar, kırılmalar ve acil durumlarda yapılacaklar, zehirlenmeler ve acil durumlarda yapılacaklar, şuur kaybı ve ilk yardım, epilepsi nöbetleri, nöbetler sırasında ve sonrasında yapılacaklar.

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II

(2-0-2)

Siyasi alanda yapılan devrimler, siyasi partiler ve çok partili siyasi hayata geçiş denemeleri, hukuk alanında yapılan devrimler, toplumsal yaşamın düzenlenmesi, ekonomik alanda yapılan yenilikler. 1923-1938 Döneminde Türk dış politikası, Atatürk sonrası Türk dış politikası, Türk Devriminin İlkeleri: (Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devrimcilik, Devletçilik, Milliyetçilik). Bütünleyici ilkeler.

Yabancı Dil II

(3-0-3)

Bu ders, üniversite öğrencilerinin kendi alanlarında yürüttükleri her türlü akademik faaliyette okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerini belirli bir etkinlikte kullanabilmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Bu derste öğrencilerin "Yabancı Dil I" dersinde kazandıkları bilgi ve becerilerin bir üst seviyeye çıkartılması hedeflenmelidir. Bu yapılırken ilgi çekici bağlamlar yaratılmasına, dilin işlevliğini artırıcı alıştırılmalar yapılmasına, dilin gerçek iletişim becerilerinde kullanılmasına ve bu yolla öğrencilerin dilsel ve iletişimsel yetileri ile yabancı dil yeterliklerinin artırılmasına özen gösterilmelidir.

Bilgisayar II

(2-2-3)

Bilgisayar destekli eğitim ile ilgili temel kavramlar, öğeleri, kuramsal temelleri, yararları ve sınırlılıkları, uygulama yöntemleri, bilgisayar destekli öğretimde kullanılan yaygın formatlar, ders yazılımlarının değerlendirilmesi ve seçimi, uzaktan eğitim uygulamaları, veri tabanı uygulamaları, bilgisayar ve internetin çocuklar/gençler üzerindeki olumsuz etkileri ve önlenmesi.

Bireysel Farklar ve Psikoloji Yaklaşımları

(3-0-3)

İnsan davranışlarını bilimsel yöntemle inceleme, bireysel, bireylerarası, bireyin kendi içindeki farkları ve özel eğitim sınıflandırmaları, yetersizliği olanlara hizmet yaklaşımları, farklılığın nedenlerini, sonuçlarını ve giderilmesini açıklayan psiko-dinamik, biyofiziksel, davranışsal, sosyolojik ve diğer yaklaşımlar.

Eğitim Psikolojisi

(3-0-3)

Eğitim-Psikoloji ilişkisi, eğitim psikolojisinin tanımı ve işlevleri, öğrenme ve gelişim ile ilgili temel kavramlar, gelişim özellikleri (bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişim), öğrenmeyi etkileyen faktörler, öğrenme kuramları, öğrenme kuramlarının öğretim süreçlerine yansımaları, etkili öğrenme, öğrenmeyi etkileyen faktörler (motivasyon, bireysel faktörler, grup dinamiği ve bu faktörlerin sınıf içi öğretim sürecine etkisi).

III. YARIYIL

Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi

(2-0-2)

Tutumlar, davranışlar, tutumların gelişimini, sürekliliğini ve değişimini etkileyen etmenler, engellilere yönelik tutumlar, engellilere yönelik olumsuz tutumların oluşmasını etkileyen etmenler, tutum değiştirmeye yönelik gerçekçi bilgilendirme, etkileşimde bulunma vb. süreçler, engellilere yönelik olumsuz tutumların değerlendirilmesine ve değiştirilmesine yönelik uygulamalar.

Erken Çocuklukta Özel Eğitim

(3-0-3)

Gelişimsel gerilik kavramı ve gelişimsel geriliği olan çocuklar, erken çocuklukta özel eğitimin tanımı, önemi, kuramsal yaklaşımları, tarihsel gelişimi, yasalarda erken çocuklukta özel eğitim, erken çocuklukta özel eğitimde rol oynayan uzmanlar ve destek personel, erken

çocuklukta özel eğitime aile katılımı, erken çocukluk döneminde tarama, tanılama, programlama amaçlı değerlendirme, standart ve alternatif değerlendirme yaklaşımları ve araçları, erken çocukluk döneminde programa dayalı değerlendirme, standart ve alternatif yaklaşımlar. Bireyselleştirilmiş aile hizmet planı-BAHP, geçiş süreci, eğitim sunma modelleri ve öğretim yaklaşımları, küçük adımlar erken eğitim programı.

Uygulamalı Davranış Analizi

(4-0-4)

Uygulamalı davranış analizinin temelleri, tarihçesi, tanımı, ilkeleri ve önemi. Hedef davranış belirleme, tanımlama, ölçme ve kaydetme. Hedef davranışa ilişkin toplanan verilerin analizi ve değerlendirilmesi. Öğretime karar vermek için verilerin kullanımı. Davranış artırma ilkeleri ve işlem süreçleri, pekiştirici çeşitleri ve kullanımı, sembol pekiştirme, yeni davranışların kazandırılmasında ilkeler ve işlem süreçleri, davranış azaltma ilkeleri ve işlem süreçleri, ayrımlı pekiştirme, sönme, tepkinin bedeli.

Eğitsel-Davranışsal Ölçme ve Değerlendirme

(4-0-4)

Özel eğitimde ölçme ve değerlendirme kavramları, özel eğitimde değerlendirmenin amaçları, eğitsel ve tıbbi değerlendirme yaklaşımları, Türkiye’de ve ileri ülkelerde eğitsel ve davranışsal değerlendirme uygulamaları, eğitsel değerlendirmenin basamakları, formal ve informal değerlendirme teknikleri, tek basamaklı ve zincirleme davranışların ölçümünde ve kayıt edilmesinde kullanılacak teknikler, değerlendirme verilerini yorumlama, raporlaştırma ve eğitimde kullanma, bireyselleştirilmiş eğitim programının izlenmesi ve değerlendirilmesi.

Öğretim İlke ve Yöntemleri

(3-0-3)

Öğretimle ilgili temel kavramlar, öğrenme ve öğretim ilkeleri, öğretimde planlı çalışmanın önemi ve yararları, öğretimin planlanması (ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük plan ve etkinlik örnekleri), öğrenme ve öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri, bunların uygulama ile ilişkisi, öğretim araç ve gereçleri, öğretim hizmetinin niteliğini artırmada öğretmenin görev ve sorumlulukları, öğretmen yeterlikleri.

IV. YARIYIL

Zihin Engellilere Beceri ve Kavram Öğretimi

(3-0-3)

Beceri ve kavram tanımları ve özellikleri, beceri ve kavramların kazanılma sıraları, beceri ve kavramlarla ilgili ölçme aracı hazırlama, ölçme araçlarını uygulayarak öğrencinin yapabildiklerini belirleme, tek ve çok fırsata dayalı beceri ölçümleri, performans düzeyine dayalı olarak amaç yazma, becerilerle ilgili amaçları gerçekleştirmek için ipucu sunma ve silikleştirme işlem süreçlerinin kullanımı, kavramlarla ilgili amaçları gerçekleştirmek için farklı öğretim tekniklerinin (doğal, doğrudan, yanlışsız öğretim gibi) kullanımı.

Zihin Engellilere Matematik Öğretimi

(4-0-4)

Matematik öğretimi ve planlaması, matematik beceri ve kavramların değerlendirilmesi, basamaklandırılmış öğretim ve doğrudan öğretim yaklaşımları, problem çözme becerileri geliştirme, matematik programını uygulama, sayma, toplama, çıkarma, çarpma, bölme işlemlerinin öğretimi, matematik öğretiminde hata türleri ve analizi, işlevsel matematik becerilerinin öğretimi, değer (para), zaman, uzunluk ve ağırlık ölçüleri, geometri kavram ve becerilerin öğretim yolları.

Zihin Engellilere Resim-İş Öğretimi (2-0-2)

Resim-iş öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri, yöntemlerin zihin engelli öğrencilere uyarlanması, çocukta çizgi gelişimi, çizgi gelişiminin özellikleri, beceri örnekleri, sulu boyayla boyama, makasla kesme, baskı, püskürtme, origami ve mum çalışmalarını, maske, kukla yapma ve bileklik yapma, bunlar ve benzeri becerileri kazandırmak için ölçme aracı geliştirme, öğretim planları hazırlama, öğretim uygulama örnekleri.

Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri (2-0-2)

Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları, birlikte ve ayrı eğitim. Özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelerde kaynaştırma, kaynaştırmanın tanımı, en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramı, tarihçe ve yasal dayanaklar, kaynaştırma türleri. Destek özel eğitim hizmetleri; danışmanlık, sınıf-içi destek ve kaynak oda. Kaynaştırmada işbirliği, tanımı, önemi ve türleri. Türkiye’de kaynaştırma, kaynaştırmanın başarısını etkileyen etmenler, kaynaştırma ile ilgili araştırmalar.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (3-0-3)

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri, yöntemlerin zihin engelli öğrencilere uyarlanması, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerdeki temaların incelenmesi (üniteler, belirli gün ve haftalar, vb.), konuların mantıklı sıraya konulması, konuların kazandırılması için gerekli kavramların belirlenmesine dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçlarının geliştirilmesi, ders planlarını öğrencilerin düzeyine göre hazırlama, örnek öğretim uygulamaları.

Zihin Engellilere İletişim Becerilerinin Kazandırılması (3-0-3)

Dil, iletişim ve konuşma kavramları ve gelişimi, zihin engelli çocuklarda görülen dil, iletişim ve konuşma özellikleri ve sorunları, dil, iletişim ve konuşma sorunlarını değerlendirme, dilin bileşenlerine göre amaçlar belirleme, iletişim becerisi kazandırmada kullanılan doğal ve yapılandırılmış yöntemler, iletişim becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili aile rehberliği.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (2-0-2)

Öğretim programının öğeleri, bireyselleştirilmiş eğitim programı nedir, nerede ve kimler tarafından geliştirilir, özel eğitim alanında program geliştirmeye ve var olan programları uyarlamaya neden gerek vardır, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının öğeleri ve geliştirilmesi, öğrencilerin değerlendirilmesi, varolan performans düzeyinin belirlenmesi, uzun ve kısa dönemli amaçların belirlenmesi ve yazılması, özel eğitim ve destek hizmetlerin belirlenmesi, tüm hizmet planları, aile hizmet planları ve geçiş planları, uzun ve kısa dönemli amaçları yıla yayma.

V. YARIYIL

Okuma-Yazma Öğretimi (3-0-3)

Okumanın tanımı ve yapısı, okumaya hazırlık programları ile ilgili yaklaşımlar, okumaya hazırlığın değerlendirilmesi ve desteklenmesi, yazma mekaniğinin öğretimi, işlevsel okuma-yazmanın değerlendirilmesi ve öğretimi, ses yaklaşımına dayalı okuma-yazma öğretimi, cümle yaklaşımına dayalı okuma-yazma öğretimi, kaynaştırma sınıfında okuma-yazma için yapılabilecek uyarlamalar.

Zihin Engellilere Günlük Yaşam ve Sosyal Beceri Öğretimi (4-0-4)

Günlük yaşam ve sosyal becerilerin tanımı, çocuklarda günlük yaşam ve sosyal becerilerin gelişimi, farklı yetersizlikleri olan öğrencilere hangi günlük yaşam becerilerinin (özbakım, ev-

içi beceriler, toplum becerileri, serbest zaman becerileri vb.) ve sosyal becerilerin kazandırılmasının uygun olduğuna karar verme, bu becerilerin kazandırılması için ölçme araçları hazırlama, öğretim ortamını düzenleme, kullanılacak ipuçlarına ve ipuçlarını silikleştirme işlem süreçlerine karar verme, uygulama, kazandırılan becerilerin sürekliliğini ve genellenmesini sağlama.

Zihin Engellilere Oyun ve Şarkı Öğretimi (3-0-3)

Çocuklarda oyun gelişimi ve özellikleri, zihin engelli çocuklarda oyun gelişimi ve oyun özellikleri, oyunun tanımı, oyun kuramları, oyunun önemi ve sınıflandırılması, gelişim alanlarına göre derlenen oyun örnekleri, zihin engelli çocuklara şarkı, dramatizasyon ve ront öğretimi, oyun ve şarkı öğretiminde yapılacak uyarlamalar.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları ve Öğretimin Bireyselleştirilmesi (2-0-2)

Öğretim dersleri kapsamında geliştirilen ölçme araçları, öğretim materyalleri ve okul programlarını (okulöncesi, ilköğretim programları) kullanılarak, ekip çalışması içerisinde, kısa dönemli amaçlar ve öğretim amaçlarında öğrenciyi ayrıntılı değerlendirerek öğretim için giriş davranışlarını belirleme, öğretim amaçlarını ve öğretim basamaklarını oluşturma ve sıralama, öğretim süreçlerini belirleme ve ilerlemeleri kayıt ederek bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlama, bu planda yer alan amaçları günlük ders planları içine yerleştirerek özel gereksinimli öğrencinin bulunduğu sınıf içinde öğretimin bu öğrenci için bireyselleştirilmesine örnekler üretme.

Sınıf Yönetimi (2-0-2)

Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar, sınıf içi iletişim ve etkileşim, sınıf yönetiminin tanımı, sınıf yönetimi kavramının sınıfta disiplini sağlamadan farklı yanları ve özellikleri, sınıf ortamını etkileyen sınıf içi ve sınıf dışı etkenler, sınıf yönetimi modelleri, sınıfta kurallar geliştirme ve uygulama, sınıfı fiziksel olarak düzenleme, sınıfta istenmeyen davranışların yönetimi, sınıfta zamanın yönetimi, sınıf organizasyonu, öğrenmeye uygun olumlu bir sınıf ortamı oluşturma (örnekler ve öneriler).

Rehberlik (3-0-3)

Temel kavramlar, öğrenci kişilik hizmetleri, psikolojik danışma ve rehberliğin bu hizmetler içerisindeki yeri, rehberliğin ilkeleri, gelişimi, psikolojik danışma ve rehberliğin çeşitleri, servisler (hizmetler), teknikler, örgüt ve personel, alandaki yeni gelişmeler, öğrenciyi tanıma teknikleri, rehber-öğretmen işbirliği, öğretmenin yapacağı rehberlik görevleri.

VI. YARIYIL

Fen Bilgisi Öğretimi (3-0-3)

Fen bilgisi öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri, yöntemleri zihin engelli öğrencilere uyarlama, fen bilgisindeki temaları inceleme, konuları sıralama, konuların kazandırılması için gerekli kavramların belirleme ve bunlara dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçları geliştirme, ders planlarını öğrencilerin düzeylerine göre hazırlama, örnek öğretim uygulamaları.

Aile Eğitimi ve Rehberliği (3-0-3)

Zihin engelli çocuk ve ailelerinin özellikleri, zihin engelli öğrencilerin ailelerinin geçirdikleri uyum evreleri, zihin engelli çocukların eğitimine aile katılımının önemi, kuramsal ve yasal dayanakları, yasalarda ailelere getirilen hak ve sorumluluklar, ailelerin zihin engelli

öğrencinin eğitim sürecine katılımı, öğrencinin değerlendirilmesi, bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanmasına ailenin katılımı, ailelere öğretme becerileri kazandırma, 0-3 yaş dönemi zihin engelli çocuklar ve aileleri için bireyselleştirilmiş aile hizmet planı (BAHP) ve ev öğretim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2-0-2)

Bilim ve temel kavramlar (olgu, bilgi, mutlak, doğru, yanlış, evrensel bilgi v.b.), bilim tarihine ilişkin temel bilgiler, bilimsel araştırmanın yapısı, bilimsel yöntemler ve bu yöntemlere ilişkin farklı görüşler, problem, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve veri toplama yöntemleri (nicel ve nitel veri toplama teknikleri), verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması ve raporlaştırılması.

Topluma Hizmet Uygulamaları (1-2-2)

Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı yada düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması.

Okul Deneyimi ve Kaynaştırma Uygulamaları (1-4-3)

Kaynaştırma uygulaması yürütülen okullarda okul deneyimi kazanma ve kaynaştırma uygulamalarına katılma, kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını planlama, kaynaştırma ortamlarında sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve diğerleriyle işbirliği yapma, kaynaştırma ortamlarında sınıf yönetme, kaynaştırmada öğretimsel uyarlamalar yapma, yürütme, yürütülen uygulamaların sınıf içi sunumları, karşılaşılan sorunlar ve öneriler.

VII. YARIYIL

Zihin Engelliler için Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı I (3-0-3)

Öğretim teknolojisi ile ilgili temel kavramlar, çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim sürecindeki yeri ve önemi; öğretim araç-gereçlerinin seçimi, değerlendirilmesi ve etkili kullanımı, zihin engellilere yönelik olarak araç-gereç ve materyal tasarlama, örnek uygulamalar planlama, kavram öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama, değerlendirmeye dayalı olarak bir kavram seçme, kavram analizi yapma, kavram öğretimi materyali hazırlama), sosyal beceri öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama ve uygulama, değerlendirmeye dayalı olarak bir sosyal beceri seçme, öğreteceği beceriye yönelik araçlar hazırlama).

(Tasarlanan materyallerin uygulamaları aynı dönemde yürütülen Öğretmenlik Uygulaması I derslerinde yapılacaktır).

Yasalar ve Özel Eğitim (2-0-2)

Uluslararası ve ulusal yasal düzenlemelerde özel eğitimin gelişimi, uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler ve özel gereksinimi olan bireyler, yasaların özel eğitimdeki önemi, Anayasa, Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, yönetmelikler ve genelgeler, yasaların geliştirilmesini ve uygulanmasını etkileyen faktörler, öğretmen, anne-baba, okul sistemi vb. rolleri, sosyal ve eğitsel haklar, yasaların uygulanmasında karşılaşılan sorunlar, yasal düzenlemeleri izleme.

Öğretmenlik Uygulaması I

(2-8-6)

Davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan, bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamasına ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma, hazırladıkları ölçü araçlarıyla öğrencilerin yapabildikleri belirleme, beceri öğretimi yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi.

VIII. Yarıyıl

Zihin Engelliler için Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı II

(3-0-3)

Zihin engellilere yönelik olarak araç-gereç ve materyal tasarlama, örnek uygulamalar planlama, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler, fen bilgisi, matematik, okuma-yazma gibi akademik becerilerin öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama ve uygulama, değerlendirmeye dayalı olarak bir akademik beceri seçme ve öğretim materyali hazırlama), oyun, şarkı ve resim-iş öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama ve uygulama, değerlendirmeye dayalı olarak bir akademik olmayan beceri seçme, öğreteceği beceriye yönelik araçlar hazırlama).

(Tasarlanan materyallerin uygulamaları aynı dönemde yürütülen Öğretmenlik Uygulaması II derslerinde yapılacaktır).

Öğretmenlik Uygulaması II

(2-8-6)

Kavram, beceri, oyun ve akademik alanlarda belirlenen becerilerde öğretim yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi, davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan, bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamaya ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma.

Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi

(2-0-2)

Türk eğitim sisteminin amaçları ve temel ilkeleri, eğitimle ilgili yasal düzenlemeler, Türk eğitim sisteminin yapısı, yönetim kuramları ve süreçleri, okul örgütü ve yönetimi, okul yönetiminde personel, öğrenci, öğretim ve işletmecilikle ilgili işler, okula toplumsal katılım.

**EK 5: ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI VE DERS
İÇERİKLERİ (2016)**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ
LİSANS PROGRAMI**

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Özel Eğitim	2	0	2	4
A	Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu	2	0	2	4
A	Çocuk Gelişimi	2	0	2	4
GK	Yabancı Dil I	3	0	3	4
GK	Bilgisayar I	2	2	3	4
GK	Türkçe I Yazılı Anlatım	2	0	2	3
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	3
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	4
TOPLAM		18	2	19	30

III. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3	4
A	Uygulamalı Davranış Analizi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Bütünlendirme	2	0	2	4
A	Türk İşaret Dili	2	0	2	4
A	Seçmeli I	2	0	2	3
A	Seçmeli II	2	0	2	3
MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	4
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	4
TOPLAM		20	0	20	30

V. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Özel Eğitimde Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Matematik Öğretimi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi	3	0	3	4
A	Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Geçiş Planlarının Hazırlanması	2	0	2	4
A	Seçmeli V	2	0	2	3
A	Seçmeli VI	2	0	2	3
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	4
TOPLAM		20	0	20	30

VII. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Özel Eğitimde Meslek Etiği	2	0	2	3
A	Özel Eğitimde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	1	2	2	3
A	Seçmeli IX	2	0	2	3
A	Seçmeli X	2	0	2	3
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
MB	Özel Eğitimde Öğretmenlik Uygulaması I	2	8	6	15
TOPLAM		11	10	16	30

II. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek	2	0	2	4
A	İşitme ve Görme Yetersizliği	2	0	2	4
GK	Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	2	0	2	4
GK	Yabancı Dil II	3	0	3	4
GK	Bilgisayar II	2	2	3	4
GK	Türkçe II Sözlü Anlatım	2	0	2	3
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	3
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	4
TOPLAM		18	2	19	30

IV. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Değerlendirme	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Teknoloji Destekli Öğretim	2	0	2	4
A	Özel Eğitimde Oyun ve Müzik	2	0	2	3
A	Braille Okuma-Yazma	2	0	2	3
A	Seçmeli III	2	0	2	3
A	Seçmeli IV	2	0	2	3
MB	Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem	1	4	3	6
TOPLAM		17	4	19	30

VI. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Özel Eğitimde Aile Eğitimi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Fiziksel Eğitim ve Spor	3	0	3	4
A	Özel Eğitimde Sanatsal Becerilerin Öğretimi	2	0	2	3
A	Seçmeli VII	2	0	2	3
A	Seçmeli VIII	2	0	2	3
GK	Toplama Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
MB	Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi	1	4	3	6
TOPLAM		17	6	20	30

VIII. YARIYIL

KODU	DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
A	Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	2	0	2	3
A	Seçmeli XI	2	0	2	3
A	Seçmeli XII	2	0	2	3
MB	Rehberlik	3	0	3	3
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
MB	Özel Eğitimde Öğretmenlik Uygulaması II	2	8	6	15
TOPLAM		13	8	17	30

GENEL	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat	AKTS
TOPLAM	134	32	150	166	240

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri

Genel Toplamlar	T	U	K	%
Alan – zorunlu	62	2	63	%42
Alan – seçmeli	24	0	24	%16
Genel kültür	23	6	26	%17
Meslek Bilgisi	25	24	37	%25
Toplam	134	32	150	%100

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI DERS İÇERİKLERİ

I. YARIYIL

Özel Eğitim

(2-0-2)

Temel kavramlar; özel eğitim ihtiyacı olan bireyler; dil ve konuşma bozukluğu; fiziksel yetersizlik/süreğen hastalık; çoklu yetersizlik; duygu/davranış bozukluğu; sınıflandırma; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler; tarama/tanımlama; ekip; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; aile kavramı ve özel eğitim ihtiyacı olan çocuğa sahip ailelerin özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocuğa ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu

(2-0-2)

Temel kavramlar; zihin yetersizliği olan bireyler, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireyler; sınıflandırma; eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler; doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanımlama: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanımlama; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve işbirliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; zihin yetersizliği olan bireye, OSB olan bireye ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

Çocuk Gelişimi

(2-0-2)

Temel kavramlar; gelişim, büyüme, olgunlaşma; gelişimin ilkeleri; doğum öncesi gelişim ve doğum öncesi gelişimi etkileyen etmenler; fiziksel gelişim, tanımı ve önemi; çocuklarda 0-12 yaş fiziksel gelişim özellikleri; ergenlik döneminin fiziksel ve fizyolojik özellikleri; bilişsel gelişim, tanımı ve önemi; bilişsel gelişimle ilgili kavramlar, dönemlere göre bilişsel gelişim özellikleri; dil gelişimi, tanımı ve önemi; dönemlere göre dil gelişim özellikleri; dil gelişimini etkileyen etmenler; sosyal-duygusal gelişim, tanımı ve önemi; dönemlere göre sosyal-duygusal gelişim özellikleri; ahlak gelişimi, tanımı ve önemi; ahlaki gelişim süreci ve özellikleri; cinsel gelişim ve eğitim; cinsel gelişimle ilgili kavramlar; cinsel gelişimi etkileyen etmenler; cinsel gelişim süreci; cinsel eğitim; özbakım becerileri, özbakım becerilerinin gelişimi ve gelişimsel dönemlere göre özbakım becerileri.

Yabancı Dil I

(3-0-3)

Bu ders, üniversite öğrencilerinin kendi alanlarında yürüttükleri her türlü akademik faaliyette okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerini belirli bir etkinlikte kullanabilmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Bu derste ilgi çekici bağlamlar yaratılarak, dilin işlevliğini artırıcı alıştırmalar verilerek, dilin gerçek iletişim becerilerinde kullanımı gösterilerek öğrencilerin dilsel ve iletişimsel yetileri geliştirilecek ve yabancı dil yeterlikleri artırılabilecektir.

Bilgisayar I

(2-2-3)

Bilişim teknolojileri, yazılım ve donanımla ilgili temel kavramlar, genel olarak işletim sistemleri, kelime işleme programları, elektronik tablolu programları, veri sunumu, eğitimde İnternet kullanımı, bilişim teknolojilerinin sosyal yapı üzerindeki etkileri ve eğitimdeki yeri, bilişim sistemleri güvenliği ve ilgili etik kavramları.

Türkçe I: Yazılı Anlatım

(2-0-2)

Yazı dilinin ve yazılı iletişimin temel özellikleri, yazı dili ile sözlü dilin arasındaki temel farklar. Anlatım: yazılı ve sözlü anlatım; özne anlatım, nesnel anlatım; paragraf, paragraf türleri (giriş-gelişme-sonuç paragrafları). Metnin tanımı ve metin türleri (bilgilendirici metinler, yazınsal metinler), metin olma koşulları (bağlılık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik, metinler arası ilişkiler). Yazılı anlatım (yazılı kompozisyon: serbest yazma, planlı yazma); planlı yazma aşamaları (konu, konunun sınırlandırılması, amaç, bakış açısı, ana ve yan düşüncelerin belirlenmesi; yazma planı hazırlama, kâğıt düzeni); bilgilendirici metinler (dilekçe, mektup, haber, karar, ilan/reklam, tutanak, rapor, resmi yazılar, bilimsel yazılar) üzerinde kuramsal bilgiler; örnekler üzerinde çalışmalar ve yazma uygulamaları; bir metnin özetini ve planını çıkarma; yazılı uygulamalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I

(2-0-2)

Kavramlar, tanımlar, ders yöntemleri ve kaynakların tanımı, Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi, Osmanlı Devleti'nin Dağılışı (XIX. Yüzyıl), Tanzimat ve İslahat Fermanı, I. ve II. Meşrutiyet, Trablusgarp ve Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, Mondros Ateşkes Antlaşması, Wilson İlkeleri, Paris Konferansı, M. Kemal'in Samsun'a Çıkışı ve Anadolu'daki Durum, Amasya Genelgesi, Ulusal Kongreler, Mebusan Meclisinin Açılışı, TBMM'nin Kuruluşu ve İç İsyanlar, Teşkilat-ı Esasi Kanunu, Düzenli Ordunun Kuruluşu, I. İnönü, II. İnönü, Kütahya-Eskişehir, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz, Kurtuluş Savaşı sırasındaki antlaşmalar, Lozan Antlaşması, Saltanatın Kaldırılması.

Eğitim Bilimine Giriş

(3-0-3)

Eğitimin temel kavramları, eğitimin diğer bilimlerle ilişkisi ve işlevleri (eğitimin felsefi, sosyal, hukuki, psikolojik, ekonomik, politik temelleri), eğitim biliminin tarihsel gelişimi, 21.yüzyılda eğitim biliminde yönelimler, eğitim biliminde araştırma yöntemleri, Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısı ve özellikleri, eğitim sisteminde öğretmenin rolü, öğretmenlik mesleğinin özellikleri, öğretmen yetiştirme alanındaki uygulamalar ve gelişmeler.

II. YARIYIL

Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek

(2-0-2)

Temel kavramlar; öğrenme güçlüğü/dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireyler; özel yetenekli bireyler; sınıflandırma: eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler: doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanımlama: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanımlama; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve işbirliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; öğrenme güçlüğü/dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireye, özel yetenekli bireye ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

İşitme ve Görme Yetersizliği

(2-0-2)

Temel kavramlar: işitme yetersizliği olan bireyler; işitmenin doğası; görme yetersizliği olan bireyler; görmenin doğası; sınıflandırma: eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler: doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanıma: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanıma; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve işbirliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; işitme yetersizliği olan bireye, görme yetersizliği olan bireye ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım

(2-0-2)

İlk yardımın tanımı ve genelleme, solunum sistemi ve acil durumlarda yapılacaklar, dolaşım sistemi ve acil durumlarda yapılacaklar, kalp durması ve acil durumlarda yapılacaklar, kanamalar ve acil durumlarda yapılacaklar, yanıklar ve acil durumlarda yapılacaklar, yaralanmalar, kırılmalar ve acil durumlarda yapılacaklar, zehirlenmeler ve acil durumlarda yapılacaklar, şuur kaybı ve ilk yardım, epilepsi nöbetleri, nöbetler sırasında ve sonrasında yapılacaklar.

Yabancı Dil II

(3-0-3)

Bu ders, üniversite öğrencilerinin kendi alanlarında yürüttükleri her türlü akademik faaliyette okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerini belirli bir etkinlikte kullanabilmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Bu derste öğrencilerin "Yabancı Dil I" dersinde kazandıkları bilgi ve becerilerin bir üst seviyeye çıkartılması hedeflenmelidir. Bu yapılırken ilgi çekici bağlamlar yaratılmasına, dilin işlevliğini artırıcı alıştırmalar yapılmasına, dilin gerçek iletişim becerilerinde kullanılmasına ve bu yolla öğrencilerin dilsel ve iletişimsel yetileri ile yabancı dil yeterliklerinin artırılmasına özen gösterilmelidir.

Bilgisayar II

(2-2-3)

Bilgisayar destekli eğitimle ilgili temel kavramlar, bilgisayar destekli eğitimin öğeleri, kuramsal temelleri, yararları ve sınırlılıkları, uygulama yöntemleri, bilgisayar destekli öğretimde kullanılan yaygın formatlar, ders yazılımlarının değerlendirilmesi ve seçimi, uzaktan eğitim-öğretim uygulamaları, veri tabanı uygulamaları, bilgisayar ve internetin çocuklar/gençler üzerindeki olumsuz etkileri ve önlenmesi.

Türkçe II: Sözlü Anlatım

(2-0-2)

Sözlü dilin ve sözlü iletişimin temel özellikleri. Sözlü anlatım; konuşma becerisinin temel özellikleri (doğal dili ve beden dilini kullanma); iyi bir konuşmanın temel ilkeleri; iyi bir konuşmacının temel özellikleri (vurgu, tonlama, duraklama; diksiyon vb.). Hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma; hazırlıklı konuşmanın aşamaları (konunun seçimi ve sınırlandırılması; amaç, bakış açısı, ana ve yan düşüncelerin belirlenmesi, planlama, metni yazma; konuşmanın sunulması). Konuşma türleri: (karşılıklı konuşmalar, söyleşi, kendini tanıtmaya, soruları yanıtlama, yalıbaşı, doğum, bayram vb. önemli bir olayı kutlama, yol tarif etme, telefonla konuşma, iş isteme, biriyle görüşme/röportaj yapma, radyo ve televizyon konuşmaları, değişik kültür, sanat programlarına konuşmacı olarak katılma vb.). Değişik konularda hazırlıksız konuşma yapma, konuşma örnekleri üzerinde çalışmalar ve sözlü anlatım uygulamaları, konuşmalardaki dil ve anlatım yanlışlarını düzeltme.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II

(2-0-2)

Siyasi alanda yapılan devrimler, siyasi partiler ve çok partili siyasi hayata geçiş denemeleri, hukuk alanında yapılan devrimler, toplumsal yaşayışın düzenlenmesi, ekonomik alanda yapılan yenilikler. 1923-1938 Döneminde Türk dış politikası, Atatürk sonrası Türk dış politikası, Türk Devriminin İlkeleri: (Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devrimcilik, Devletçilik, Milliyetçilik). Bütünleyici ilkeler.

Eğitim Psikolojisi

(3-0-3)

Eğitim-psikoloji ilişkisi, eğitim psikolojisinin tanımı ve işlevleri, öğrenme ve gelişimle ilgili temel kavramlar, gelişim özellikleri (bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişim), öğrenmeyi etkileyen faktörler, öğrenme kuramları, öğrenme kuramlarının öğretim süreçlerine yansımaları, etkili öğrenme, öğrenmeyi etkileyen faktörler (motivasyon, bireysel faktörler, grup dinamiği ve bu faktörlerin sınıf içi öğretim sürecine etkisi).

III. YARIYIL

Erken Çocuklukta Özel Eğitim

(3-0-3)

Temel kavramlar: bebeklik, erken çocukluk dönemi ve gelişimsel gerilik kavramı; erken çocuklukta özel eğitimin (EÇÖZE) tanımı, önemi, tarihi ve teorik alt yapısı; yasalarda EÇÖZE; EÇÖZE'de rol alan uzmanlar; aile katılımı; EÇÖZE'de değerlendirme; EÇÖZE'de müdahale programları; kurum, ev ve kurum-ev merkezli uygulamalar; EÇÖZE ve geçiş süreci; EÇÖZE'de temel konular: oyun, gelişimsel dönemlere uygun uygulamalar, doğal öğretim, aile merkezli uygulamalar.

Uygulamalı Davranış Analizi

(3-0-3)

Uygulamalı davranış analizinin (UDA) temelleri, tarihçesi, tanımı, ilkeleri ve önemi; UDA ve etik; hedef davranış belirleme, tanımlama, ölçme ve kaydetme; hedef davranışa ilişkin toplanan verilerin analizi ve değerlendirilmesi; öğretime karar vermek için verilerin kullanımı; davranış işlevlerini belirleme; davranış artırma ilkeleri ve işlem süreçleri, pekiştirme çeşitleri ve kullanımı; sembol pekiştirme; yeni davranışların kazandırılmasında ilkeler ve işlem süreçleri; davranış azaltma ilkeleri ve işlem süreçleri; ayrımlı pekiştirme; sömme, tepkinin bedeli; genellemenin sağlanması; UDA ve tek denekli araştırma yöntemleri.

Özel Eğitimde Bütünleştirme

(2-0-2)

Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları: birlikte ve ayrı eğitim; bütünleştirmenin tanımı; en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramı, tarihçesi, yasal dayanakları ve türleri; destekleyici özel eğitim hizmetleri: danışmanlık, sınıf-içi destek ve kaynak oda, bütünleştirmede işbirliği: tanımı, önemi ve türleri; Türkiye'de bütünleştirme süreci: geçmişte ve günümüzde bütünleştirme; Türkiye'de özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelerde bütünleştirme; bütünleştirmenin başarısını etkileyen etmenler; bütünleştirmeyle ilgili araştırmalar.

Türk İşaret Dili

(2-0-2)

Dünyada ve Türkiye’de işaret dili; Türk İşaret Dili ve özellikleri; harfler, tanımlar ve kullanım; kendisi ile ilgili işaretler, çevre ile ilgili işaretler; cümle kurma; sayılar ve matematik işaretleri; Türk İşaret Dili dil bilgisi kavramları; Türk İşaret Dili ile karşılıklı konuşma.

Ölçme ve Değerlendirme

(3-0-3)

Ölçme ve değerlendirmeyle ilgili temel kavramlar; eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri ve önemi; ölçme araçlarında bulunması gereken nitelikler (güvenirlilik, geçerlik, kullanılabilirlik); eğitimde kullanılan ölçme araçları ve özellikleri; psikolojik, gelişimsel, eğitsel ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ve araçları; geleneksel yaklaşımlara dayalı araçlar (yazılı sınavlar, kısa yanıtli sınavlar, doğru-yanlış tipi testler, çoktan seçmeli testler, eşleştirme testler, sözlü yoklamalar, ödevler), öğrenciyi çok yönlü tanımaya dönük araçlar (gözlem, görüşme, performans değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, araştırma kâğıtları, araştırma projeleri, akran değerlendirme, özdeğerlendirme, tutum ölçekleri); ölçme sonuçları üzerinde yapılan temel istatistiksel işlemler; öğrenme çıktıları değerlendirme, not verme; özel eğitim alanı ile ilgili ölçme aracı geliştirme.

Öğretim İlke ve Yöntemleri

(3-0-3)

Öğretimle ilgili temel kavramlar, öğrenme ve öğretim ilkeleri, öğretimde planlı çalışmanın önemi ve yararları, öğretimin planlanması (ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük plan ve etkinlik örnekleri), öğrenme ve öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri, bunların uygulama ile ilişkisi, öğretim araç ve gereçleri, öğretim hizmetinin niteliğini artırmada öğretmenin görev ve sorumlulukları, öğretmen yeterlikleri.

Seçmeli I

(2-0-2)

Seçmeli II

(2-0-2)

IV. YARIYIL

Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi

(3-0-3)

İletişimin tanımı; dilin tanımı; dil edinim kuramları; dil, iletişim ve konuşma kavramlarının ve gelişiminin açıklanması; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda görülen temel dil, iletişim ve konuşma özellikleri ve sorunları; dil, iletişim ve konuşma sorunlarının değerlendirilmesi; dilin bileşenlerine göre amaçların belirlenmesi; iletişim becerisi kazandırmada kullanılan doğal ve yapılandırılmış bilimsel dayanaklı/etkili yöntemler; iletişim becerilerinin geliştirilmesiyle ilgili aile rehberliği.

Özel Eğitimde Değerlendirme

(3-0-3)

Temel kavramlar; değerlendirmenin yasal ve felsefi temelleri; değerlendirmenin amaçları; tıbbi, gelişimsel, psikolojik ve eğitsel değerlendirme; değerlendirme süreci: tarama, tanılama, yerleştirme, programlama ve programın değerlendirilmesi; değerlendirmede gönderme öncesi süreç; gönderme ve ayrıntılı değerlendirme süreci. formal değerlendirme yöntemleri: informal değerlendirme yöntemleri: müfredata dayalı değerlendirme; gözlem, beceri analizi, ölçüt bağımlı testler; çalışma örneği analizi; performans değerlendirmesi; değerlendirme sürecinin raporlaştırılması; ölçü araçları geliştirme. çeşitli öğretim alanlarında öğrencilerin performanslarını ve gelişimlerini belirlemek için ölçü aracı hazırlama, uygulama, yorumlama, elde edilen verileri kullanma.

Özel Eğitimde Teknoloji Destekli Öğretim

(2-0-2)

Özel eğitim ve teknolojiyle ilgili temel kavramlar; eğitimde ve özel eğitimde teknolojinin kullanımının önemi; farklı özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerde akademik ve akademik olmayan becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar; farklı teknolojik araçların (örn., akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon) özel eğitimde kullanımı; akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik araçları teknoloji destekli öğretime uygulama örnekleri; düşük ve yüksek teknoloji gerektiren alternatif ve destekleyici teknoloji uygulamaları.

Özel Eğitimde Oyun ve Müzik

(2-0-2)

Temel kavramlar: oyun ve müzik, oyunun tanımı ve önemi; oyunun kuramsal açıklamaları; çocuklarda oyun gelişimi ve özellikleri: bilişsel ve sosyal oyun gelişimi; özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarda oyun gelişimi ve oyun özellikleri; özel eğitimde oyun aracılığıyla öğretim; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarla oyunun kullanımı ve uyarlanması; oyun temelli öğretimsel uygulamalar/etkinlikler, oyun aracılığıyla desteklenebilecek gelişimsel alanlar; oyunun içine öğretimi gömme uygulamaları, oyunun özel eğitimde etkili kullanımına ilişkin araştırma sonuçları; müziğin tanımı ve önemi; müziğin gelişimi ve özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin müzik özellikleri, özel eğitimde müzik aracılığıyla öğretim; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarla müziğin kullanımı ve uyarlanması, müzik temelli öğretimsel uygulamalar/etkinlikler; müzik aracılığıyla desteklenebilecek gelişimsel alanlar; müziğin içine öğretimi gömme uygulamaları; müziğin özel eğitimde etkili kullanımına ilişkin araştırma sonuçları.

Braille Okuma-Yazma

(2-0-2)

Braille yazı sistemi; Braille yazı sisteminde kullanılan araç ve gereçler; Braille alfabesiyle okuma ve yazma, tek harfli, iki harfli, hece ve kelime kökü kısaltmalarını kullanarak okuma, yazma; kabartma matematik ve fen sembolleri

Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem

(1-4-3)

Özel eğitim hizmetlerinin sağlandığı resmi kurumlarda ve sınıflarda okul deneyimi kazanma; gözlem yapma; kurum ve sınıf içi eğitsel, davranışsal ve gelişimsel uygulamaları gözleme; çocukların akademik ve akademik olmayan davranışlarını gözleme; gözlemleri paylaşma ve tartışma; kurumda ve sınıfta karşılaşılabilecek sorunlar ve öneriler hakkında tartışma.

Seçmeli III

(2-0-2)

Seçmeli IV

(2-0-2)

V. YARIYIL

Özel Eğitimde Okuma-Yazma Öğretimi

(3-0-3)

Okuma ve yazmanın tanımı ve yapısı; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde okuma-yazma özellikleri; okumaya hazırlık programlarıyla ilgili yaklaşımlar; okumaya hazırlığın değerlendirilmesi ve okumaya hazırlığın desteklenmesi; yazma mekaniğinin öğretimi; işlevsel okuma-yazmanın değerlendirilmesi ve işlevsel okuma-yazmanın öğretimi; ses temelli okuma-yazma öğretimi, cümle temelli okuma-yazma öğretimi, hece temelli okuma-yazma öğretimi, kelime temelli okuma-yazma öğretimi, kaynaştırma sınıfında okuma-yazma için yapılabilecek uyarlamalar; farklı özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik okuma-yazma öğretim teknikleri/stratejileri, okuma-yazma öğretiminde bilimsel dayanaklı uygulamalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplara okuma-yazma öğretimini uyarlama süreci.

Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

(3-0-3)

Fen bilgisi öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri; fen bilgisindeki temaları inceleme; konuları sıralama; konuların kazandırılması için gerekli kavramları belirleme ve bunlara dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçları geliştirme; öğrencilerin düzeylerine göre ders planlarını hazırlama; örnek öğretim uygulamaları; fen bilgisi öğretimini özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlama; sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri; sosyal bilgilerdeki temaların incelenmesi (uniteler, belirli gün ve haftalar, vb.); konuların mantıklı sıraya konulması; konuların kazandırılması için gerekli kavramların belirlenmesine dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçlarının geliştirilmesi, öğrencilerin düzeyine göre ders planlarını hazırlama; örnek öğretim uygulamaları; sosyal bilgiler öğretimini özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlama.

Özel Eğitimde Matematik Öğretimi

(3-0-3)

Matematik beceri ve kavramların değerlendirilmesi; matematik öğretimi ve planlaması; basamaklandırılmış öğretim ve doğrudan öğretim yaklaşımları; problem çözme becerileri geliştirme; matematik programını uygulama, sayma, toplama, çıkarma, çarpma, bölme işlemlerinin öğretimi; matematik öğretiminde hata türleri ve analizi; işlevsel matematik becerilerinin öğretimi; değer (para), zaman, uzunluk ve ağırlık ölçüleri, geometri kavram ve becerilerinin öğretimi yolları; kaynaştırma sınıfında matematik öğretimi için yapılabilecek uyarlamalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik matematik öğretim teknikleri/stratejileri; matematik öğretiminde bilimsel dayanaklı uygulamalar, matematik öğretimini farklı özel eğitim gruplarına uyarlama.

Özel Eğitimde Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi

(3-0-3)

Temel kavramlar: temel beceriler, uyum becerileri ve toplumsal uyum becerileri; toplumsal becerilerinin tanımı: temel beceriler, sosyal beceriler ve pratik beceriler; temel becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi: işlevsel okuma-yazma, rakamları, parayı, zamanı bilme; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde sosyal beceri gelişimi; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde sosyal ve duygusal zekâ; sosyal becerileri oluşturan unsurlar; sosyal becerilerin günlük ve iş yaşamındaki, toplumsal uyum sürecindeki önemi; sosyal becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi: kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, özgüven, sosyal problem çözme, kurallara uyma; pratik becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi: günlük yaşam-özbakım becerileri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere hangi toplumsal uyum becerilerinin kazandırılmasının uygun olduğuna karar verme; toplumsal uyum becerilerinin kazandırılması için değerlendirme araçları hazırlama; öğretim ortamları ve yöntemleri; öğretim sunma; kazandırılan becerilerin sürekliliğini ve genellenmesini sağlama.

Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Geçiş Planlarının Hazırlanması

(2-0-2)

Bireyselleştirilmiş eğitim planları (BEP); BEP'in öğeleri; BEP'in yasal dayanakları; BEP ve okul programları (okulöncesi, ilköğretim programları); ölçme araçları ve ayrıntılı değerlendirme; amaçlar: kısa ve uzun dönemli amaçlar, yerleştirme ve ilgili ek özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi; öğretim amaçlarını ve öğretim basamaklarını oluşturma ve sıralama; öğretim süreçlerini belirleme ve ilerlemeleri kayıt etme; tüm hizmet planları; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde 0-3 yaş döneminde bireyselleştirilmiş aile hizmet planlarının (BAHP) tanımı, önemi ve örnekleri; geçiş planları: tanımı ve önemi; geçiş türleri: hastaneden-eve, evden-kuruma, kurumdan-kuruma; farklı geçiş planı örnekleri ve geliştirilmesi; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde BAHP, BEP ve geçiş planı uyarlamaları ve dikkat edilecek hususlar; BEP'in, BAHP'nin ve geçiş planlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi.

Sınıf Yönetimi

(2-0-2)

Sınıf yönetimiyle ilgili temel kavramlar, sınıf içi iletişim ve etkileşim, sınıf yönetiminin tanımı, sınıf yönetimi kavramının sınıfta disiplini sağlamadan farklı yanları ve özellikleri, sınıf ortamını etkileyen sınıf içi ve sınıf dışı etkenler, sınıf yönetimi modelleri, sınıfta kurallar geliştirme ve uygulama, sınıfı fiziksel olarak düzenleme, sınıfta istenmeyen davranışların yönetimi, sınıfta zamanın yönetimi, sınıf organizasyonu, öğrenmeye uygun olumlu bir sınıf ortamı oluşturma (örnekler ve öneriler).

Seçmeli V

(2-0-2)

Seçmeli VI

(2-0-2)

VI. YARIYIL

Özel Eğitimde Aile Eğitimi

(3-0-3)

Aile kavramı; aile sistem kuramları; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ailelerinin geçirdikleri uyum evreleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocukların eğitimine aile katılımının önemi, kuramsal ve yasal dayanakları; yasalarda ailelere getirilen hak ve sorumluluklar; ailelerin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitim sürecine katılımı; öğrencinin değerlendirilmesi; bireyselleştirilmiş aile eğitim planı (BAIIP), bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) ve geçiş planlarına ailenin katılımı; ailelere öğretme becerileri kazandırma; kurum, ev ve kurum-ev merkezli aile öğretim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi.

Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi

(3-0-3)

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için okuma-yazma gelişimini ve okumanın değerini anlamaya ilişkin etkinlikler; sözcük dağarcığını geliştirme, dilbilgisi öğretimi; yazma süreci; yazılı metin türleri; yazılı ifade becerilerine ilişkin etkinlik hazırlama; okuma becerileri ve stratejilerinin tanımı; metin incelemede beceri ve stratejilerin uygulanması; bireyselleştirilmiş okuma öğretiminin önemi; uygulanması ve değerlendirilmesi; eleştirel okuma; yaratıcı yazma; okuma metni analiz yöntemleri; dinleme becerilerini geliştirici çalışmalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik okuma-yazmayı geliştirici teknikler/stratejiler.

Özel Eğitimde Fiziksel Eğitim ve Spor

(3-0-3)

Temel kavramlar: bozukluk, özür, engel, nedenler, önleme, fiziksel eğitim ve spor; farklı özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özelliklerini ölçme ve değerlendirme; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özelliklerini destekleme amaçlı planlama ve program yapma, fiziksel eğitim ve sporda kullanılacak öğretimsel yaklaşımlar, fiziksel eğitimi ve sporu özel eğitim ihtiyacı olan bireylere uyarlama süreci.

Özel Eğitimde Sanatsal Becerilerin Öğretimi

(2-0-2)

Sanatsal becerilere ilişkin temel kavramlar; normal gelişim sürecinde çocukta çizgi gelişimi; çizgi gelişiminin özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda çizgi gelişimi ve özellikler; sanatsal becerilerin (resim-iş) öğretiminde kullanılacak öğretim yöntemleri; sanatsal becerilerin (resim-iş) öğretiminde kullanılacak öğretim yöntemlerinin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlanması; farklı sanatsal becerilerin öğretimi: sulu boya ile boyama, makasla kesme, baskı, püskürtme, origami ve mum çalışmaları, maske, kukla yapma ve bileklik yapma; çocukta sanatsal becerileri değerlendirmek ve kazandırmak için ölçme aracı geliştirme; öğretim planları hazırlama; öğretim uygulama örnekleri geliştirme ve uygulama.

Topluma Hizmet Uygulamaları

(1-2-2)

Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması.

Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi

(1-4-3)

Özel eğitim hizmetlerinin sağlandığı kurumlarda okul deneyimi kazanma; eğitim-öğretim hizmetlerine katılma; özel eğitim hazırlık çalışmalarını planlama; eğitim ortamlarında sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve diğerleriyle işbirliği yapma; eğitim ortamlarında sınıf yönetme; öğretimsel uyarlamalar yapma; öğretimi yürütme; yürütülen uygulamaların sınıf içi sunumlarını gerçekleştirme; karşılaşılan sorunlara ilişkin öneriler geliştirme ve uygulama.

Seçmeli VII

(2-0-2)

Seçmeli VIII

(2-0-2)

VII. YARIYIL

Özel Eğitimde Meslek Etiği

(2-0-2)

Özel eğitim öğretmenliğinin önemi ve özellikleri; özel eğitim öğretmenlerinin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterlilikleri; özel eğitimde kişisel ve mesleki gelişim; bilimsel temelli gelişmeleri takip etme ve uygulama; etığın tanımı ve önemi; genel etik ilkeleri ve uygulama alanları; etikle ilgili temel kavramlar, etik teorisi; özel eğitim öğretmenliği ve etik; özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ve etik; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin aileleri ve etik; özel eğitimde etik ilkeleri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencileri ve ailelerini destekleme. bilgi edinimi, korunumu ve paylaşımı; işbirliği, sosyo-kültürel farklılıklara saygı, cinsiyete saygı, bilimsel bilgiyi takip etme, öğrenme ve paylaşma.

Özel Eğitimde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

(1-2-2)

Öğretim teknolojisiyle ilgili temel kavramlar, çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri, öğretim sürecindeki yeri ve önemi; öğretim araç-gereçlerinin seçimi, değerlendirilmesi ve etkili kullanımı, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik olarak araç-gereç ve materyal tasarlama, örnek uygulamalar planlama, kavram öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama, değerlendirmeye dayalı olarak bir kavram seçme, kavram analizi yapma, kavram öğretim materyali hazırlama), sosyal beceri öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama ve uygulama, değerlendirmeye dayalı olarak bir sosyal beceri seçme, öğreteceği beceriye yönelik araçlar hazırlama). (Tasarlanan materyallerin uygulamaları aynı dönemde yürütülen Özel Eğitimde Öğretmenlik Uygulaması I derslerinde yapılacaktır).

Bilimsel Araştırma Yöntemleri

(2-0-2)

Bilim ve bununla ilgili temel kavramlar (olgu, bilgi, mutlak, doğru, yanlış, evrensel bilgi vb.), bilim tarihine ilişkin temel bilgiler, bilimsel araştırmanın yapısı, bilimsel yöntemler ve bu yöntemlere ilişkin farklı görüşler, problem, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve veri toplama yöntemleri (nicel ve nitel veri toplama teknikleri), verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması ve raporlaştırılması.

Özel Eğitimde Öğretmenlik Uygulaması I

(2-8-6)

Davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamasına ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma, hazırladığı ölçü araçlarıyla öğrencilerin yapabildikleri belirleme, beceri öğretimi yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi.

Seçmeli IX

(2-0-2)

Seçmeli X

(2-0-2)

VIII. YARIYIL

Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler

(2-0-2)

Türkiye’de engelli bireylere ve özel eğitime yönelik politikaların ve yasal düzenlemelerin geçmişi; engelli bireylere ve özel eğitime yönelik ulusal politikalar ve yasal düzenlemeler; engelli bireylere ve özel eğitime yönelik uluslararası politikalar ve yasal düzenlemeler; Türkiye’nin uluslararası sözleşmelere taraf olması; dünyadaki yasal düzenlemelerin engelli bireyler, özel eğitim uygulamaları ve Türkiye’deki düzenlemeler açısından önemi; engelli bireylere yönelik genel paradigma değişimi; politika, yasal düzenlemeler ve uygulamalar arasındaki boşluk.

Rehberlik

(3-0-3)

Temel kavramlar, öğrenci kişilik hizmetleri, psikolojik danışma ve rehberliğin bu hizmetler içerisindeki yeri, rehberliğin ilkeleri, gelişimi, psikolojik danışma ve rehberliğin çeşitleri, servisler (hizmetler), teknikler, örgüt ve personel, alandaki yeni gelişmeler, öğrenciyi tanıma teknikleri, rehber-öğretmen işbirliği, öğretmenin yapacağı rehberlik görevleri.

Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi

(2-0-2)

Türk eğitim sisteminin amaçları ve temel ilkeleri, eğitimle ilgili yasal düzenlemeler, Türk eğitim sisteminin yapısı, yönetim kuramları ve süreçleri, okul örgütü ve yönetimi, okul yönetiminde personel, öğrenci, öğretim ve işletmecilikle ilgili işler, okula toplumsal katılım.

Özel Eğitimde Öğretmenlik Uygulaması II

(2-8-6)

Kavram, beceri, oyun ve akademik alanlarda belirlenen becerilerde öğretim yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi, davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan, bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamaya ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma.

Seçmeli XI

(2-0-2)

Seçmeli XII

(2-0-2)

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMINDA YER ALAN

ALAN SEÇMELİ DERS HAVUZU

- Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans programında, **Zihin Yetersizliği, Otizm Spektrum Bozukluğu, Öğrenme Güçlüğü, Özel Yetenek, İşitme Yetersizliği ve Görme Yetersizliği** olmak üzere toplam altı seçmeli ders alanı bulunmaktadır.
- Her öğrenci, her bir alan seçmeli ders havuzundan en az bir ders almak zorundadır.
- Öğrenciler, ilgi ve isteklerine göre uzmanlaşmak istedikleri alanlarla ilgili seçmeli derslerden toplamda en az yedi ders almalıdır.

Zihin Yetersizliği (ZY) Alanında Seçmeli Dersler	Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Alanında Seçmeli Dersler	Öğrenme Güçlüğü (ÖG) Alanında Seçmeli Dersler
1. ZY'de Kavram Öğretimi	1. OSB'de Davranış Yönetimi	1. Okuma Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale
2. ZY'de Öğretim Uyarlamaları	2. OSB'de Temel Becerilerin Kazandırılması	2. Yazma Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale
3. ZY'de Sosyal Beceri Öğretimi	3. OSB için Alternatif İletişim Yöntemleri	3. Matematik Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale
4. Çoklu Yetersizlik ve Eğitimleri	4. OSB'de Teknoloji Destekli Öğretim	4. ÖG için Öğrenme Stratejileri
5. ZY'de Yetişkinliğe Geçiş	5. OSB'de Sosyal Beceri Öğretimi	5. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
6. İş ve Meslek Becerilerinin Öğretimi	6. Orta ve İleri Düzeyde OSB Eğitimi	6. ÖG'de Erken Müdahale ve Değerlendirme
7. Ergenlik ve Cinsel Eğitim	7. Yüksek İşlevli OSB Eğitimi	7. ÖG ve Davranış Bozuklukları
8. Erken Müdahale Programları	8. Doğal Öğretim Süreci ve Uygulanması	8. ÖG'de Destek Eğitim Programları
9. ZY'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği	9. Yanlızsız Öğretim Yöntemleri	9. ÖG'de Akademik Olmayan Becerilerin Desteklenmesi
10. ZY'de Teknoloji Destekli Öğretim	10. OSB'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği	10. ÖG'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği

Özel Yetenek (ÖY) Alanında Seçmeli Dersler	İşitme Yetersizliği (İY) Alanında Seçmeli Dersler	Görme Yetersizliği (GY) Alanında Seçmeli Dersler
1. ÖY'de Program Geliştirme	1. İY ve Dil	1. İleri Seviye Braille Okuma Yazma
2. ÖY'de Sosyal, Duygusal ve Akademik Rehberlik	2. İY'de İletişim Becerilerinin Desteklenmesi	2. Yönelim ve Bağımsız Hareket Becerilerinin Öğretimi
3. ÖY'de Tanılama Modelleri ve Testleri	3. İşitmenin Doğası ve İşitmeye Yardımcı Teknolojiler	3. Görme Becerilerinin Desteklenmesi
4. Yaratıcı Düşünme Eğitimi	4. Koklear İmplant ve Dinleme Eğitimi	4. GY İçin Yardımcı Teknolojiler
5. Eleştirel Düşünme Eğitimi	5. İY'de Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi	5. GY'de Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi
6. ÖY'de Duyuşsal Eğitim	6. İY'de Ders Planı Geliştirme	6. GY'de Program Geliştirme
7. ÖY'de Öğrenme Problemleri ve Eğitimi	7. İleri Seviye Türk İşaret Dili	7. GY Olan Yetişkinlerin Eğitimi
8. ÖY'de Erken Çocukluk Döneminde Tanılama ve Eğitim	8. İY'de Özel Öğretim Yöntemleri	8. GY'de Sosyal Beceri Öğretimi
9. ÖY Eğitimine Aile Katılımı	9. İY Eğitimine Aile Katılımı	9. GY Eğitimine Aile Katılımı
10. ÖY'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği	10. İY'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği	10. GY'de Disiplinlerarası Çalışma ve İşbirliği

**EK 6: ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI VE DERS
İÇERİKLERİ (2018)**

**OZEL EGITIM OGRETMENLIGI
LISANS PROGRAMI**

I. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Eğitime Giriş	2	0	2	3
Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3
Yabancı Dil 1	2	0	2	3
Türk Dili 1	3	0	3	5
Bilgisim Teknolojileri	3	0	3	5
Özel Eğitim	2	0	2	4
Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu	2	0	2	4
Toplam	18	0	18	30

II. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
Eğitim Felsefesi	2	0	2	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
Yabancı Dil 2	2	0	2	3
Türk Dili 2	3	0	3	5
Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek	2	0	2	4
İsitmeye ve Görme Yetersizliği	2	0	2	4
Çocuk Gelişimi	3	0	3	5
Toplam	18	0	18	30

III. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
Seçmeli 1	2	0	2	4
Seçmeli 2	2	0	2	4
Erken Çocuklukta Özel Eğitim	3	0	3	4
Uygulamalı Davranış Analizi	3	0	3	4
Özel Eğitimde Değerlendirme	3	0	3	3
Özel Eğitimde Bütünleştirme	2	0	2	2
Türk İşaret Dili	2	0	2	3
Toplam	21	0	21	30

IV. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3
Seçmeli 3	2	0	2	4
Seçmeli 4	2	0	2	4
Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi	3	0	3	4
Özel Eğitimde Teknoloji Destekli Öğretim	2	0	2	3
Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Seçmiş Planlarının Hazırlanması	2	0	2	2
Braille Okuma-Yazma	2	0	2	2
Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem	1	4	3	5
Toplam	18	4	20	30

V. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3
Seçmeli 5	2	0	2	4
Seçmeli 6	2	0	2	4
Özel Eğitimde Okuma-Yazma Öğretimi	3	0	3	4
Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3	3
Özel Eğitimde Matematik Öğretimi	3	0	3	3
Özel Eğitimde Sanatsal Becerilerin Öğretimi	2	0	2	3
Özel Eğitimde Fiziksel Eğitim ve Spor	2	0	2	3
Toplam	21	0	21	30

VI. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3
Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
Seçmeli 7	2	0	2	4
Seçmeli 8	2	0	2	4
Özel Eğitimde Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi	3	0	3	4
Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi	2	0	2	3
Özel Eğitimde Oyun ve Müzik	2	0	2	2
Özel Eğitimde Aile Eğitimi	2	0	2	2
Özel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi	1	4	3	5
Toplam	18	4	20	30

VII. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	10
Seçmeli 1	2	0	2	4
Seçmeli 2	2	0	2	4
Seçmeli 9	2	0	2	4
Seçmeli 10	2	0	2	4
Özel Eğitimde Materyal Tasarımı	1	2	2	4
Toplam	11	8	15	30

VIII. Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K	AKTS
Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	10
Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
Seçmeli 3	2	0	2	4
Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
Seçmeli 11	2	0	2	4
Seçmeli 12	2	0	2	4
Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler	2	0	2	2
Toplam	13	8	17	30

Genel Toplam

	T	U	K	AKTS	SAAT	YÜZDE
Meslek Bilgisi	36	12	42	71	48	28
Genel Kültür	18	2	19	30	20	13
Alan Eğitimi	84	10	89	139	94	59
Toplam	138	24	150	240	162	100

I. Yarıyıl

MB Eğitime Giriş

Eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar; eğitimin amaçları ve işlevleri; eğitimin diğer alanlarla ve bilimlerle ilişkisi; eğitimin hukuki, sosyal, kültürel, tarihî, politik, ekonomik, felsefi ve psikolojik temelleri; eğitim bilimlerinde yöntem; bir eğitim ve öğrenme ortamı olarak okul ve sınıf; öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede güncel gelişmeler; yirmi birinci yüzyılda eğitimle ilgili yönelimler.

MB Eğitim Psikolojisi

Psikolojinin ve eğitim psikolojisinin temel kavramları; eğitim psikolojisinde araştırma yöntemleri; gelişim kuramları, gelişim alanları ve gelişim süreçleri; gelişimde bireysel farklılıklar; öğrenmeyle ilgili temel kavramlar; öğrenmeyi etkileyen faktörler; eğitim-öğrenme süreçleri çerçevesinde öğrenme kuramları; öğrenme sürecinde motivasyon.

GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 1

Osmanlı Devleti'nin yıkılışını hazırlayan iç ve dış sebepler; XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde yenilik hareketleri; Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki fikir akımları; XX. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nin siyasi ve askeri durumu; I. Dünya Savaşı ve Ermeni meselesi; Anadolu'nun işgali ve tepkiler; Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışı ve faaliyetleri; kongreler dönemi ve teşkilatlanma; son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin açılışı ve Misak-ı Millî'nin kabulü; Millî Mücadele'ye hazırlık ve bu hazırlığın maddi ve manevi temeller; TBMM'nin açılışı ve faaliyetleri; Sevr Antlaşması; Güney ve Doğu cephelerindeki mücadeleler; düzenli ordunun kuruluşu, Yunan taarruzu ve Batı cephesindeki savaşlar, Mudanya Mütarekesi'nin imzalanması, Lozan Konferansı'nın toplanması ve Barış Antlaşması'nın imzalanması.

GK Yabancı Dil 1

Şimdiki zaman; geniş zaman; bu zamanlarda sözel, okuma, yazma ve dinleme becerileri; sözel beceriler (kendini tanıtmak, bir şeyi/yeri tarif edebilme, yol tarifi verebilme, kişisel bilgilere yönelik soru ve cevap kalıpları); okuma becerileri (lokantada, otobüs-tren vb. ulaşım araçlarında, alış-veriş yerlerinde liste/etiket okuma, soru sorma vb.); yazma becerileri (kısa mesaj yazma, poster içeriği yazma, form doldurma); dinleme becerileri (yol tarifi, yer/kişiyi tanıma vb.).

GK

Türk Dili 1

Yazı dili ve özellikleri; yazım ve noktalama; yazılı ve sözlü anlatımın özellikleri; paragraf oluşturma ve paragraf türleri (giriş, gelişme, sonuç paragrafları); düşünceyi geliştirme yolları (açıklama, tartışma, öyküleme, betimleme; tanımlama, örneklendirme, tanık gösterme, karşılaştırma vb. uygulamaları); metin yapısı (metnin yapısal özellikleri, giriş-gelişme-sonuç bölümleri); metinsellik özellikleri (bağlıklık, tutarlılık; amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik, metinlerarasılık); metin yazma (taslak oluşturma, yazma, düzeltme ve paylaşma); bilgilendirici-açıklayıcı metin yazma; öyküleyici metin yazma; betimleyici metin yazma; tartışmacı ve ikna edici metin yazma.

GK

Bilişim Teknolojileri

Bilişim teknolojileri ve bilgi-işlemsel düşünme; problem çözme kavramları ve yaklaşımları; algoritma ve akış şemaları; bilgisayar sistemleri; yazılım ve donanımla ilgili temel kavramlar; işletim sistemlerinin temelleri, güncel işletim sistemleri; dosya yönetimi; yardımcı programlar (üçüncü parti yazılımlar); kelime işlem programları; hesaplama/tablo/grafik programları; sunu programları; masaüstü yayıncılık; veri tabanı yönetim sistemleri; web tasarımı; eğitimde internet kullanımı; iletişim ve işbirliği teknolojileri; güvenli internet kullanımı; bilişim etiği ve telif hakları; bilgisayar ve internetin çocuklar/gençler üzerindeki etkileri.

AE

Ozel Eğitim

Temel kavramlar; özel eğitim ihtiyacı olan bireyler; dil ve konuşma bozukluğu; fiziksel yetersizlik/süreğen hastalık; çoklu yetersizlik; duygu/davranış bozukluğu, sınıflandırma, yaygınlık ve görülme sıklığı, nedenler, tarama/tanımlama, ekip; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; aile kavramı ve özel eğitim ihtiyacı olan çocuğa sahip ailelerin özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocuğa ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

AE

Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu

Temel kavramlar; zihin yetersizliği olan bireyler; otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireyler; sınıflandırma: eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler: doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanımlama: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanımlama; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve iş birliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; zihin yetersizliği olan bireye, OSB olan bireye ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

II. Yarıyıl

MB Eğitim Sosyolojisi

Sosyolojinin temel kavramları: Toplum, sosyal yapı, sosyal olgu, sosyal olay vd.; sosyolojinin öncüleri (İbn-i Haldun, A. Comte, K. Marx, E. Durkheim, M. Weber vd.) ve eğitim görüşleri; temel sosyolojik teoriler (işlevselcilik, yapısalcılık, sembolik etkileşimcilik, çatışma kuramı, eleştirel teori, fenomenoloji ve etnometodoloji) açısından eğitim; toplumsal süreçler (sosyalleşme, sosyal tabakalaşma, sosyal hareketlilik, sosyal değişme vd.) ve eğitim; toplumsal kurumlar (aile, din, ekonomi, siyaset) ve eğitim; Türkiye'de sosyolojinin ve eğitim sosyolojisinin gelişimi (Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Nurettin Topçu, Mümtaz Turhan vd.); kültür ve eğitim; sosyal, kültürel, ahlaki bir sistem ve topluluk olarak okul.

MB Eğitim Felsefesi

Felsefenin temel konuları ve sorun alanları; varlık, bilgi, ahlak/değerler felsefesi ve eğitim; temel felsefi akımlar (idealizm, realizm, natüralizm, ampirizm, rasyonalizm, pragmatizm, varoluşçuluk, analitik felsefe) ve eğitim; eğitim felsefesi ve eğitim akımları: Daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik, varoluşçu eğitim, eleştirel/radikal eğitim; İslam dünyasında ve Batıda bazı felsefecilerin (Platon, Aristoteles, Socrates, J. Dewey, İbn-i Sina, Farabi, J. J. Rousseau vd.) eğitim görüşleri; insan doğası, bireysel farklılıklar ve eğitim; bazı siyasi ve ekonomik ideolojiler açısından eğitim; Türkiye'de modernleşme sürecinde etkili olan düşünce akımları ve eğitim; Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri.

GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2

Siyasi alanda yapılan inkılaplar (Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyet'in ilanı, Halifeliğin kaldırılması vb); sosyal alanda yapılan inkılaplar (Şapka inkılabı, Tekke ve zaviyelerin kapatılması, Takvim, Saat ve Soyadı Kanunu); eğitim ve kültür alanında gerçekleştirilen inkılaplar (Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Harf inkılabı, Türk Tarih ve Dil inkılabı); hukuk alanında yapılan inkılaplar; Atatürk dönemi çok partili hayata geçiş denemeleri ve tepkiler (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşu ve kapatılması, Şeyh Said isyanı ve Atatürk'e suikast girişimi); Atatürk dönemi çok partili siyasal hayata geçiş denemeleri (Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşu, kapatılması ve Menemen Olayı); Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin ekonomik kaynakları ve politikası (İzmir İktisat Kongresi); Atatürk dönemi Türk dış politikası (Nüfus Mübadelesi, Milletler Cemiyeti'ne üyelik, Balkan Antantı ve Sadabat Paktı); Atatürk dönemi Türk dış politikası (Montrö Boğazlar Sözleşmesi, Hatay'ın Anavatan'a katılması, Türkiye'nin diğer ülkelerle olan ikili münasebetleri); Atatürk düşünce sisteminin tanımı, kapsamı ve Atatürk ilkeleri; Atatürk'ten sonra Türkiye, Demokrat Parti'nin iktidar yılları, 1960 ve 1970'li yıllarda Türkiye, 1960 sonrası Türkiye'nin dış politikası.

GK Yabancı Dil 2

Geçmiş zaman; gelecek zaman; kipler (can, could, may, must vb.); bu zamanlarda ve kiplerde konuşma, okuma, yazma ve dinleme becerileri; sözel beceriler (lokanta ve restoranlarda soru sorma, yemek siparişi verme vb.); okuma becerileri (internet hava durumu raporları, yemek tarifi, afiş/poster metinleri vb.); yazma becerileri (kısa mesaj yazma, yazılı yol tarifi verebilme, e-posta/davetiye yazma vb.); dinleme becerileri (hava durumu raporu, yemek tarifi vb.).

GK Türk Dili 2

Akademik dil ve yazının özellikleri; akademik yazılarda tanım, kavram ve terimlerden yararlanma; nesnel ve öznel anlatım; akademik metinlerin yapısı ve türleri (makale, rapor ve bilimsel özet vb.); iddia, önerme yazma (bir düşünceyi doğrulama, savunma ya da karşı çıkma); bilimsel raporların ve makalelerin biçimsel özellikleri; rapor yazmanın basamakları; açıklama, tartışma, metinler arası ilişki kurma, kaynak gösterme (atıf yapma ve dipnot gösterme, kaynakça oluşturma); başlık yazma, özetleme, anahtar kelime yazma; bilimsel yazılarda dikkat edilecek etik ilkeler; akademik metin yazma uygulamaları.

AE Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek

Temel kavramlar; öğrenme güçlüğü/dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireyler; özel yetenekli bireyler; sınıflandırma: eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler: doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanımlama: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanımlama; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve işbirliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; öğrenme güçlüğü/dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireye, özel yetenekli bireye ve ailelerine yönelik tutumlar; ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

AE İşitme ve Görme Yetersizliği

Temel kavramlar: işitme yetersizliği olan bireyler, işitmenin doğası; görme yetersizliği olan bireyler, görmenin doğası; sınıflandırma: eğitsel, psikolojik, tıbbi; yaygınlık ve görülme sıklığı; nedenler: doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası; tarama/tanımlama: tıbbi, gelişimsel ve eğitsel tarama/tanımlama; akademik ve akademik olmayan özellikler; ekip ve işbirliği; eğitim-öğretim ortamları; bilimsel dayanaklı uygulamalar; ailelerin özellikleri; işitme yetersizliği olan bireye, görme yetersizliği olan bireye ve ailelerine yönelik tutumlar, ailelere sunulan hizmetler, destekler ve yasal haklar.

AE Çocuk Gelişimi

Temel kavramlar: gelişim, büyüme, olgunlaşma; gelişimin ilkeleri; doğum öncesi gelişim ve doğum öncesi gelişimi etkileyen etmenler; fiziksel gelişim, tanımı ve önemi; çocuklarda 0-12 yaş fiziksel gelişim özellikleri; ergenlik döneminin fiziksel ve fizyolojik özellikleri; bilişsel gelişim, tanımı ve

önemi, bilişsel gelişimle ilgili kavramlar; dönemlere göre bilişsel gelişim özellikleri; dil gelişimi, tanımı ve önemi, dönemlere göre dil gelişim özellikleri, dil gelişimini etkileyen etmenler; sosyal-duygusal gelişim, tanımı ve önemi, dönemlere göre sosyal-duygusal gelişim özellikleri; ahlak gelişimi, tanımı ve önemi, ahlaki gelişim süreci ve özellikleri; cinsel gelişim ve eğitim, cinsel gelişimle ilgili kavramlar, cinsel gelişimi etkileyen etmenler, cinsel gelişim süreci, cinsel eğitim; özbakım becerileri, özbakım becerilerinin gelişimi ve gelişimsel dönemlere göre özbakım becerileri.

III. Yarıyıl

MB Türk Eğitim Tarihi

Türk eğitim tarihinin konusu, yöntemi ve kaynakları; ilk Türk devletlerinde eğitim; ilk Müslüman Türk devletlerinde eğitim; Türkiye Selçukluları ve Anadolu Beyliklerinde eğitim; Osmanlı Devleti'nde eğitim; İlk yenileşme hareketlerine kadar eğitim sistemi; 13-18. yüzyıllarda Osmanlı coğrafyası dışındaki Türk devletlerinde eğitim; Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'a kadar eğitimde yenileşme hareketleri; Tanzimat'tan Cumhuriyete modern eğitim sisteminin kuruluşu; geleneksel eğitimin yeniden düzenlenmesi; 19-20. yüzyıllarda Avrasya'daki diğer Türk devlet ve topluluklarında eğitim; millî mücadele döneminde eğitim; Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim; Türkiye eğitim sisteminin temelleri, yapısı, kuruluşu ve gelişimi; başlangıcından bugüne öğretmen yetiştirme süreci; 21. yüzyılda Türk dünyasında eğitim; ortak hedefler, dil ve alfabe birliği, ortak tarih yazma çalışmaları.

MB Eğitimde Araştırma Yöntemleri

Araştırma yöntemleriyle ilgili temel kavramlar ve ilkeler; araştırma süreci (sorunu fark etme, problemi ve örnekleme belirleme, veri toplama ve analizi, sonuçları yorumlama); veri toplama araçlarının genel özellikleri; verilerin analizi ve değerlendirilmesi; makale, tez ve veri tabanlarına erişim; araştırma modelleri ve türleri; bilimsel araştırmalarda temel paradigmlar; nicel ve nitel araştırma desenleri; nitel araştırmada örnekleme, veri toplama, verilerin analizi; nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik; makale ya da tez inceleme, değerlendirme ve sunma; araştırma ilkelerine ve etiğine uygun araştırma raporu hazırlama; eğitimde aksiyon (eylem) araştırması.

AE Erken Çocuklukta Özel Eğitim

Temel kavramlar: bebeklik, erken çocukluk dönemi ve gelişimsel gerilik kavramı; erken çocuklukta özel eğitimin (EÇÖZE) tanımı, önemi, tarihi ve teorik alt yapısı; yasalarda EÇÖZE; EÇÖZE'de rol alan uzmanlar; aile katılımı; EÇÖZE'de değerlendirme; EÇÖZE'de müdahale programları: kurum, ev ve kurum-ev merkezli uygulamalar; EÇÖZE ve geçiş süreci; EÇÖZE'de temel konular: oyun, gelişimsel dönemlere uygun uygulamalar, doğal öğretim, aile merkezli uygulamalar.

AE Uygulamalı Davranış Analizi

Uygulamalı davranış analizinin (UDA) temelleri, tarihçesi, tanımı, ilkeleri ve önemi; UDA ve etik; hedef davranış belirleme, tanımlama, ölçme ve kaydetme; hedef davranışa ilişkin toplanan verilerin analizi ve değerlendirilmesi; öğretime karar vermek için verilerin kullanımı; davranış işlevlerini belirleme; davranış artırma ilkeleri ve işlem süreçleri; pekiştirme çeşitleri ve kullanımı; sembol pekiştirme; yeni davranışların kazandırılmasında ilkeler ve işlem süreçleri; davranış azaltma ilkeleri ve işlem süreçleri; ayrımlı pekiştirme: sönme, tepkinin bedeli; genellemenin sağlanması; UDA ve tek denekli araştırma yöntemleri.

AE Özel Eğitimde Değerlendirme

Temel kavramlar; değerlendirmenin yasal ve felsefi temelleri; değerlendirmenin amaçları; tıbbi, gelişimsel, psikolojik ve eğitsel değerlendirme; değerlendirme süreci: tarama, tanımlama, yerleştirme, programlama ve programın değerlendirilmesi; değerlendirmede gönderme öncesi süreç; gönderme ve ayrıntılı değerlendirme süreci; formal değerlendirme yöntemleri; informal değerlendirme yöntemleri; müfredata dayalı değerlendirme; gözlem; beceri analizi; ölçüt bağımlı testler; çalışma örneği analizi; performans değerlendirilmesi; değerlendirme sürecinin raporlaştırılması; ölçü araçları geliştirme: çeşitli öğretim alanlarında öğrencilerin performanslarını ve gelişimlerini belirlemek için ölçü aracı hazırlama, uygulama, yorumlama, elde edilen verileri kullanma.

AE Özel Eğitimde Bütünleştirme

Özel eğitimde yerleştirme yaklaşımları, birlikte ve ayrı eğitim; bütünleştirmenin tanımı; en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramı, tarihçesi, yasal dayanakları ve türleri; destekleyici özel eğitim hizmetleri, danışmanlık, sınıf-ıçi destek ve kaynak oda; bütünleştirmede iş birliği: tanımı, önemi ve türleri; Türkiye'de bütünleştirme süreci, geçmişte ve günümüzde bütünleştirme; Türkiye'de özel eğitimle ilgili yasal düzenlemelerde bütünleştirme; bütünleştirmenin başarısını etkileyen etmenler; bütünleştirmeye ilgili araştırmalar.

AE Türk İşaret Dili

Dünyada ve Türkiye'de işaret dili; Türk İşaret Dili ve özellikleri; harfler, tanımlar ve kullanım; kendisi ile ilgili işaretler, çevre ile ilgili işaretler, cümle kurma, sayılar ve matematik işaretleri; Türk İşaret Dili dil bilgisi kavramları; Türk İşaret Dili ile karşılıklı konuşma.

MB Öğretim Teknolojileri

Eğitimde bilgi teknolojileri; öğretim süreci ve öğretim teknolojilerinin sınıflandırılması; öğretim teknolojilerine ilişkin kuramsal yaklaşımlar; öğrenme yaklaşımlarında yeni yönelimler; güncel okuryazarlıklar; araç ve materyal olarak öğretim teknolojileri; öğretim materyallerinin tasarımı; tematik öğretim materyali tasarlama; alana özgü nesne ambarı oluşturma, öğretim materyali değerlendirme ölçütleri.

MB Öğretim İlke ve Yöntemleri

Öğretim ilke ve yöntemleriyle ilgili temel kavramlar; öğretim-öğrenme ilkeleri, modelleri, stratejileri, yöntemleri ve teknikleri; öğretimde hedef ve amaç belirleme; öğretim ve öğrenmede içerik seçimi ve düzenlemesi; öğretim materyalleri; öğretimin planlanması ve öğretim planları; öğretimle ilgili kuram ve yaklaşımlar; etkili okulda öğretim, öğrenme ve öğrenmede başarı; sınıf içi öğrenmelerin değerlendirilmesi.

AE Dil ve İletişim Becerilerinin Desteklenmesi

İletişimin tanımı, dilin tanımı, dil edinim kuramları, dil, iletişim ve konuşma kavramlarının ve gelişiminin açıklanması; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda görülen temel dil, iletişim ve konuşma özellikleri ve sorunları; dil, iletişim ve konuşma sorunlarının değerlendirilmesi; dilin bileşenlerine göre amaçların belirlenmesi; iletişim becerisi kazandırmada kullanılan doğal ve yapılandırılmış bilimsel dayanaklı/etkili yöntemler; iletişim becerilerinin geliştirilmesiyle ilgili aile rehberliği.

AE Özel Eğitimde Teknoloji Destekli Öğretim

Özel eğitim ve teknolojiyle ilgili temel kavramlar; eğitimde ve özel eğitimde teknolojinin kullanımının önemi; farklı özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerde akademik ve akademik olmayan becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar; farklı teknolojik araçların (örn., akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon) özel eğitimde kullanımı; akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik araçları teknoloji destekli öğretime uygulama örnekleri; düşük ve yüksek teknoloji gerektiren alternatif ve destekleyici teknoloji uygulamaları.

AE Bireyselleştirilmiş Eğitim ve Geçiş Planlarının Hazırlanması

Bireyselleştirilmiş eğitim planları (BEP); BEP'in öğeleri; BEP'in yasal dayanakları; BEP ve okul programları (okulöncesi, ilköğretim programları); ölçme araçları ve ayrıntılı değerlendirme; amaçlar; kısa ve uzun dönemli amaçlar; yerleştirme ve ilgili ek özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi; öğre-

tim amaçlarını ve öğretim basamaklarını oluşturma ve sıralama; öğretim süreçlerini belirleme ve ilerlemeleri kayıt etme; tüm hizmet planları; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde 0-3 yaş döneminde bireyselleştirilmiş aile hizmet planlarının (BAHP) tanımı, önemi ve örnekleri; geçiş planları: tanımı ve önemi; geçiş türleri: hastaneden-eve, evden-kuruma, kurumdan-kuruma; farklı geçiş planı örnekleri ve geliştirilmesi; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde BAHP, BEP ve geçiş planı uyarlamaları ve dikkat edilecek hususlar; BEP'in, BAHP'nin ve geçiş planlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi.

AE Braille Okuma-Yazma

Braille yazı sistemi; Braille yazı sisteminde kullanılan araç ve gereçler; Braille alfabesiyle okuma ve yazma, tek harfli, iki harfli, hece ve kelime kökü kısaltmalarını kullanarak okuma, yazma; kabartma matematik ve fen sembolleri.

AE Özel Eğitim Kurumlarında Gözlem

Özel eğitim hizmetlerinin sağlandığı resmi kurumlarda ve sınıflarda okul deneyimi kazanma; gözlem yapma; kurum ve sınıf içi eğitsel, davranışsal ve gelişimsel uygulamaları gözlemleme; çocukların akademik ve akademik olmayan davranışlarını gözlemleme; gözlemleri paylaşma ve tartışma; kurumda ve sınıfta karşılaşılabilecek sorunlar ve öneriler hakkında tartışma.

V. Yarıyıl

ME Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi

Eğitim sistemlerinin oluşumu ve Türk eğitim sisteminin yapısı; Türk eğitim sistemini düzenleyen temel yasalar; Millî Eğitim Bakanlığının merkez, taşra ve yurt dışı örgütü; Türk eğitim sisteminde öğretim kademeleri; Türk eğitim sisteminde insan gücü, fiziki, teknolojik ve finansal kaynaklar; Türk eğitim sisteminde reform ve yenileşme girişimleri; örgüt-yönetim teorileri ve süreçleri; sosyal bir sistem ve örgüt olarak okul; insan kaynağının yönetimi; öğrenci özlük işleri; eğitim ve öğretimle ilgili işler; okul işletmeciliğiyle ilgili işler; okul, çevre, toplum ve aile ilişkileri; Türk eğitim sistemi ve okulla ilgili güncel tartışma ve yönelimler.

ME Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin yeri ve önemi; ölçme ve değerlendirmeye ilgili temel kavramlar; ölçme araçlarının psikometrik (geçerlik, güvenirlik, kullanılabilirlik) özellikleri; başarı testleri geliştirme ve uygulama; test sonuçlarının yorumlanması ve geri bildirim verme; test ve madde puanlarının analizi; değerlendirme ve not verme.

AE Özel Eğitimde Okuma-Yazma Öğretimi

Okuma ve yazmanın tanımı ve yapısı; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde okuma-yazma özellikleri; okumaya hazırlık programlarıyla ilgili yaklaşımlar; okumaya hazırlığın değerlendirilmesi ve okumaya hazırlığın desteklenmesi; yazma mekaniğinin öğretimi; işlevsel okuma-yazmanın değerlendirilmesi ve işlevsel okuma-yazmanın öğretimi; ses temelli okuma-yazma öğretimi, cümle temelli okuma-yazma öğretimi, hece temelli okuma-yazma öğretimi, kelime temelli okuma-yazma öğretimi, kaynaştırma sınıfında okuma-yazma için yapılabilecek uyarlamalar; farklı özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik okuma-yazma öğretim teknikleri/stratejileri, okuma-yazma öğretiminde bilimsel dayanaklı uygulamalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplara okuma-yazma öğretimini uyarlama süreci.

AE Özel Eğitimde Fen ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Fen bilgisi öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri; fen bilgisindeki temaları inceleme; konuları sıralama; konuların kazandırılması için gerekli kavramları belirleme ve bunlara dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçları geliştirme; öğrencilerin düzeylerine göre ders planlarını hazırlama; örnek öğretim uygulamaları; fen bilgisi öğretimini özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlama; sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri; sosyal bilgilerdeki temaların incelenmesi (üniteler, belirli gün ve haftalar, vb.); konuların mantıklı sıraya konulması; konuların kazandırılması için gerekli kavramların belirlenmesine dayalı olarak kavramlarla ilgili ölçüt bağımlı ölçme araçlarının geliştirilmesi; öğrencilerin düzeyine göre ders planlarını hazırlama; örnek öğretim uygulamaları; sosyal bilgiler öğretimini özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlama.

AE Özel Eğitimde Matematik Öğretimi

Matematik beceri ve kavramların değerlendirilmesi; matematik öğretimi ve planlaması; basamaktandırılmış öğretim ve doğrudan öğretim yaklaşımları; problem çözme becerileri geliştirme; matematik programını uygulama, sayma, toplama, çıkarma, çarpma, bölme işlemlerinin öğretimi; matematik öğretiminde hata türleri ve analizi; işlevsel matematik becerilerinin öğretimi; değer (para), zaman, uzunluk ve ağırlık ölçüleri; geometri kavram ve becerilerinin öğretim yolları; kaynaştırma sınıfında matematik öğretimi için yapılabilecek uyarlamalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik matematik öğretim teknikleri/stratejileri; matematik öğretiminde bilimsel dayanaklı uygulamalar; matematik öğretimini farklı özel eğitim gruplarına uyarlama.

AE Özel Eğitimde Sanatsal Becerilerin Öğretimi

Sanatsal becerilere ilişkin temel kavramlar; normal gelişim sürecinde çocukta çizgi gelişimi, çizgi gelişiminin özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda çizgi gelişimi ve özellikler; sanatsal becerilerin (resim-iş) öğretiminde kullanılabilecek öğretim yöntemleri; sanatsal becerilerin (resim-iş) öğretiminde kullanılabilecek öğretim yöntemlerinin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere uyarlanması; farklı sanatsal becerilerin öğretimi: sulu boya ile boyama, makasla kesme, baskı, püskürtme, origami ve mum çalışmaları, maske, kukla yapma ve bileklik yapma; çocukta sanatsal becerileri

değerlendirmek ve kazandırmak için ölçme aracı geliştirme; öğretim planları hazırlama; öğretim uygulama örnekleri geliştirme ve uygulama.

AE Özel Eğitimde Fiziksel Eğitim ve Spor

Temel kavramlar: bozukluk, özür, engel, nedenler, önleme, fiziksel eğitim ve spor; farklı özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özelliklerini ölçme ve değerlendirme; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde fiziksel eğitim ve spor özelliklerini destekleme amaçlı planlama ve program yapma; fiziksel eğitim ve sporda kullanılabilecek öğretimsel yaklaşımlar; fiziksel eğitimi ve sporu özel eğitim ihtiyacı olan bireylere uyarlama süreci.

VI. Yarıyıl

MB Eğitimde Ahlâk ve Etik

Ahlâk ve etikle ilgili temel kavramlar ve teoriler; etik ilke, etik kural, iş ve meslek ahlakı/etiği; sosyal, kültürel, ahlaki, etik yönleriyle öğretmenlik mesleği; eğitim ve öğrenme hakkı eğitim, öğretim, öğrenme ve değerlendirme sürecinde etik ilkeler; eğitim paydaşlarıyla (işverenler/yöneticiler, meslektaşlar, veliler, meslek kuruluşları ve toplumla) ilişkilerde etik ilkeler; eğitim/okul yöneticileri, veliler ve öğrencilerin ahlaki/etik sorumlulukları; iş ve meslek hayatında etik dışı davranışlar; Türkiye'de kamu yönetimi, eğitim ve öğretmenlerle ilgili etik düzenlemeler; okulda ve eğitimde etik dışı davranışlar, etik ikilemler, sorunlar ve çözüm yolları; okulda ahlak/etik eğitimi ve etik kurullar; ahlaki/etik bir lider olarak okul müdürü ve öğretmen.

MB Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimiyle ilgili temel kavramlar; sınıfın fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutları; sınıf kuralları ve sınıfta disiplin; sınıf disiplini ve yönetimiyle ilgili modeller; sınıfta öğrenci davranışlarının yönetimi, sınıfta iletişim ve etkileşim süreci; sınıfta öğrenci motivasyonu; sınıfta zaman yönetimi; sınıfta bir öğretim lideri olarak öğretmen; öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi; olumlu sınıf ve öğrenme ikliminin oluşturulması; okul kademelerine göre sınıf yönetimiyle ilgili örnek olaylar.

AE Özel Eğitimde Sosyal Uyum Becerilerinin Öğretimi

Temel kavramlar, temel beceriler, uyum becerileri ve toplumsal uyum becerileri; toplumsal becerilerinin tanımı, temel beceriler, sosyal beceriler ve pratik beceriler; temel becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi: işlevsel okuma-yazma, rakamları, parayı, zamanı bilme; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde sosyal beceri gelişimi; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerde sosyal ve duygusal zekâ; sosyal becerileri oluşturan unsurlar; sosyal becerilerin günlük ve iş yaşamındaki, toplumsal uyum sürecindeki önemi; sosyal becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi: kişilerarası ilişkiler, sosyal so-

rumluluk, özgüven, sosyal problem çözme, kurallara uyma; pratik becerilerin değerlendirilmesi ve öğretimi; günlük yaşam-özbakım becerileri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere hangi toplumsal uyum becerilerinin kazandırılmasının uygun olduğuna karar verme; toplumsal uyum becerilerinin kazandırılması için değerlendirme araçları hazırlama; öğretim ortamları ve yöntemleri; öğretim sunma; kazandırılan becerilerin sürekliliğini ve genellenmesini sağlama.

AE Özel Eğitimde Türkçe Öğretimi

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için okuma-yazma gelişimini ve okumanın değerini anlamaya ilişkin etkinlikler; sözcük dağarcığını geliştirme; dil bilgisi öğretimi; yazma süreci, yazılı metin türleri, yazılı ifade becerilerine ilişkin etkinlik hazırlama; okuma becerileri ve stratejilerinin tanımlanması, metin incelemede beceri ve stratejilerin uygulanması; bireyselleştirilmiş okuma öğretiminin önemi; uygulanması ve değerlendirilmesi; eleştirel okuma; yaratıcı yazma; okuma metni analiz yöntemleri; dinleme becerilerini geliştirici çalışmalar; özel eğitim ihtiyacı olan gruplarda spesifik okuma-yazmayı geliştirici teknikler/stratejiler.

AE Özel Eğitimde Oyun ve Müzik

Temel kavramlar: oyun ve müzik; oyunun tanımı ve önemi; oyunun kuramsal açıklamaları; çocuklarda oyun gelişimi ve özellikleri; bilişsel ve sosyal oyun gelişimi; özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarda oyun gelişimi ve oyun özellikleri; özel eğitimde oyun aracılığıyla öğretim; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarla oyunun kullanımı ve uyarlanması; oyun temelli öğretimsel uygulamalar/etkinlikler; oyun aracılığıyla desteklenebilecek gelişimsel alanlar; oyunun içine öğretimi gömmeye uygulamaları; oyunun özel eğitimde etkili kullanımına ilişkin araştırma sonuçları; müziğin tanımı ve önemi; müziğin gelişimi ve özellikleri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin müzik özellikleri; özel eğitimde müzik aracılığıyla öğretim; özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarla müziğin kullanımı ve uyarlanması; müzik temelli öğretimsel uygulamalar/etkinlikler; müzik aracılığıyla desteklenebilecek gelişimsel alanlar; müziğin içine öğretimi gömmeye uygulamaları; müziğin özel eğitimde etkili kullanımına ilişkin araştırma sonuçları.

AE Özel Eğitimde Aile Eğitimi

Aile kavramı; aile sistem kuramları; özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ailelerinin geçirdikleri uyum evreleri; özel eğitim ihtiyacı olan çocukların eğitimine aile katılımının önemi, kuramsal ve yasal dayanakları, yasalarda ailelere getirilen hak ve sorumluluklar; ailelerin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitim sürecine katılımı; öğrencinin değerlendirilmesi; bireyselleştirilmiş aile eğitim planı (BAHP), bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) ve geçiş planlarına ailenin katılımı; ailelere öğretme becerileri kazandırma; kurum, ev ve kurum-ev merkezli aile öğretim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi.

AE Ozel Eğitimde Okul ve Kurum Deneyimi

Ozel eğitim hizmetlerinin sağlandığı kurumlarda okul deneyimi kazanma; eğitim-öğretim hizmetlerine katılma; özel eğitim hazırlık çalışmalarını planlama; eğitim ortamlarında sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve diğerleriyle iş birliği yapma; eğitim ortamlarında sınıf yönetme; öğretimsel uyarlamalar yapma; öğretimi yürütme; yürütülen uygulamaların sınıf içi sunumlarını gerçekleştirme; karşılaşılan sorunlara ilişkin öneriler geliştirme ve uygulama.

VII. Yarıyıl

MB Öğretmenlik Uygulaması 1

Davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamasına ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma, hazırladığı ölçü araçlarıyla öğrencilerin yapabildikleri belirleme, beceri öğretimi yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi.

AE Ozel Eğitimde Materyal Tasarımı

Ozel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik olarak araç-gereç ve materyal tasarlama, örnek uygulamalar planlama, kavram öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama, değerlendirmeye dayalı olarak bir kavram seçme, kavram analizi yapma, kavram öğretimi materyali hazırlama), sosyal beceri öğretimi için öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal tasarımı (değerlendirme formu hazırlama ve uygulama, değerlendirmeye dayalı olarak bir sosyal beceri seçme, öğreteceği beceriye yönelik araçlar hazırlama).

VIII. Yarıyıl

MB Öğretmenlik Uygulaması 2

Kavram, beceri, oyun ve akademik alanlarda belirlenen becerilerde öğretim yapma, yaptığı öğretime ilişkin kayıt tutma, kalıcılık ve genelleme çalışmaları yapma ve kayıtların grafiksel gösterimi, davranış değiştirme programı hazırlama ve uygulama, anekdot kaydı tutma, anekdot kaydını ABC kaydına çevirme, tuttuğu kayıtlardan, bir öğrencinin değiştirilecek bir davranışını belirleme, değiştirme tekniğine karar verme, seçtiği davranış değiştirme tekniğini uygulama, uygulamaya ilişkin günlük kayıt tutma, uygulama sonucunda davranış değiştirme uygulaması sonuç raporu yazma.

MB Okullarda Rehberlik

Rehberlik ve psikolojik danışma (RPD) hizmetlerinin eğitimdeki yeri; gelişimsel rehberlik modelinin felsefesi, amacı, ilkeleri ve programı (kapsamlı gelişimsel RPD programı); temel hizmetleri/müdahaleleri; sınıf rehberliğinde öğretmenlerin rol ve işlevi; RPD hizmetleri kapsamında eğitsel, mesleki, kişisel ve sosyal alanlarda kazandırılacak yeterlikler; okul yöneticisi ve öğretmenlerle rehber öğretmen ve psikolojik danışman arasındaki işbirliği; sınıf RPD plan ve programlarının hazırlanması ve uygulanması.

GK Topluma Hizmet Uygulamaları

Toplum, topluma hizmet uygulamaları ve sosyal sorumluluk kavramları; toplumsal ve kültürel değerler yönünden sosyal sorumluluk projeleri; güncel toplumsal sorunları belirleme; belirlenen toplumsal sorunların çözümüne yönelik projeler hazırlama; bireysel ve grup olarak sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer alma; çeşitli kurum ve kuruluşlarda sosyal sorumluluk projelerine katılma; panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma; sosyal sorumluluk projelerinin sonuçlarını değerlendirme.

AE Özel Eğitim Politikaları ve Yasal Düzenlemeler

Türkiye'de engelli bireylere ve özel eğitime yönelik politikaların ve yasal düzenlemelerin geçmişi; engelli bireylere ve özel eğitime yönelik ulusal politikalar ve yasal düzenlemeler; engelli bireylere ve özel eğitime yönelik uluslararası politikalar ve yasal düzenlemeler; Türkiye'nin uluslararası sözleşmelere taraf olması; dünyadaki yasal düzenlemelerin engelli bireyler, özel eğitim uygulamaları ve Türkiye'deki düzenlemeler açısından önemi; engelli bireylere yönelik genel paradigma değişimi; politika, yasal düzenlemeler ve uygulamalar arasındaki boşluk.

Açık ve Uzaktan Öğrenme

Açık ve uzaktan öğrenmenin temel kavramları ve felsefesi; dünyada uzaktan eğitimin gelişimi; Türkiye'de uzaktan eğitimin gelişimi; uzaktan eğitimde öğrenen ve rehber rolleri; uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler; açık ve uzaktan eğitimin yönetimi; açık ve uzaktan öğrenmede sınıf yönetimi ve bileşenleri; açık eğitim kaynakları ve dünyadaki eğilimler; kitlesel açık çevrimiçi dersler; kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları; açık ve uzaktan eğitimle ilgili sorunlar ve bunların çözümü; öğretmen yetiştirmede açık ve uzaktan eğitim uygulamaları; açık ve uzaktan eğitimde bireysel öğretim materyali geliştirme ve öğrenci destek hizmetleri; farklı öğrenme durumları için öğretim stratejilerinin belirlenmesi; uzaktan eğitimde araştırma ve değerlendirme.

Çocuk Psikolojisi

Çocuk psikolojisinin temel kavramları, tarihçesi ve yöntemleri; doğum öncesi gelişim; bebeklik dönemi gelişim alanları ve özellikleri; ilk çocukluk dönemi gelişim alanları ve özellikleri; son çocukluk dönemi gelişim alanları ve özellikleri; aile yapısı içinde çocuk; okul sistemi içinde çocuk; çocukluk dönemi uyum ve davranım problemleri; özel gereksinimleri olan çocuklar.

Eğitim Hukuku

Hukuk ve yönetim hukukunun temel kavramları; yönetim hukukunun kaynakları; yönetimde haklar ve görevler; Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Beyannamesi; öğretmenlerin idari ve yargısal denetimi; Türk Eğitim Sistemini kuran ve düzenleyen temel yasalar; eğitim paydaşlarının görev, hak ve sorumlulukları.

Eğitim Antropolojisi

Antropolojinin konusu, temel kavramları, tarihçesi ve yöntemi; sosyal-kültürel antropolojide temel yaklaşımlar; antropolojik yönden eğitim ve eğitim antropolojisinin temel kavramları: Kültür, kültürleşme, kültürlenme, uyarılma, alt kültür, karşıt kültür, ortak kültür vd.; eğitimin kültürel temelleri ve işlevleri; kültürler arası farklılaşma, eğitim ve öğrenme; bir yaşama alanı olarak okul, okul kültürleri ve etnografileri; medya, kitle iletişim araçları, popüler kültür ve eğitim; küreselleşme, kültürel etkileşim, kültürel okuryazarlık ve eğitim; Türk kültür ve medeniyet tarihinde sözlü ve yazılı edebi eserlerde eğitim; Türk aile yapısında ebeveyn ve çocukların rolleri.

Eğitim Tarihi

Antik dönemde (Eski Mısır, Mezopotamya, Anadolu, Hint, Çin, Antik Yunan ve Roma uygarlıklarında) eğitim; Orta Çağ ve Yeni Çağda Doğu, Batı ve İslam toplumlarında eğitim; Rönesans, Reform, Aydınlanma Hareketleri ve eğitim; Endüstri Çağı ve Modern Dönemde eğitim; İslam kültür ve medeniyetinin Batı medeniyeti ile ilişkileri; millî/ulus devletlerin doğması ve millî eğitim sistemlerinin gelişmesi; post-modern toplum tartışmaları ve eğitim; Antik dönemden bugüne dünyada eğitimde yaşanan temel değişimler ve dönüşümler.

Eğitimde Drama

Drama ve yaratıcı dramanın temel kavramları (drama, yaratıcılık, yaratıcı drama, oyun ve tiyatro pedagojisi, iletişim-etkileşim, rol oynama, doğaçlama, eylem, dramatik oyun, çocuk tiyatrosu, kukla, pandomim vb.); yaratıcı dramanın aşamaları, boyutları ve öğeleri; rol oynama ve doğaçlama; yaratıcı dramanın tarihçesi; toplumsal olaylar ve yaratıcı drama ilişkisi; eğitimde dramanın uygulama basamakları; eğitimde dramada yararlanılabilecek kaynaklar; yaratıcı drama ders planının hazırlanması ve uygulanması; dramanın bireysel ve sosyal gelişime katkısı.

Eğitimde Program Dışı Etkinlikler

Eğitimde formal program ve program dışı etkinlikler/ örtük program kavramları; örtük programla ilgili yaklaşımlar; bilişsel ve duyuşsal alan öğrenmeleri ve örtük program; bir ritüel yeri olarak okul; okulda program dışı etkinlikler olarak okul törenleri; okulda sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerin önemi ve yönetimi; değerler eğitiminde örtük programın yeri ve önemi; değerler eğitimi açısından program dışı (anma, kutlama, buluşma, mezuniyet vd.) etkinlikler.

Eğitimde Program Geliştirme

Program geliştirmeyle ilgili temel kavramlar; program geliştirmenin teorik temelleri; program türleri; öğretim programlarının felsefi, sosyal, tarihî, psikolojik ve ekonomik temelleri; program geliştirme ve öğretim programlarının özellikleri; program geliştirmenin aşamaları; programın temel öğeleri (hedef, içerik, süreç, değerlendirme) ve öğeler arasındaki ilişkiler; hedeflerin sınıflandırılması ve programın öğeleriyle ilişkisi; içerik düzenleme yaklaşımları; eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi; program geliştirme süreci ve modelleri; eğitim programı tasarım yaklaşımları; program değerlendirme modelleri; program okur-yazarlığı; öğretim programlarının geliştirilmesinde öğretmelerin görev ve sorumlulukları; MEB öğretim programlarının özellikleri; öğretim programlarının uygulanması; dünyada ve Türkiye'de program geliştirmede yeni yaklaşımlar ve yönelimler.

Eğitimde Proje Hazırlama

Proje kavramı ve proje türleri; öğretim programları ve proje tabanlı öğrenme; okullarda proje programları (TUBITAK, AB ve diğerleri); proje için konu seçimi; literatür taraması; projede mantıksal çerçeve; projenin planlanması ve yönetimi; projede bilimsel yöntemin uygulanması; proje raporu hazırlama ve geliştirme; proje raporunu sonuçlandırma; proje değerlendirme ve iyi örneklerin incelenmesi; proje sunumları, poster ve broşür tasarlama teknikleri.

Eleştirel ve Analitik Düşünme

Temel kavramlar ve tanımlar; düşünme organı olarak beyin, düşünme biçimleri ve düşünmenin gruplandırılması; istemsiz düşünme ve özellikleri; istemli düşünme ve özellikleri; istemli düşünmenin yöntemleri; eleştirel ve analitik düşünme; eleştirel ve analitik düşünmenin temel özellikleri ve kriterleri, eleştirel ve analitik düşünmenin aşamaları; eleştirel ve analitik düşünmeyi etkileyen faktörler; eleştirel ve analitik düşünmenin kapsamı; eleştirel ve analitik okuma; eleştirel ve analitik dinleme; eleştirel ve analitik yazma.

Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi

Hastanede yatan çocukları yaş gruplarına göre gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, ruhsal durumları; hastane personeli, çocuk ve aile arasındaki etkileşim; hastaneye hazırlayıcı eğitim, teşhis, tedavi ve ameliyata hazırlama; hastanede yatan çocuklara yönelik oyun, müzik, sanat, drama, matematik, hikâye vb. etkinlik planı hazırlama ve uygulama; hastane okulları ile ölümcül hastalığı olan çocuklar, aileleri ve personel arasındaki etkileşim.

Kapsayıcı Eğitim

Kapsayıcılık ve kapsayıcılığın içeriği; kapsayıcı eğitim: tanımı, içeriği ve önemi; kapsayıcı eğitimin hukuki dayanakları; ulusal ve uluslararası mevzuat; kapsayıcı eğitimde yaklaşım ve standartlar; kapsayıcı eğitimde öğretmen rolleri; kapsayıcı öğretim programı ve materyalleri; kapsayıcı eğitimde tutum ve değerler; kapsayıcı okul ve sınıf; kapsayıcı eğitim için eylem planı hazırlama; kapsayıcı eğitim uygulamaları: öğrencileri farklılaştıran özellikler, etkili iletişim, kullanılan dil, psiko-sosyal destek, öğretimi farklılaştırma ve örnekler, yöntemler ve teknikler, öğretimi planlama, ders materyallerinde kapsayıcılık ve kapsayıcı etkinliklerin seçimi; ders tasarlama uygulamaları.

Karakter ve Değer Eğitimi

Kavramsal çerçeve: Karakter, kişilik/şahsiyet, değer, erdem, ahlak, huy, mizaç vd.; karakter gelişimi ve eğitimi; karakter gelişiminde ve eğitiminde aile, çevre ve okul; değerlerin tanımı ve sınıflandırılması; değerlerin kaynakları ve bireysel, toplumsal, kültürel, dini, ahlaki temelleri; karakter ve değer eğitimi yaklaşım ve uygulamaları; karakter ve değer eğitiminde kültürlerarası farklılaşma ve birlikte yaşama kültürü; eğitim felsefesi ve hedefleri yönünden karakter ve değer eğitimi; karakter/değer eğitiminde öğretim yöntemleri ve teknikleri; modern ve çok kültürlü toplumlarda değerler krizi ve eğitim; insani-kültürel kalkınma sürecinde değer eğitimi; Türk eğitim ve kültür tarihinden değer eğitimiyle ilgili örnekler, Türkiye’de değerler eğitimi uygulamaları ve araştırmaları; karakter ve değer eğitiminde rol model olarak öğretmen.

Karşılaştırmalı Eğitim

Karşılaştırmalı eğitimin tanımı, kapsamı, tarihesi; karşılaştırmalı eğitimde yöntem ve araştırma; farklı ülkelerin eğitim sistemlerinin yapı, işleyiş, okul kademeleri, insan kaynakları, eğitimin finansmanı, eğitimde özelleşme, eğitimde politika oluşturma, planlama ve uygulama yönlerinden karşılaştırılması; farklı ülkelerde eğitimde cinsiyet, sosyal adalet ve eşitlik; farklı ülkelerde eğitimde reform ve yenileşme girişimleri; farklı ülkelerde öğretmen ve eğitim/okul yöneticisi yetiştirme sistemleri; eğitimde küreselleşme ve uluslararasılaşma; eğitimle ilgili uluslararası sınavlar, kurumlar ve kuruluşlar.

Mikro Öğretim

Etkili öğretim ve öğrenmeyle ilgili temel kavramlar ve ilkeler; öğretmenlerin mesleki yeterlik, tutum, rol ve davranışları; ders planı hazırlama; mikro öğretim yönteminin kapsamı, yararları ve sınırlılıkları; konuya uygun aktif öğrenme etkinlikleri hazırlama; sınıfta örnek ders anlatma uygulamaları; ders sunumlarının videoya kaydedilmesi; kayıtlardan yararlanarak dersin değerlendirilmesi; hazırlanan etkinliklerin ve ders anlatımlarının geliştirilmesi.

Müze Eğitimi

Müzenin tanımı ve özellikleri, müzelerde sergileme; müze ve müze eğitimi; müze türleri; Türk müzeciliğinin gelişimi; dünyada müzeciliğin tarihine genel bir bakış; müze, sanat, kültür ve uygarlık ilişkisi; müze ve sanat eğitimi; müze ve toplum; müzelerin tarih bilincine katkısı; tarihi eserlere sahip çıkma; Dünyada ve Türkiye'de çağdaş müzecilik.

Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul dışı eğitim ve öğrenme kavramları; okul dışı öğrenmenin kapsamı ve önemi; okul dışı ortamlarda öğretim; okul dışı öğrenme ortamlarına uygun öğretim yöntem, teknikleri (proje tabanlı öğrenme, istasyon tekniği vb.) ve öğretim materyalleri; okul dışı öğrenme ortamları (müzeler, bilim merkezleri, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, planetaryumlar, sanayi kuruluşları, millî parklar, bilim şenlikleri, bilim kampları, doğal ortamlar vb.); okul dışı öğrenme alan ve ortamlarının geliştirilmesi; okul dışı öğrenme etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi.

Öğretimi Bireyselleştirme ve Uyarlama

Bireyselleştirme kavramı ve eğitimdeki önemi; bireyselleştirme için yapılması gerekenler: müfredatta dayalı değerlendirme, kaba değerlendirme, ölçüt bağımlı ölçme aracı hazırlama, değerlendirmede uyulması gereken kurallar; uzun dönemli ve kısa dönemli öğretim amaçları belirleme; kaynaştırma/bütünleştirme için sınıf ve okullarda yapılabilecek düzenlemeler; öğretimi uyarlama; kaynaştırma/bütünleştirme sınıflarında bireyselleştirme ve uyarlama örnekleri.

Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim

Sürdürülebilirlik kavramı ve kullanım alanları; sosyal bilimler ve fen bilimleri yönünden sürdürülebilirlik; toplumsal değişme bağlamında sürdürülebilirlik; eğitim ve sürdürülebilirlik; insanlığın geleceği ve sürdürülebilirlik; göç, yoksulluk ve eşitsizlik; sürdürülebilir çevre; ekoloji, küresel çevre sorunları ve sürdürülebilirlik; doğayla uyum içerisinde sürdürülebilir toplum; nüfus, ekonomik sistem ve doğal çevre; teknolojik gelişmeler, tüketim alışkanlıkları ve çevre; sosyal sorumluluk çalışmaları, somut ve somut olmayan kültürel miras yönünden sürdürülebilirlik; insan-doğa ilişkilerinin sürdürülebilirlik ekseninde yeniden düşünülmesi.

Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme

Yetişkin eğitiminin tanımı ve kapsamı; yetişkin eğitimiyle ilişkili kavramlar (sürekli eğitim, halk eğitimi, yaygın eğitim, mesleki eğitim vd.); Türkiye'de yetişkin eğitiminin tarihsel gelişimi; yetişkin eğitimiyle ilgili yaklaşım ve modeller; yetişkinler ve öğrenme; hayat boyu öğrenmenin amacı, kapsamı ve tarihsel gelişim; Türk eğitim sisteminde hayat boyu öğrenme uygulamaları.

- Özel Eğitim Öğretmenliği programında, Zihin Yetersizliği, Otizm Spektrum Bozukluğu, Öğrenme Güçlüğü, Özel Yetenek, İşitme Yetersizliği ve Görme Yetersizliği olmak üzere toplam altı seçmeli ders alanı bulunmaktadır.
- Her öğrenci, her bir alan seçmeli ders havuzundan en az bir ders almak zorundadır.
- Öğrenciler, ilgi ve isteklerine göre uzmanlaşmak istedikleri alanlarla ilgili seçmeli derslerden toplamda en az yedi ders almalıdır.

ZIHIN YETERSİZLİĞİ (ZY) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

Çoklu Yetersizlik ve Eğitimleri

Çoklu yetersizlikler; çoklu yetersizliğin yaygınlığı; çoklu yetersizliği olan çocukların özellikleri; çoklu yetersizliği olan çocukların bilişsel özellikleri; çoklu yetersizliği olan çocukların davranışsal özellikleri; çoklu yetersizliği olan çocukların duygusal özellikleri; çoklu yetersizliği olan çocukların eğitimi; çoklu yetersizliği olan çocukların eğitim ortamları; çoklu yetersizliği olan çocuklar ve kaynaştırma; çoklu yetersizliği olan çocuklara akademik becerilerin öğretimi; çoklu yetersizliği olan çocukların öğretimlerini planlama; çoklu yetersizliği olan çocuklara öğretim planı hazırlama.

Ergenlik ve Cinsel Eğitim

Ergenliğin doğası; ergenlikte fiziksel değişiklikler; ergenlikte psikolojik değişiklikler; ergenlikte duygusal değişiklikler; ergenlikte zihinsel değişiklikler; ergen sağlığı; ergenlikte sağlık sorunları; ergen bilişi; Piaget'in kuramı; bilgi işleme süreci; cinsel gelişim; cinsel eğitim; zihin yetersizliği olan ergenlerin cinsel gelişim özellikleri; zihin yetersizliği olan ergenlere yönelik cinsel eğitim uygulamaları.

Erken Müdahale Programları

Erken çocuklukta gelişim; erken çocukluk döneminin özellikleri; erken müdahalede yaklaşımlar; erken müdahale program türleri: eve, kuruma hem eve hem kuruma dayalı erken müdahale programları; erken müdahale program özellikleri; uluslararası ve ulusal zihin yetersizliğine yönelik erken müdahale programları; Türkiye'deki güncel erken müdahale programları (Küçük Adımlar, PORTAGE, GEDEP, ETEÇOM vb.).

İş ve Meslek Becerilerinin Öğretimi

İş ve meslek becerileri; özel gereksinimli bireylerin istihdamlarının yaygınlığı; iş ve meslek becerilerinin özellikleri; özel gereksinimli bireylere iş ve meslek becerilerinin öğretimi; iş ve meslek becerilerinin öğretimi ile ilgili yaklaşımlar; iş ve meslek becerilerinin öğretiminde yöntemler; iş ve

meslek becerilerinin öğretimi ile ilgili araştırmalar; iş ve meslek becerilerinin öğretimi ile ilgili örnek uygulamalar; iş ve meslek becerilerinin öğretimi için geçiş planı hazırlama; iş ve meslek ile ilgili gerekli becerileri kazandırma; özel gereksinimli bireyleri iş ve mesleğe hazırlama; özel gereksinimli bireyleri iş ve mesleğe yerleştirme.

ZY'de Disiplinler arası çalışma ve işbirliği

Zihin yetersizliği ve ilişkili diğer alanlar; disiplinler arası çalışma alanları işbirliği kavramları; işbirliğinde ekip üyeleri ve özellikleri; işbirliğinin gerekliliği ve önemi; ekip çalışmasında temel prensipler; ekip çalışması kuramları; Türkiye'deki disiplinler arası çalışma durumu; Türkiye'de ekip çalışması; güncel sorunların değerlendirilmesi; güncel sorunlara çözüm önerileri.

ZY'de Kavram Öğretimi

Kavramı tanımlama; kavram çeşitleri; kavramların yararları; çocukların kavramı öğrenmesi; kavram öğretiminin unsurları; kavram öğretiminde dikkat edilecek noktalar; kavram öğretiminde kullanılan yöntemler; doğrudan öğretim modeli; yanlışsız öğretim; eş zamanlı ipucuyla öğretim; kavram öğretiminde değerlendirme ve planlama; kavram öğretimini uygulama.

ZY'de Öğretim Uyarlamaları

Zihin yetersizliği olan çocukların öğrenme biçimleri; bireyselleştirme kavramı ve eğitimdeki önemi; bireyselleştirme için yapılması gerekenler; öğretimi uyarlama; öğretimin içeriğinde yapılan uyarlamalar; öğretimin sunumunda yapılan uyarlamalar; özel eğitim sınıflarında ve okullarında bireyselleştirme ve uyarlama örnekleri; kaynaştırma/bütünüleştirme sınıflarında bireyselleştirme ve uyarlama örnekleri; akademik ve akademik olmayan alanlara yönelik uyarlama örnekleri.

ZY'de Sosyal Beceri Öğretimi

Sosyal beceriyi tanımlama; sosyal becerilerin önemi; sosyal becerilerin yararları; sosyal becerinin öğrenilmesi; sosyal beceri öğretiminin unsurları; sosyal beceri öğretiminde dikkat edilecek noktalar; sosyal beceri öğretiminde kullanılan yöntemler; sosyal beceri öğretimine hazırlık; sosyal beceri öğretimi planlama; sosyal beceri öğretimi taslağı hazırlama; sosyal beceri öğretimini uygulama.

ZY'de Teknoloji Destekli Öğretim

Zihin yetersizliği olan öğrencilerde akademik becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar: okuma, yazma, matematik becerilerine yönelik uygulamalar; zihin yetersizliği olan öğrencilerde akademik olmayan becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar: sosyal beceri, günlük yaşam becerileri; farklı teknolojik araçların zihin yetersizliği olan öğrencilerle kullanımı; akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik araçları zihin yetersizliği olan öğrenciler için teknoloji destekli öğretime uygulama örnekleri.

ZY'de Yetişkinliğe Geçiş

Toplumsal yaşama geçiş; yetişkin zihin yetersizliği olan bireyler ve aileleri; yetişkinlere hizmet sunan sivil toplum örgütleri; mesleki becerilerin gelişimi; temel iş becerilerinin kazandırılması; istihdam edilebilirlik becerileri; aileden ayrılma; serbest zaman etkinlikleri; bağımsız yaşama geçişin planlanması.

OTIZM SPEKTRUM BOZOKLUGU (OSB) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

Doğal Öğretim Süreci ve Uygulanması

Doğal öğretimin doğası ve özellikleri; doğal öğretimin kuramsal temelleri; yararları ve sınırlılıkları; doğal öğretim stratejileri; çevresel düzenlemeler; fırsat öğretimi; talep etme yaklaşımı; doğal dil paradigması; doğal öğretimin planlanması; doğal öğretimde veri toplama; ailelerle çalışma; erken müdahale programlarında doğal öğretim süreci: temel tepki öğretimi, etkileşim temelli erken çocuklukta müdahale programı, Denver erken başlama modeli.

Orta ve İleri Düzeyde OSB Eğitimi

Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara yönelik uygulamalar: kapsamlı uygulamalar, odaklanmış uygulamalar; kapsamlı uygulama modelleri: özellikleri, uygulamalı davranış analizine dayalı kapsamlı uygulama örnekleri, gelişimsel ilişki temelli kapsamlı uygulama örnekleri, diğer kapsamlı uygulama örnekleri; erken yoğun davranışsal müdahale programı: özellikleri, kapsamı, öğretim yöntemleri, uygulaması, sonuçları; Türkiye'deki uygulamalı davranış analizine dayalı kapsamlı uygulama modelleri: OÇIDEP örneği, PCDI örneği; odaklanmış uygulamalar: özellikleri, bilimsel dayanaklı uygulamalar, umut vaadeden bilimsel dayanaklı uygulamalar, bilimsel dayanaklı olmayan uygulamalar.

OSB için Alternatif İletişim Yöntemleri

İletişim kavramı ve iletişimin öğeleri; otizm spektrum bozukluğuna özgü iletişim özellikleri ve sorunları; alıcı dil ile ilgili sorunlar; ifade edici dil ile ilgili sorunlar; alternatif iletişim sistemleri: teknoloji gerektirmeyen, düşük ve yüksek teknoloji gerektiren alternatif iletişim yöntemleri; işaret sistemleri; görsel destek sistemleri; iletişim klasörü; iletişim panosu; yazı tahtası; alternatif iletişim sistemleri; görsel çizelgeler; nesne eşleme; fotoğraf, yazılı etkinlik çizelgeleri.

OSB'de Davranış Yönetimi

Otizm spektrum bozukluğu ve davranış yönetimi yaklaşımları: uygulamalı davranış analizi ve bilişsel davranışsal yaklaşım; davranış, davranışın özellikleri ve işlevleri; otizm spektrum bozukluğuna özgü davranış problemleri; sık görülen davranış problemleri: iş birliği yapmama, öfke nöbetleri, stereotipik davranışlar, kendine zarar verme; seyrek görülen davranış problemleri: uyku bozuklukları, yemeyi reddetme ve diğerleri; davranış problemleri ile başatma: öncül temelli stratejiler; sonuç temelli stratejiler.

OSB'de Disiplinler arası Çalışma ve İşbirliği

Otizm spektrum bozukluğu ve ilişkili diğer alanlar; disiplinler arası çalışma alanları işbirliği kavramları; işbirliğinde ekip üyeleri ve özellikleri; işbirliğinin gerekliliği ve önemi; ekip çalışmasında temel prensipler; ekip çalışması kuramları; Türkiye'deki disiplinler arası çalışma durumu; Türkiye'de ekip çalışması; güncel sorunların değerlendirilmesi; güncel sorunlara çözüm önerileri.

OSB'de Sosyal Beceri Öğretimi

Sosyal beceri kavramları; sosyal yeterlilik ile ilgili kavramlar; sosyal yeterlilik ve sosyal beceriler; sosyal beceri yetersizlikleri; sosyal becerilerin değerlendirilmesi; otizm spektrum bozukluğu ve sosyal beceriler; sosyal beceri öğretiminde kullanılan yöntemler; sosyal beceri öğretiminde program hazırlama; uygulama örnekleri; kalıcılık ve genellenmenin sağlanması.

OSB'de Teknoloji Destekli Öğretim

Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde akademik becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar: okuma, yazma, matematik becerilerine yönelik uygulamalar; otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde akademik olmayan becerilere yönelik teknoloji destekli uygulamalar: sosyal beceri, günlük yaşam becerileri; farklı teknolojik araçların otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle kullanımı; akıllı tahta, masaüstü, dizüstü, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik araçları otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için teknoloji destekli öğretime uygulama örnekleri.

OSB'de Temel Becerilerin Kazandırılması

Otizm spektrum bozukluğu; otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için temel beceriler; otizm spektrum bozukluğunda temel becerilerin öğretimi: eşleme becerilerinin öğretimi, sınıflama becerilerinin öğretimi, temel taklit becerilerinin öğretimi, iki basamaklı taklit becerilerinin öğretimi, temel alıcı dil becerilerinin öğretimi, iki basamaklı alıcı dil becerilerinin öğretimi, ortak dikkat becerilerinin öğretimi, ifade edici dil becerilerinin öğretimi; temel becerilerin öğretiminde yöntem ve teknikler: ayırık denemeli öğretim, temel tepki öğretimi, pekiştirme, ipucu sunma, hata düzeltme.

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri

Yanlışsız öğretimin temel felsefesi; tepki ipucu yöntemleri: eşzamanlı ipucuyla öğretim, sabit bekleme süreli öğretim, aşamalı yardımla öğretim, artan bekleme süreli öğretim, ipucunun giderek artırılması ile öğretim, ipucunun giderek azaltılması ile öğretim, uyarıcı uyarlamaları: uyarıcıya şekil verme ile öğretim, uyarıcı silikleştirme yoluyla öğretim; yanlışsız öğretim yöntemleri ile öğretimi planlama; veri toplama.

Yüksek İşlevli OSB Eğitimi

Yüksek işlevli otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin özellikleri; yüksek işlevli otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin öğretiminde kullanılan yöntemler; video modellerle öğretim; ekran öğretimi; doğal öğretim yöntemleri; fırsat öğretimi, replik silikleştirme; sosyal öykülerle öğretim; kendini yönetme stratejileri; amaç belirleme, kendine ön uyarıcı verme, kendini izleme, kendini değerlendirme, kendine yönerge verme, kendini pekiştirme.

OGRENME GUÇLUGU (OG) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

Temel kavramlar; dikkat eksikliği olan bireyler, dikkat eksikliğinin belirtileri dikkat eksikliğinde ebeveyn yaklaşımları, dikkat eksikliğinde öğretmen yaklaşımları, hiperaktivite, hiperaktif çocuk, hiperkativitenin bulguları, tanısı, hiperaktif çocuğa evde ve okulda yaklaşım, hiperaktif çocuklarla çalışma yolları ve tedavi süreci.

Matematik Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale

Öğrenme güçlüğü ve matematik; matematik gelişimi; matematik güçlüğünün nedenleri; matematik güçlüğünün belirtileri; matematik güçlüğünün değerlendirilmesi; değerlendirme araçları; matematik güçlüğünde araştırma temelli müdahale yöntemleri; sınıf uyarlamaları; örnek uygulamalar.

Okuma Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale

Öğrenme güçlüğü ve okuma; okuma güçlüğü ve belirtileri; okuma güçlüğünün değerlendirilmesi; kelime tanıma ve okuma gelişimi; doğru ve hızlı okuma; okuduğunu anlama; kelime dağarcığı ve önemi; okuma güçlüğünde araştırma temelli yöntemler; sınıf uyarlamaları; örnek uygulamalar.

OG için Öğrenme Stratejileri

Özel öğrenme güçlüğü ve öğrenme problemleri; öğrenme ve öğrenmeyi destekleyici stratejiler; öğrenme stratejilerinin öğretimi; motivasyonu artırıcı stratejiler; dikkati artırıcı stratejiler; hatırlamayı geliştirici stratejiler; zaman yönetimi stratejileri; bilgiyi düzenleme stratejileri; sınav/test stratejileri; dinleme ve not tutma stratejileri; kendini düzenleme stratejileri; örnek uygulamalar.

OG ve Davranış Bozuklukları

Öğrenme güçlüğünde gözlemlenen davranış problemleri; duygu davranış bozukluğu ve öğrenme güçlüğü ilişkisi; davranış problemlerinde bütüncül değerlendirme; öğrenme güçlüğü olan çocuklarda davranış değiştirme yaklaşım ve teknikleri; akademik, sosyal ve psikolojik desteğin davranış problemlerine etkisi; davranış problemlerine müdahalede okul, aile ve çevre işbirliği.

OG'de Akademik Olmayan Becerilerin Desteklenmesi

Temel kavramlar, öğrenmeyle ilgili temel kavramlar ve öğrenmenin özellikleri, öğrenmenin aşamaları ve özellikleri, beceri öğretimi ile ilgili temel kavramlar (beceri analizi hazırlama, değerlendirme vb.) ve özellikleri, doğrudan öğretim yöntemiyle ilgili temel kavramlar ve özellikleri, aşamalı yardımla öğretim ve özellikleri; doğal ortamda kullanılan öğretim yöntemleri ve özellikleri; özbakım ve bağımsız yaşam becerileri ve özellikleri; sosyal beceriler ve özellikleri; iş ve meslek becerileri ve özellikleri; beceri öğretimine ailenin katılımını sağlamak üzere izlenecek yollar; video teknolojisiyle öğretim ve özellikleri.

OG'de Destek Eğitim Programları

Öğrenme güçlüğü olan çocukların akademik becerilerini desteklemeye yönelik geliştirilmiş destek eğitim programları; öğrenme güçlüğü olan çocukların akademik olmayan becerilerini desteklemeye yönelik geliştirilmiş destek eğitim programları; destek eğitim programlarının unsurları; destek eğitim programları ile ilgili bilimsel çalışmalar.

OG'de Disiplinler arası Çalışma ve İşbirliği

Öğrenme Güçlüğü ve ilişkili diğer alanlar; disiplinler arası çalışma alanları işbirliği kavramları; işbirliğinde ekip üyeleri ve özellikleri; işbirliğinin gerekliliği ve önemi; ekip çalışmasında temel prensipler; ekip çalışması kuramları; Türkiye'deki disiplinler arası çalışma durumu; Türkiye'de ekip çalışması; güncel sorunların değerlendirilmesi; güncel sorunlara çözüm önerileri.

OG'de Erken Müdahale ve Değerlendirme

Öğrenme güçlüğünün erken çocukluk dönemi belirtileri; risk unsurları ve gelişimsel destek; erken okuryazarlık becerileri ve erken müdahale; dil becerilerinde gecikme ve erken müdahale; fiziksel etkinliklerde gecikme ve erken müdahale; öğrenme güçlüğü olma riski taşıyan çocuklara yönelik erken müdahale programı örnekleri; ilkökul döneminde tanılama öncesi yapılması gerekenler; müdahaleye tepki modeli; öğrenme güçlüğünde değerlendirme.

Yazma Güçlüğü: Tanılama ve Müdahale

Öğrenme güçlüğü ve yazma; yazma gelişimi; yazılı anlatım; yazma güçlüğünün nedenleri; yazma güçlüğünün belirtileri; yazma güçlüğünün değerlendirilmesi; değerlendirme araçları; yazma güçlüğünde araştırma temelli müdahale yöntemleri; sınıf uyarlamaları; örnek uygulamalar.

ÖZEL YETENEK (OY) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

Eleştirel Düşünme Eğitimi

Düşünme becerisi: sarmal düşünme modeli, gelişimsel düşünme süreci, karmaşık düşünme stratejileri; düşünme ve öğretim: düşünme ve müfredat; bir öğretim aracı olarak sorular, sınıf tartışmaları, öğretim becerilerini geliştirmede kendini değerlendirme; öğretim becerilerini geliştirme modelleri; eleştirel düşünme stratejileri: stratejilerin teorik ve felsefik alt yapısı, kavram gelişimi, veri yorumu, genellemelerin uyarlanması, çatışma çözümü.

OY Eğitimine Aile Katılımı

Özel yetenek hakkında bilinen yaygın yanlışlar ve doğruları; özel yetenekli çocukların özellikleri; özel yetenekli çocukların yasal hakları; özel yetenekli çocukların eğitiminde aile rolleri; özel yetenekli çocuğun ailesinde iletişim: çocuk-ebeveyn iletişimi, kardeş iletişimi; ailelerin özel yetenekli çocukta beklentileri ve etkileri; özel yetenekli çocuk ailelerinin eğitiminde tartışma grupları.

OY'de Disiplinler arası Çalışma ve İşbirliği

Ozel eğitim alanı içerisinde özel yetenekliler; özel yeteneklilerin ailelerle işbirliği ve önemi; özel yeteneklilerin eğitiminde yönetici, okul ve aile işbirliği; özel yeteneklilerin eğitiminde okullar ve okul sonrası programlar arasında işbirliği ve önemi; özel yeteneklilerin eğitiminde branş öğretmenleri arasında işbirliği; özel yeteneklilerin eğitime çalışma hayatından katkıları.

OY'de Duyuşsal Eğitim

Ozel yetenekli öğrencilerin özellikleri; özel yetenekli öğrencilerin duyuşsal ihtiyaçları; özel yeteneklilerin kendisine karşı farkındalık eğitimi; özel yeteneklilerde empati eğitimi; özel yeteneklilerde aşırı duyarlılıkla baş etme; özel yeteneklilerde olumlu mükemmeliyetçilik: özel yeteneklilerde olumlu mükemmeliyetçilik geliştirme, özel yeteneklilerde olumsuz mükemmeliyetçilikle baş etme.

OY'de Erken Çocukluk Döneminde Tanılama ve Eğitim

Erken çocukluk döneminde özel yeteneğin belirtileri; erken çocukluk döneminde özel yeteneğin özellikleri; erken tanılamanın önemi; erken çocukluk döneminde tanılama yöntem ve yaklaşımları; erken çocukluk döneminde özel yetene potansiyeli olan çocuklarla yönelik eğitsel etkinlikler.

OY'de Öğrenme Problemleri ve Eğitimi

Ozel yetenekli öğrencilerin özellikleri; özel yetenekli öğrencilerde etiketin öğrenmeye etkileri: etiketin öğrenmeye olumlu etkileri, etiketin öğrenmeye olumsuz etkileri; özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları; özel yetenekli öğrencilerde öğrenme stratejileri.

OY'de Program Geliştirme

Ozel yetenekliler için eğitim programı nasıl olmalı?; özel yeteneklilere yönelik program farklılaştırma stratejileri; UYEP öğretim programı modeli; paralel öğretim programı modeli; Purdue üç evre modeli; üçlü zenginleştirme döner kapı modeli; Discover program modeli; yetenekler sınırsız modeli, bütünsel öğretim modeli; otonom öğrenen modeli; özel yetenekliler için eğitim programı değerlendirme süreci.

OY'de Sosyal, Duygusal ve Akademik Rehberlik

Ozel yetenekli bireylerin özellikleri; özel yetenekli bireylerin ihtiyaçları: özel yetenekli bireylerin sosyal ve duygusal ihtiyaçları, özel yetenekli bireylerin eğitsel ihtiyaçları; üstün zekâ etiketi: etiketin olumlu yansımaları, etiketin olumsuz yansımaları; üstün yeteneklilerde sosyal gelişim: akran ilişkileri, aile içi ilişkiler, öğretmen ilişkileri, yalnızlık, sosyal kabul; üstün yeteneklilerde duygusal gelişim: eş zamanlı olmayan gelişim, kaygı, depresyon, intihar eğilimi; üstün yeteneklilerde kişilik gelişimi: benlik algısı, özgüven; özel gruplara danışmanlık: öğrenme güçlüğü, hiperaktivite-dikkat eksikliği, akademik danışmanlık: düşük başarı, çoklu potansiyellik, motivasyon, mükemmeliyetçilik; kariyer danışmanlığı.

OY'de Tanılama Modelleri ve Testleri

Tanılanın amacı: tanılama nedenleri, tanılama zamanı ve aşamaları; tanılama ilkeleri; tanılama yöntemleri: norm tabanlı tanılama, örneklem tabanlı tanılama, ölçüt tabanlı tanılama; tanılama yaklaşımları: bireye dayalı tanılama, programa dayalı tanılama; tanılama süreci: tanılama sürecini oluşturan evreler, uygulanan programa göre tanılama süreci; zekâ ölçekleri: zekâ ölçeklerinin temel yapısı, yaygın olarak kullanılan zekâ ve yetenek ölçekleri: Anadolu-Sak zekâ ölçeği, Weschler zekâ ölçekleri, Stanford Binet zekâ ölçekleri, Raven zekâ ölçekleri; tanılamada güncel sorunlar: yüzde sorunu, eşit olmayan temsil sorunu, tavan etkisi.

Yaratıcı Düşünme Eğitimi

Yaratıcılık tanımlar ve kuramları: yaratıcılık mitleri, yaratıcılık tanımları, yaratıcılık tipleri ve dereceleri, yaratıcılık ve zekâ ilişkisi, yaratıcılık kuramları; yaratıcılığın gelişimi: yaratıcı kişilerin bilişsel ve kişilik özellikleri, yaratıcılığı engelleyen etkenler, çocuklarda yaratıcılığın gelişimi, yaratıcı çocukların özellikleri, yaratıcılık ile aile, zaman ve yaş ilişkisi; yaratıcılığın geliştirilmesi ve yaratıcı düşünme teknikleri: yaratıcılığı geliştiren bilişsel, duygusal, tutumsal, kişilerarası, çevresel boyutlar, yaratıcı düşünme becerisini geliştiren teknikler.

İŞİTME YETERSİZLİĞİ (İY) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

İleri Seviye Türk İşaret Dili

İşaret dilinin dil bilimsel özellikleri ve çevre: özellikler, harfler, tanımlar ve kullanım, kendisi ile ilgili işaretler, çevre ile ilgili işaretler, cümle kurma; okul ve eğitim işaretleri: eğitim araçları, sayılar ve matematik işaretleri, ölçüler; gıda ve giyim işaretleri: yemek- meyveler-sebzeler-bakliyat vb. isimleri, giyecekler; Türk işaret dili dilbilgisi kavramları: isimler, fiiller, sıfatlar, zıt anlamlılar; duygular ve eşyalar: duygular, renkler, ev ve ev eşyaları; zaman: takvim, saat, zaman zarfları; trafik ve canlılar: taşıtlar ve trafik işaretleri, canlılar; meslekler: spor terimleri, coğrafi terimler, devletler; karşılıklı konuşma: anlamlı cümleler, karşılıklı konuşma.

İşitmenin Doğası ve İşitmeye Yardımcı Teknolojiler

İşitme anatomi ve fizyolojisi; işitme kaybının sınıflandırılması; işitme kaybının türü ve derecesine göre kişi üzerindeki etkileri; işitme testleri; yeni doğan işitme tarama programı ve tanı yaşı üzerine etkisi; işitme cihazları: parçaları ve işlevleri, işitme cihazının yetersizlikleri, kişisel FM sistemleri, sınıf merkezli yükseltici sistemler, elektromanyetik indüksiyon sistemleri; koklear implantlar: parçaları, işlevleri, kullanımı, koklear implant adaylık kriterleri, koklear implantlar ve işitme cihazları arasındaki farklar; erken cihaz ve implantasyonun önemi: nöroplastisite, dil ve dinleme becerileri arasındaki ilişki, uyarıcı çevre, anlamlı uyaran kullanımı.

İY Eğitimine Aile Katılımı

Aile sistemi; işitme kaybının çocuk gelişimindeki etkisi; işitme kayıplı çocuğun aile sistemi üzerindeki etkisi; işitme kaybının erken dönem dil gelişimi üzerindeki etkisi; erken tanı; cihazlanma/implantın önemi; işitme kayıplı çocukla etkileşim; anlamlı etkileşim ortamı yaratma; günlük rutinlerin

dil destekleme amaçlı kullanımı; oyunun dil gelişimi amaçlı kullanımı; ailenin oyun kurma becerilerini destekleme; aile eğitimi planı hazırlama ve uygulama; işitme kaybına ek engeli olan çocukların aile eğitimi; yetişkin eğitimi olarak aile eğitimi.

IY ve Dil

Dil edinimine katkıda bulunan unsurlar ve işitme yetersizliği olan çocukların dil gelişiminde sorunlara yol açan nedenler: dil gelişim kuramları ve işitme yetersizliği olan çocukların dil edinimlerinin özellikleri, işitme yetersizliği olan çocukların dil edinimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlar; söz öncesi ve sözel dönemlerde işitme yetersizliği olan çocukların dil gelişiminin temel aşamaları: ses-bilgisi, biçimbirim bilgisi, sözdizimi, anlam bilgisi ve kullanım gelişimi.

IY'de Ders Planı Geliştirme

Program inceleme: işitme yetersizliği olan öğrencilerin devam ettiği özel eğitim okullarında ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında kullanılan ilgili dönemin eğitim programını inceleme, işitme yetersizliği olan öğrencilerin dil ve bilgi düzeylerine göre üniteleri uyarlama, konu açıklamaları doğrultusunda amaçlar geliştirme; uygun birebir eğitim planı hazırlama; grup dil dersi planı hazırlama; hazırlanan planları değerlendirme.

IY'de Disiplinler arası Çalışma ve İşbirliği

İşitme yetersizliği olan bireylerde çok disiplinli ekiple çalışma modeli, kapsamlı uzmanlık modeli; profesyonellik becerileri kazandırma; disiplinlerarası ekip oluşturma; etkili iletişim becerileri kazandırma; ekiple planlama, uygulama, değerlendirme; ailelerle iş birliği; diğer uzmanlarla iş birliği; kurumlarla iş birliği: okul- özel özel eğitim merkezi-rehberlik araştırma merkezi iş birliği; iletişim ve koordinasyon.

IY'de Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

Erken dönemde oluşan işitme kaybının dil, konuşma, bilişsel ve duygusal gelişim üzerindeki etkileri; çocuğun desteklenmesinin önemi; işitme yetersizliği olan çocuk için anne-bebek rutinleri içinde öğrenme; sözlü iletişim geliştirici yetişkin davranışları; dinlemeyi öğrenme ve sözlü dil geliştirme stratejileri; erken dönem eğitim modelleri; erken çocuklukta değerlendirme öğrenme amaçları; oyun içinde öğrenme fırsatları yaratma: çocuk merkezli yaklaşım, konu temelli yaklaşım; proje temelli program yaklaşımı; oyun içinde öğrenme anlayışı: dil ve okuma yazma; yaratıcı ifade, sağlıklı yaşam anlayışı, bilişsel yeterlilik.

IY'de İletişim Becerilerinin Desteklenmesi

İletişim: iletişimin tanımı, insanlar arası iletişim, işiten çocuklarda iletişim yolları ve iletişim becerileri; konuşmaya dayalı sözel dilin sosyal, entelektüel ve eğitsel gelişimdeki önemi; dil: dil edinim kuramları, alıcı ve ifade edici dil; konuşma: konuşmanın algılanması ve üretimi, işitme engelli çocukların konuşma özellikleri; dinleme: dil ediniminde dinlemenin önemi, dinlemeyi kolaylaştırıcı ortamlar, dinlemeyi destekleyici cihazlar; sınıf ortamında iletişim: işitme engelli çocuklarla kullanılan iletişim yöntemleri.

IY'de Özel Öğretim Yöntemleri

Temel kavramlar: ilköğretimin amaçları, ilköğretim ilkeleri, ilköğretim programın uygulanması ile ilgili genel esaslar; ilköğretim öğretim programlarını inceleme; öğretim programlarını farklı düzeylerde işitme yetersizliği olan öğrencilere uyarlama; ünitelendirilmiş yıllık plan; öğretim programlarında kullanılan özel öğretim yöntemleri: doğal işitsel-sözel yöntem, anlatım yöntemi, soru-cevap tekniği, tartışma yöntemi, problem çözme yöntemi, gösterip yaptırma yöntemi, işbirliğine dayalı öğrenme yöntemi, gezi yöntemi, gözlem yöntemi, laboratuvar yöntemi, drama yöntemi.

Koklear İmplant ve Dinleme Eğitimi

Koklear implantların özellikleri; koklear implant ameliyatı öncesi değerlendirme; ameliyat sonrası konuşma işlemcilerinde programlama stratejileri; ameliyat sonrası çocuğun işitmesinin değerlendirilmesi; gelişiminin kontrolü; koklear implantta arıza saptama; dinleme becerilerinin gelişiminde basamaklar; dinleme becerilerinin gelişmesi için uygulanan eğitim örnekleri; dinleme eğitimi programı hazırlama ve uygulama; dinleme eğitimi hazırlanırken göz önünde tutulması gereken unsurlar.

GÖRME YETERSİZLİĞİ (GY) ALANINDA SEÇMELİ DERS İÇERİKLERİ

Görme Becerilerinin Desteklenmesi

Az gören çocukların ve yetişkinlerin görsel işlevlerini değerlendirmeyi planlama ve değerlendirmeye yönelik stratejiler; işlevsel görme değerlendirmesi aracı ve örnek işlevsel görme değerlendirmesi; işlevsel görme değerlendirmesi sonuçlarına göre çevresel ve eğitsel uyarlamalar; işlevsel görme değerlendirmesi sonucunu raporlaştırma; öğrencinin öğretmeni/diğer uzmanlar ve aileye bilgi verme, önerilerde bulunma; az gören öğrencinin görme becerilerini desteklemek için ev/okul/dış ortamlar için eğitsel destek planı oluşturma; destek planını uygulama.

GY Eğitimine Aile Katılımı

Görme yetersizliği olan çocuğa sahip ebeveynlerin evde, okulda, işyerinde ve toplumda çocuklarının bağımsızlığını üst düzeye çıkarmak için yapılabilecekleri; ailelerin desteklenmesi; ailenin evde, okulda ve toplumda öğrenmeyi teşvik etmesi, çocuğun eğitim planlamasında etkin bir rol alması; erken müdahale ve ilkokul dönemi için aile destek planı; ergenlik öncesi ve ergenlik dönemi aile destek planı; yetişkinliğe başarılı bir geçiş için aileye öneriler.

GY İçin Yardımcı Teknolojiler

Görme yetersizliği olan bireyler için yardımcı teknolojinin birçok yönünü değerlendirme; uyarlanmış yazılım, donanım ve çevresel aygıtlar; bilgiye erişmek, öğrenmeyi ve günlük yaşam aktivitelerini desteklemek için görme yetersizliği ve/veya ek yetersizliği olan çocuklara ve yetişkinlere yardımcı olan çeşitli teknolojiler; ulaşılabilen teknoloji ile doğrudan deneyim kazanma; teknolojiye erişimde ilgili mevzuat, finansman, değerlendirme ve öğretim stratejileri.

GY Olan Yetişkinlerin Eğitimi

İnsanın gelişim seyri, yetişkinlikten yaşlılığa motor gelişimi, bilişsel, duyu ve algılamada, fizyolojide ve sosyal gelişimde normatif değişiklikler; görmenin kritik önemi ve görmedeki değişimin yetişkin üzerindeki etkisi; demografik eğilimler ve yaşlı insanlara sağlanan hizmet ağı; yetişkin bireylerle çalışma sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar; yetişkin görme yetersizliği olan bireylere braille okuma yazma, bağımsız hareket ve yönelim becerileri öğretimi; bağımsız yaşamı destekleyici becerilerin öğretimi; yemek becerileri, evde ve dışarda güvenlik teknikleri, temel yemek hazırlama, temizlik becerileri, temel ev aletlerinin kullanımı, diyabetik yönetim, yasal haklar, hastane, banka gibi kamu kuruluşlarına erişim ve kullanım, bakım ve hijyen, ulaşım ve toplu taşıma kullanımı, giysi bakımı, alışveriş, para tanıma ve yönetimi, ilaçları tanıma ve kullanımı, boş zaman aktiviteleri ve bu aktivitelere erişim.

GY'de Disiplinler arası Çalışma ve İşbirliği

Görme yetersizliği olan öğrencilere uygun hizmetleri geliştirme ve yönlendirme; öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda gerektiğinde ekip kurma ve ekibe liderlik yapma; eğitim ve destek hizmetler sunan diğer uzmanlarla (fizyoterapist, göz doktoru vb) birlikte çalışma; işbirliğinde dikkat edilmesi gerekenler; aile ve diğer uzmanlarla sağlıklı iletişim kurma; iyi bir iletişim için bireysel özellikleri anlama; bireyler arası anlaşmazlık ve çalışmalarda kriz yönetimi.

GY'de Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

Görme yetersizliğinde erken müdahale ve önemi; görme yetersizliği olan çocuklarda 0-3 yaş arası gelişim evreleri; kavram gelişimi, bilişsel gelişim, motor gelişim, dil gelişimi, toplumsal gelişim; görme yetersizliği olan çocukların gelişim özelliklerine göre gereksinimlerini değerlendirme, uygun müdahale ve aile desteğini tasarlama; duyuusal, bilişsel, motor ve iletişim gelişim alanlarında değerlendirme ve müdahale programları hazırlama; aile odaklı uygulamalar ve disiplinler arası işbirliğine dayalı bireysel ve ortak çalışmayı gerektiren programlar; Bireysel Aile Destek Planı geliştirme.

GY'de Program Geliştirme

Görme yetersizliği olan öğrenciler için yasal düzenlemeler; görme yetersizliği olan (kör ve az gören) çocukların ve yetişkinlerin gereksinim duydukları gelişim alanları ve akademik becerilerde program geliştirme gereksinimleri; geliştirilmiş program örnekleri; öğrencinin müfredat gereksinimlerini karşılamak için mevcut uyarlamaları belirleme; görme yetersizliği olan öğrencilerin eğitime tam katılımlarını sağlayacak program düzenlemeleri.

GY'de Sosyal Beceri Öğretimi

Sosyal gelişimdeki farklılıklar ve görme yetersizliği olan öğrencilerin sosyal gelişim özellikleri ve gereksinimleri; görme yetersizliği olan öğrencilere sosyal beceri öğretmede kullanılan öğretim yöntem ve stratejileri; görme yetersizliği ve ek yetersizliği olan öğrencilere sosyal beceri öğretiminde değerlendirme ve öğretim planı hazırlama.

İleri Seviye Braille Okuma Yazma

Braille kısaltmalı ya da kısaltmasız braille okuma ve yazma; braille matematik ve fen sembollerini okuma yazma; braille okuma yazmada teknoloji araçlarını tanıma; ulaşılabilen teknolojik araçları (bilgisayarda sesli program, braille yazıcıyı vb.) kullanmayı öğrenme.

Yönelim ve Bağımsız Hareket Becerilerinin Öğretimi

Yönelim ve yönelim becerilerinin öğretimi; iç ve dış çevresel kavramların öğretimi; ipucu (duyumsal ipuçları), işaret (çevresel ipuçları) kavramları, ilkeleri, önkoşulları ve öğretim planları; arama yöntemleri, ölçme becerisi, pusula yönlerinin ve bina içi ile bina dışı numaralama sistemlerinin ilkeleri, önkoşulları ve öğretim planlarının hazırlanması; yönelim ve bağımsız hareket becerilerinin tanımadığı çevrelerde problem çözme amacıyla kullanılmasının öğretimi; bağımsız hareket becerilerinin öğretimi; (korunma teknikleri, rehber becerileri, baston becerileri vb.) bağımsız hareket becerilerinin analizleri ve ölçü araçlarının hazırlanması; edinim, akıcılık ve genelleme aşamalarında öğretim süreçlerinin oluşturulması; az görenler ve birden fazla yetersizliği olan öğrencilere yönelik uyarlamalar; rota öğretimi.

EK 7: ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 16/02/2018-E.8694

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı :61923333/050.05/
Konu :79/19 gÖKHAN ulay

Sayın Gökhan ULAY

İlgili : Gökhan ULAY 01/02/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Etik Kurulu Başkanlığının **14.02.2018** tarihli ve **79** sayılı toplantısında alınan **"19"** nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Haluk SELVİ
Etik Kurulu Başkanı

19- Gökhan ULAY'ın "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Açısından İncelenmesi (Sakarya İli Örneği) başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Gökhan ULAY'ın "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Açısından İncelenmesi (Sakarya İli Örneği) başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK:8 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ZİHİN ENGELLİLER ÖĞRETMENLİĞİ
LİSANS PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARI

1. Özel eğitim, öğretmenlik mesleği, genel kültür ve temel bilimlerle ilgili güncel bilgileri tanımlar.
2. Öğrencilerinin seviyesini öğretime başlamadan önce değerlendirip, sonuçları veli ve yöneticilerle paylaşır; bu sonuçlara göre bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlayıp kullanır.
3. Alanıyla ilgili sahip olduğu bilgi ve becerileri yasal ve etik kurallar çerçevesinde mesleğinde ve günlük yaşantısında kullanır.
4. Öğretim ve araştırma amacıyla temel düzeyde (Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı İleri Düzey) bilişim teknolojilerini kullanarak özel gereksinimli birey ve ailesine destek sağlar.
5. Özel eğitim ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili uygulamalarda öngörülemeyen durumlarla karşılaştığında çözüm önerileri geliştirir.
6. Öğrenmeyi öğrenme, öz-düzenleme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme becerilerini amacına yönelik kullanır.
7. Özel eğitim ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilimsel ürünleri inceler ve/veya yeni ürünler ortaya koyar.
8. Yaşam boyu öğrenmeye karşı olumlu tutum ve davranışlar sergileyerek alanıyla ilgili seminer, konferans, çalıştay vb. çalışmalara katılır.
9. Özel eğitim ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgileri yeni gelişmeleri takip edip, meslektaşlarıyla ortak çalışabilir.
10. Alanıyla ilgili ihtiyaç duyduğu bilgilere erişmek için temel düzeyde (Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyi) yabancı dil bilgisini kullanır.
11. Özel eğitim çalışmalarında öğrencilerin yaşadığı çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerine göre plan ve projeler hazırlayıp, uygular ve yönetir. Sonuçları ilgili kişi ve kurumlarla paylaşır.
12. Özel gereksinimli bireyler, aileleri ve diğer uzmanlar ile çalışma konusunda etkili iletişim becerilerini kullanır.
13. Özel gereksinimli öğrencilere iletişim ve sosyal becerileri kazandırabilme ve onların sosyal kabulünü artırabilme konusunda sahip olduğu bilgi ve becerileri verimli şekilde kullanır.
14. Sosyal hakların evrenselliği, sosyal adalet, kalite kültürü ve kültürel değerlerin korunması ile çevre koruma, iş sağlığı ve güvenliği konularında yeterli bilince sahip olup, bu değerleri mesleğinde ve günlük yaşantısında kullanır.
15. Öğrencilerin tüm özellikleri (ek özrü, sağlık problemleri vb.) ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemeler yapar.

EK 9: SAKARYA MEM ANKET UYGULAMA İZİN ONAYI

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 11150731/160.02.09/1946560 29/01/2018
Konu : Anket Uygulama İsteği

VALİLİK MAKAMINA

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri EABD Yükseköğretim Araştırmaları Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı 1(670Y51) öğrencisi Gökhan ULAY'ın " Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Eğitimi Açısından İncelenmesine Yönelik Program Değerlendirilmesi" konulu anket uygulama istediği, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 16/02/2018 tarih ve 910 sayılı yazı ile bildirilmiştir.

Gökhan ULAY'ın İlimiz Serdivan Kanada Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I.ve II. Kademe), Nilüfer Özel Eğitim İş Uygulama Merkezi (II. Kademe), Şehit Ali Borinli Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi (I. II. ve III. Kademe) ve Geyve Doğançay Özel Eğitim Uygulama Merkezinde görevli Zihin Engelliler Öğretmenlerine yönelik uygulanacak anketin yasal gerekliliğin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi kaydıyla uygulanması Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmekte ise de;

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ergüven ASLAN
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
29/01/2018
Abdul Rauf ULUSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Üniversite yazısı ve Anket (20 Sayfa)

Resmi Daireler Kampüsü
B Blok 54290 Adapazarı/SAKARYA
Elektronik Ad: www.meb.gov.tr
E-posta: rehberlik54@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Canan EKİCİ-Memur
Tel: 0264 25136 14 -15
Faks: 0264 251 36 11

Bu e-örnek güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden cdad-edd3-374c-a6ad-cfea kodu ile teyit edilebilir.

EK 10: SAÜ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ ANKET UYGULAMA ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/03/2018-E.12264

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı :64776865/044/
Konu :Anket Uygulama Gökhan
ULAY

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Yazı İşleri Birimi 21/12/2017 tarihli ve 67236739-044- 54995 sayılı yazı,

Enstitümüz Eğitim Bilimleri EABD Yükseköğretim Araştırmaları Bilim Dalı yüksek lisans programı 1670Y51002 numaralı öğrencisi Gökhan ULAY yüksek lisans tez araştırması kapsamında; "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Eğitimi Açısından İncelenmesine Yönelik Program Değerlendirilmesi" konulu anketini uygulama isteği uygun görülmüştür. Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Doç.Dr. Bekir Fatih MERAL
Bölüm Başkanı

Özel Eğitim Bölüm Başkanlığı Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı
54300/Hendek/SAKARYA
Tel:264 295 35 48 Faks:264 295 71 83
E-Posta :ef@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.ef.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 11: SAÜ EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ ANKET UYGULAMA ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/03/2018-E.12249

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :31539249/044/
Konu :Anket Uygulama

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Yazı İşleri Birimi 21/12/2017 tarihli ve 67236739-044- 54995 sayılı yazı,

Anabilim Dalımız Yükseköğretim Araştırmaları Bilim Dalı yüksek lisans programı 1670Y51002 numaralı öğrencisi Gökhan ULAY'ın, yüksek lisans tez araştırması kapsamında; "Özel Eğitim Öğretmenliği Lisans Programının Zihin Engelliler Eğitimi Açısından İncelenmesine Yönelik Program Değerlendirilmesi" konulu anketini Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında görevli iki akademisyene uygulama talebi uygun bulunmuştur. Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Ömer Faruk TUTKUN
EABD Başkanı Vekili

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Başkanlığı Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
54300 Hendek/Sakarya
Tel:0264 214 2454 Faks:0264 295 7492
E-Posta :eitim@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ :www.eitim.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Gökhan ULAY 1981 yılında Sakarya’da doğdu. İlköğrenimini Erenler İlçesine bağlı Kayalar Reşitbey İlkokulu ve Çaybaşı Yeniköy Hacı Mehmet Akkoç İlköğretim Okullarında; ortaöğrenimini Sakarya I. Endüstri Meslek Lisesi, Elektrik Bölümünde tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Giresun Meslek Yüksek Okulu, İşletmecilik Bölümünden 2001 yılında; Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden 2005 yılında ve meslek lisesi mezunlarına yönelik düşük katsayı uygulamasının son bulmasıyla yerleşebildiği Sakarya Üniversitesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programından 2016 yılında mezun oldu. Halen 2011 yılında atandığı Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde Bilgisayar İşletmeni olarak çalışmaktadır.

Adres: Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Muammer Sencer Cd. No:11

Dekanlık Binası, Oda No:104 Hendek / Sakarya

E-mail: ulaygokhan@gmail.com